

J. Ursin (toim.)

**Viisi
aikuiskoulutuksen
laatuylöpistoa
2004–2006**

ISBN 951-37-3906-6

ISSN 1457-3121

Kansi: Edita, Suvi Lepistö

Taitto: Pikseri Julkaisupalvelut

Kustantaja: Edita Publishing Oy

Edita Prima Oy

Helsinki 2003

Esipuhe

Korkeakoulujen arviointineuvosto (KKA) on toteuttanut kolmannen kerran aikuiskoulutuksen laatuylipistojen arvioinnin. Arviointi perustuu opetusministeriöltä 9.8.2001 saatuun toimeksiantoon, jossa ministeriö pyysi neuvostoa suorittamaan aikuiskoulutuksen laatuylipistojen valinnan ja samalla uudistamaan valintaperusteita.

Aikuiskoulutuksen laatuylipistojen arviointiprosessi ja -menetelmät ovat vaihdelleet jokaisella arviointikierroksella. KKA arvioi aikuiskoulutuksen laatuysiköitä ensimmäisen kerran vuonna 1998. Tuolloin arviointi perustui kirjallisiin esityksiin, joissa yliopistot saivat esitellä toimintansa laadukkuutta neljän erilaisen aikuiskoulutusratkaisun avulla. Toisella kerralla vuonna 1999 arviointiprosessi oli kaksivaiheinen, ja arviointi kohdistui erityisesti yliopistojen aikuiskoulutusstrategiaan. Ensimmäisessä vaiheessa arviointiryhmä valitsi seitsemän yliopistoa hakemusten perusteella. Tämän jälkeen arviointiryhmä syventyi valittuihin yliopistoihin vierailujen avulla.

Nyt toteutetussa arvioinnissa kiinnitettiin huomiota aikuiskoulutuksen kokonaisuuteen kohdeyliopistossa sekä erityisesti täydennyskoulutuksen verkottumiseen, näkyvyyteen, aikuiskoulutuksen merkittävimpiin saavutuksiin sekä menestystekijöihin. Näiden painopisteiden toteutumista arvioitiin opetusministeriön toiveiden mukaisesti mm. aikuiskoulutuksen organisoinnissa, tarjonnassa ja laadussa. Arvioinnin kohteena ja materiaalina oli erityisesti aikuiskoulutuksen opiskelijoiden käytössä oleva verkkoaineisto. Tämän lisäksi kukin yliopisto saattoi käsitellä aikuiskoulutuksen näkyvyyttä kahden sivun mittaisessa vastauksessaan.

Arvioinnin periaatteita ja kriteerejä sekä arvioinnin toteutustapaa on hyvä pohtia aina uuden arvioinnin alkaessa. Näin kuhunkin arviointiin saadaan toimiva näkökulma. Arviointineuvoston kannalta on olennaista saada palautetta arviointiperusteiden ja prosessien toimivuudesta, jotta arviointitoimintaa voidaan kehittää entistä toimivammaksi ja laadun kehittämistä tukevaksi. Tällä kierroksella käytössä olleet arviointiperusteet koettiin yliopistoissa osin hankaliksi. Toisaalta aikuisopiskelijan tiedontarve ja aikuiskoulutuksen kokonaisuus arvioinnin painopistealueina suuntasivat arviointia moniin sisällöllisesti olennaisiin kysymyksiin. Arviointiprojektin myötä moni yliopisto tuli lisäksi kehittäneeksi omia aikuiskoulutuksen verkkosivujaan.

Arviointiperusteet olivat haastavia myös arviointiryhmän kannalta. Pohtimissaan arviointikriteerien toimivuutta arviointiryhmä nostaa esille niiden vahvan ohjausvaikutuksen ja toisaalta hakemusten perusteella tapahtuvan arvioinnin rajoitukset. Nämä näkökohdat tulee ottaa seuraavalla kerralla syvällisen harkinnan kohteeksi pohdittaessa uusia arviointiperusteita ja arvioinnin toteuttamista.

Arviointiprosessiin liittyvistä rajoituksista huolimatta arviointiryhmä suoriutui vaativasta tehtävästä kiitettävästi. Erityisesti uskon, että ryhmän laatima kolmiportainen arviointikriteeristö lisää arvioinnin läpinäkyvyyttä ja tukee yliopistoja niiden kehittäessä omaa aikuiskoulutustaan.

Arviointiryhmän teknisenä sihteerinä toimi tutkijaopiskelija Jani Ursin Jyväskylän yliopistosta, joka on myös toimittanut tämän raportin. Arviointineuvoston puolesta esitän lämpimät kiitokset arviointiryhmän jäsenille, jotka ovat toteuttaneet suuren, aikaa ja asiantuntemusta vaatineen hankkeen.

Helsingissä 6.3.2003

Tapio Huttula

Pääsihteeri

Sisällys

Ulkoinen arviointiryhmä _____	7
I ARVIOINNIN VALMISTELU _____	8
1 Laatuylipistoarvioinnin tausta _____	8
2 Arviointikriteerien valmisteluryhmän ja arviointiryhmän kokoonpanot _____	9
3 Arvioinnin aikataulu _____	10
II ARVIOINTIPROSESSI _____	11
1 Yliopistojen jättämät esitykset _____	11
2 Asiantuntija-arvioinnin vaiheet _____	11
3 Arviointiryhmän käyttämät arviointikriteerit _____	12
4 Arviointikriteerien toimivuus _____	15
5 Kokoavia näkemyksiä yliopistojen aikuiskoulutuksesta _____	16
6 Arviointiryhmän esitys laatuylipistoista _____	17
III KORKEAKOULUJEN ARVIOINTINEUVOSTON ESITYS KORKEALAATUISEN AIKUISKOULUTUKSEN YLIOPISTOIKSI _____	18
Helsingin yliopisto _____	19
1 Toimintaperiaatteet _____	19
2 Yleiskuvaus _____	21
3 Laadun varmistaminen _____	24
4 Opetuksen laatu _____	26
5 Asiakkaat ja yhteistyökumppanit _____	29
6 Vaikuttavuus _____	30
7 Tulevaisuus _____	32
8 Aikuiskoulutuksen näkyvyys _____	34
Jyväskylän yliopisto _____	39
1 Aikuisena opiskelemaan! _____	39
2 Jyväskylän yliopiston aikuiskoulutusstrategia _____	39
3 Aikuiskoulutuksen organisoituminen _____	40
4 Aikuiskoulutuksen tarjonta _____	41
5 Täydennyskoulutuksen verkottuminen ja talous _____	43
6 Aikuiskoulutuksen menestystekijät _____	43
7 Laadukasta aikuiskoulutusta Jyväskylästä _____	45
8 Aikuiskoulutuksen näkyvyys _____	47

Oulun yliopisto	52
1 Aikuis-koulutuksen kokonaisuus Oulun yliopistossa	52
2 Aikuis-koulutuksen verkottuminen ja talous	63
3 Aikuis-koulutuksen menestystekijät	65
4 Aikuis-koulutuksen näkyvyys	68
Taideteollinen korkeakoulu	74
1 Aikuis-koulutus taideteollisessa korkeakoulussa	74
2 Taideteollisen korkeakoulun aikuiskoulutusstrategia	74
3 Aikuis-koulutuksen organisaatio Taideteollisessa korkeakoulussa	76
4 Aikuis-koulutustoiminnan ennakointi	77
5 Aikuis-koulutuksen tarjonta	78
6 Aikuis-koulutuksen laatu	79
7 Täydennyskoulutuksen verkottuminen	81
8 Täydennyskoulutuksen talouden rakenne ja kehitysnäkymät	82
9 Aikuis-koulutuksen saavutukset	83
10 Aikuis-koulutuksen tulevaisuus	84
11 Aikuis-koulutuksen näkyvyys	84
Vaasan yliopisto	88
1 Aikuis-koulutuksen kokonaisuus yliopistossa	88
2 Täydennyskoulutuksen verkottuminen ja talous	99
3 Aikuis-koulutuksen menestystekijät	101
4 Aikuis-koulutuksen näkyvyys	101

Liite I:

Korkeakoulujen arviointineuvoston hyväksymät aikuiskoulutuksen laadun arviointikriteerit	105
--	-----

Ulkoinen arviointiryhmä

Puheenjohtaja

Professori (emeritus) **Tapio Vaherva**

Asiantuntijat

Toimitusjohtaja **Marja-Liisa Manka**, Docendum Oy

Apulaisjohtaja **Anneli Manninen**, Sähkö-, elektroniikka- ja tietoteollisuus
SET ry

Opetustoimenjohtaja **Kirsti Mäensivu**, Hämeenlinna

Kaupunginjohtaja **Kalervo Ukkola**, Kemi

Sihteeri

Tutkijaopiskelija **Jani Ursin**, Jyväskylän yliopisto

ARVIOINNIN VALMISTELU

I Laatuylipistoarvioinnin tausta

Opetusministeriö pyysi kirjeellään 9.8.2001 Korkeakoulujen arviointineuvostoa uudistamaan aikuiskoulutuksen huippuyliopiston valintaperusteita. Opetusministeriön kirjeen mukaan aikuiskoulutuksen laatuylipistojen valinnassa tulisi kiinnittää huomiota aikuiskoulutuksen kokonaisuuteen kohdeyliopistossa ja erityisesti seuraaviin kohtiin:

- 1 aikuiskoulutuksen tarjonnan volyyymi suhteessa yliopiston muuhun toimintaan ja sen yhteydet ja tasapaino yliopistossa edustettujen alojen kanssa,
- 2 täydennyskoulutuksen kohderyhmien monipuolisuus ja relevanssi verrattuna yliopistossa edustettujen alojen kokonaisuuteen ja elinikäisen oppimisen periaatteen toteutumiseen,
- 3 täydennyskoulutuksen taloudelliset edellytykset ja yhteydet koulutuksen kohdealojen kenttään,
- 4 toiminnan organisoitumisen ja vastuunjaon selkeys sekä aikuiskoulutuksen kokonaisuuden hallinta yliopistossa, sekä
- 5 aikuiskoulutuksen näkyvyys osana yliopiston kokonaisuutta ja sitä koskevan tiedon tarjoaminen koulutuksen käyttäjille ja potentiaalisille asiakkaille. Tarkastellaan erityisesti toiminnan esittelyä yliopiston www-sivuilla.

Opetusministeriö pyysi samassa kirjeessä Korkeakoulujen arviointineuvostoa ehdottamaan enintään viittä yliopistoa palkittavaksi korkealaatuisesta aikuiskoulutuksesta. Arviointineuvoston esitystä Opetusministeriö käyttää tuloksellisuusrahanjaon kriteerinä vuosien 2004–2006 talousarvion valmistelussa. Aikuiskoulutuksen laatu on siten tuloksellisuuskriteeri, jonka avulla tuetaan yliopistojen aikuiskoulutukselle asetettujen koulutuspoliittisten tavoitteiden toteutumista. Tässä yhteydessä aikuiskoulutuksella tarkoitetaan yliopiston muuta koulutusta kuin perus- ja jatkokoulutusta.

Arviointineuvosto pyysi kirjeellään 3.4.2002 yliopistoja tekemään ehdotukset aikuiskoulutuksen laatuylipistoiksi 14.10.2002 mennessä. Opetusministeriön ohjeiden mukaisesti yliopistojen tuli tarkastella aikuiskoulutustaan kokonaisuutena siten, että sekä aikuiskoulutuksen sisällöllinen kytkeytyminen emoyliopiston osaamiseen että yliopiston vastuu tarjoamastaan aikuiskoulutuksesta tulee hakemuksessa näkyviin. Niinpä hakemuksessa tuli kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin:

- aikuiskoulutuksen kokonaisuus yliopistossa
- täydennyskoulutuksen verkottuminen ja talous
- aikuiskoulutuksen menestystekijät
- aikuiskoulutuksen näkyvyys.

Ehdotuksen tuli koostua

- 1 saatekirjeestä, josta ilmenee yliopiston aikuiskoulutusta esittelevän Internet-sivun osoite,
- 2 aineistosta, joka on poimittu yliopiston aikuiskoulutuksen asiakkaiden käytössä olevilta Internet-sivuilta (korkeintaan 10 sivua) sekä
- 3 aikuiskoulutuksen näkyvyyttä käsittelevästä enintään kahden sivun mittaisesta vastauksesta.

Lisäksi yliopiston tuli rakentaa aikuiskoulutusta käsittelevä verkkosivusto, joka oli asiakkaiden käytössä viimeistään 14.10.2002.

2 Arviointikriteerien valmisteluryhmän ja arviointiryhmän kokoonpanot

Korkeakoulujen arviointineuvosto nimensi kaksi ulkopuolista työryhmää: aikuiskoulutuksen valintakriteerien valmisteluryhmän sekä arviointiryhmän tekemään ehdotuksen palkittavista yliopistoista. Aikuiskoulutuksen laadun arvioinnissa käytettävät kriteerit valmisteli työryhmä, jonka puheenjohtajana toimi arviointineuvoston jäsen, johtaja Pirkko Remes Oulun seudun ammattikorkeakoulusta. Työryhmän jäsenenä olivat Jyväskylän yliopiston vararehtori Paula Määttä, FT Ossi Tuomi Helsingin yliopiston kehittämissyksiköstä sekä talousjohtaja Pentti Lilja Kemi–Tornion ammattikorkeakoulusta. Suunnitteluryhmän teknisenä sihteerinä toimi Anna-Majja Liuhanen arviointineuvostosta. Tämä valmisteluryhmä täsmensi aikuiskoulutuksen laadunarviointikriteerit (ks. liite 1), jotka arviointineuvosto hyväksyi kokouksessaan 3.4.2002.

Lopullista arviointia varten, arviointineuvosto kutsui viisi aikuiskoulutuksen asiantuntijaa arvioimaan yliopiston aikuiskoulutusta ja tekemään ehdotuksen enintään viidestä aikuiskoulutuksen laatuyltiopistosta arviointineuvoston hyväksymien kriteerien perusteella. Asiantuntijat olivat professori (emeritus) Tapio Vaherva (ryhmän puheenjohtaja), toimitusjohtaja Marja-Liisa Manka Docendum Oy:stä, apulaisjohtaja Anneli Manninen Sähkö-, elektroniikka- ja tietoteollisuus SET ry:stä, opetustoimenjohtaja Kirsti Mäensivu Hämeenlinnasta sekä kaupunginjohtaja Kalervo Ukkola Kemistä. Ryhmän teknisenä sihteerinä toimi tutkija-opiskelija Jani Ursin Jyväskylän yliopistosta.

3 Arvioinnin aikataulu

Arviointiprosessi eteni seuraavasti:

9.8.2001	Opetusministeriö pyytää Korkeakoulujen arviointineuvostoa uudistamaan aikuiskoulutuksen huippuyliopistojen valintakriteereitä ja tekemään ehdotuksen enintään viidestä korkealaatuisesta aikuiskoulutusyliopistosta vuosiksi 2004–2006
5.11.2001	Arviointineuvosto nimeää työryhmän valmistelemaan arviointimenettelyn kehittämistä ja arviointiperusteita
3.4.2002	Arviointineuvosto hyväksyy valintamenettelyn, arviointiperusteet, arvioinnin kohteet ja yliopistoille lähetettävät hakuohjeet
3.4.2002	Hakuohjeet lähetetään yliopistoille
29.4.2002	Arviointineuvosto nimeää ulkoisen asiantuntijaryhmän
14.10.2002	Yliopistojen esitykset aikuiskoulutuksen laatuylipistoista arviointineuvostolle
28.10., 14.11. & 18.12.2002	Ulkoisen arviointiryhmän 1.–3. kokous
6.1.2003	Arviointiryhmän esitys laatuysiköistä arviointineuvostolle valmistuu
14.1.2003	Arviointineuvosto päättää opetusministeriölle tehtävästä ehdotuksesta aikuiskoulutuksen laatuylipistoiksi 2004–2006

ARVIOINTIPROSESSI

I Yliopistojen jättämät esitykset

Viisitoista Suomen kahdestakymmenestä yliopistosta jätti hakemuksen Korkeakoulujen arviointineuvostolle määräaikaan 14.10.2002 mennessä. Aikuiskoulutuksen laatu yliopistoiksi hakivat seuraavat yliopistot ja korkeakoulut (aakkosjärjestys):

- Helsingin yliopisto
- Joensuun yliopisto
- Jyväskylän yliopisto
- Kuopion yliopisto
- Lapin yliopisto
- Lappeenrannan teknillinen yliopisto
- Oulun yliopisto
- Sibelius-Akatemia
- Taideteollinen korkeakoulu
- Tampereen teknillinen yliopisto
- Tampereen yliopisto
- Teknillinen korkeakoulu
- Turun kauppakorkeakoulu
- Vaasan yliopisto
- Åbo Akademi

2 Asiantuntija-arvioinnin vaiheet

Korkeakoulujen arviointineuvoston koolle kutsuma arviointiryhmä piti kolme kokousta. Ensimmäisessä kokouksessa 28.10.2002 paikalla oli myös kaksi edustajaa arviointineuvostosta sekä edustaja arviointiperusteita suunnitelleesta valmisteluryhmästä. Arviointineuvoston pääsihteeri Tapio Huttula sekä suunnittelija Sirpa Moitus informoivat ryhmää aikuiskoulutuksen laatu yliopistojen valintakriteerien laadintaprosessista sekä arvioinnin tavoitteista ja aikataulusta. Arviointiperusteita suunnitelleen valmisteluryhmän jäsen, Jyväskylän yliopiston vararehtori Paula Määttä kertoi, mitä valmisteluryhmä halusi kriteereitä laatiessaan painottaa.

Lisäksi ryhmä keskusteli alustavasti arviointineuvoston hyväksymistä arviointikriteereistä (ks. liite 1) ja niiden käyttökelpoisuudesta. Kukin liitteen 1 mukainen kohta käytiin läpi sekä pohdittiin kriteerien sopivuutta ja toimivuutta saatujen hakemusten valossa. Arviointiryhmä päätti laatia arviointineuvoston

hyväksymiin kriteereihin perustuvan kriteeristön oman työnsä tueksi sekä arvioinnin läpinäkyvyyden lisäämiseksi.

Toisessa, puhelinneuvotteluna käydyssä kokouksessa 14.11.2002, täsmennettiin ensimmäisen kokouksen perusteella laadittua kolmiportaista arviointikriteeristöä. Käydyn keskustelun pohjalta laadittiin lopulliset arviointikriteerit (ks. taulukko 1). Lisäksi päätettiin käyttää kolmiportaista numeerista arviointia siten, että erinomaisesti saavutettu arviointikriteeri saa arvosanan kolme, hyvin saavutettu kaksi ja tyydyttävästi saavutettu yksi. Kolmannessa kokouksessa 18.12.2002 arvioitiin jokainen hakemus siten, että kukin asiantuntijaryhmän jäsenistä perusteli omat näkökantansa ja antamansa pistemäärän. Lisäksi tehtiin lopullinen päätös niistä yliopistoista, joita arviointiryhmä päätti yksimielisesti ehdottaa palkittavaksi laadukkaasta aikuiskoulutuksesta.

3 Arviointiryhmän käyttämät arviointikriteerit

Koska Korkeakoulujen arviointineuvoston ohje antoi mahdollisuuden tulkita hakemusten laadinnan kahdella tavalla, teki arviointiryhmä ennen varsinaista arviointia hakemusten erilaisuuteen liittyvän periaatteellisen kannanoton. Hakemukset voitiin jakaa niiden laadintatavan perusteella kahteen ryhmään. Osa hakemuksista oli tehty siten, että ne perustuivat yliopiston aikuiskoulutusta esitteleviin www-sivuihin. Osa hakemuksista oli esseemäisiä kirjoitelmia, joissa oli vain viittauksia aikuiskoulutuksen Internet-sivustolle. Niinpä arviointiryhmässä todettiin, että kukin jäsen voi itse päättää, missä määrin tukeutuu www-sivujen informaatioon. Kunkin hakijayliopiston kohdalta tutustuttiin kuitenkin systemaattisesti www-sivujen asiakasyhteistyön kahdesta näkökulmasta: yksittäisen opiskelijan ja yhteisöasiakkaan näkökulmasta.

Arviointiryhmä laati oman työnsä tueksi ja arvioinnin läpinäkyväksi tekemiseksi arviointikriteeristön (taulukko 1). Nämä kriteerit perustuivat Arviointineuvoston hyväksymiin kriteereihin (liite 1), joita arviointiryhmä muokkasi kuitenkin seuraavasti:

- 1 Ryhmä totesi, että vaikka täydennyskoulutuksen talouden rakenne ja kehitysnäköymät on tärkeä arvioinnin kohde, on se kuitenkin ongelmallinen arvioitava vain hakemusten perusteella. Toisaalta arvioinnin aikataulun huomioon ottaen lisäinformaation pyytäminen yliopistoilta ei ollut mahdollista. Niinpä ryhmä päätti olla arvioimatta ko. kohtaa ja siten se ei ole mukana ryhmän käyttämissä arviointikriteereissä.
- 2 Arviointineuvoston hyväksymissä arviointikriteereissä oli neljä pääkohtaa, aikuiskoulutuksen kokonaisuus yliopistossa, täydennyskoulutuksen verkottuminen ja talous, aikuiskoulutuksen menestyminen ja aikuiskoulutuksen näkyvyys. Arviointiryhmä päätti kuitenkin yhdistää aikuiskoulutuksen näkyvyyden osaksi aikuiskoulutuksen verkottumista. Muuten aikuiskoulutuksen näkyvyys, joka kriteereissä tarkoitti aikuiskoulutusta esittelevää internet-sivustoa, olisi saanut liian suuren painoarvon verrattuna muihin koh-

tiin. Niinpä arviointiryhmä käytti omassa kriteeristössään kolmea pääkoh-
taa, jotka se nimesi seuraavasti:

- Aikuiskoulutuksen kokonaisuus yliopistossa
- Aikuiskoulutuksen, erityisesti täydennyskoulutuksen, verkottuminen ja näkyvyys
- Aikuiskoulutuksen merkittävimmät saavutukset ja menestystekijät.

Kolmiportainen arviointikriteeristö on aukikirjoitettuna taulukossa 1. Kullekin hakijayliopistolle annettu palaute perustuu tähän kriteeristöön.

Taulukko 1. Aikuiskoulutuksen kolmiportainen arviointikriteeristö

Arviointi- kriteeri	Erinomainen	Hyvä	Tyydyttävä
<i>Aikuiskoulutuksen kokonaisuus yliopistossa</i>			
Yliopiston aikuiskoulutuksen strategia	Yliopiston aikuiskoulutuksen strategia on jäsenelty ja toteuttamiskelpoinen kokonaisuus, joka on nivottu osaksi yliopiston kokonaisstrategiaa.	Yliopistolla on selkeä aikuiskoulutuksen strategia, mutta sen yhteys yliopiston kokonaisstrategiaan jää osoittamatta.	Yliopiston aikuiskoulutuksen strategiaa on kuvattu lyhyesti eikä sen yhteys yliopiston kokonaisstrategiaan tule esiin.
Aikuiskoulutuksen organisaatio	Aikuiskoulutus on jakaantunut mielekkääksi, selkeäksi ja toimivaksi kokonaisuudeksi aikuiskoulutusta antavien yksikköjen (täydennyskoulutuskeskus, Avoin yliopisto ja ainelaitokset) välillä. Eri yksikköjen vastuut aikuiskoulutuksesta on selvästi dokumentoitu.	Aikuiskoulutus on jakaantunut selkeästi eri aikuiskoulutusta antavien yksiköiden välillä. Eri yksikköjen vastuut ja työnjako aikuiskoulutuksesta on kuitenkin dokumentoitu vajavaisesti.	Aikuiskoulutuksella on oma organisaatiorakenteensa, mutta eri yksikköjen välinen työnjako ja vastuukysymykset jäävät epäselviksi.
Aikuiskoulutuksen tarjonta	(1) Aikuiskoulutuksella on selkeä, jäsentynyt ja toimiva yhteys yliopiston tutkimuksellisiin vahvuusalueisiin. (2) Myös koulutukselliset vahvuusalueet on nivottu toimivaksi osaksi aikuiskoulutusta. Niinpä aikuiskoulutus perustuu ennakoivaan toimintaan.	(1) Aikuiskoulutuksella on yhteys yliopiston tutkimuksellisiin vahvuusalueisiin. (2) Koulutukselliset vahvuusalueet on otettu huomioon aikuiskoulutuksessa. Aikuiskoulutus perustuu ainakin osittain ennakoivaan toimintaan.	(1) Aikuiskoulutuksella on heikko yhteys yliopiston tutkimuksellisiin vahvuusalueisiin. (2) Yliopiston koulutukselliset vahvuusalueet on heikosti kytketty aikuiskoulutukseen. Niinpä ennakoiva ote aikuiskoulutuksessa ja sen suunnittelussa on vähäistä.
Aikuiskoulutuksen laatu	(1) Yliopisto on aktiivisesti kehittänyt opintojen ohjauskäytäntöjä sekä oppimisympäristöjä. Lisäksi aikuiskoulutusta arvioidaan systemaattisesti tukeutuen erityisesti olemassa oleviin laatujärjestelmiin.	(1) Yliopisto on kehittänyt ainakin toista seuraavista: opintojen ohjauskäytäntöjä tai oppimisympäristöjä. Aikuiskoulutuksen arvioinnissa hyödynnetään jos- sain määrin palautejärjestelmiä.	(1) Yliopistossa hyödynnetään opintojen ohjauskäytäntöjä ja uusia oppimisympäristöjä, mutta niitä ei aktiivisesti kehitetä. Aikuiskoulutuksen systemaattisesta arvioinnista ei ole näyttöä.

jatkuu seuraavalla sivulla

(2) Aikuis-koulutuksen opettajien pedagogiseen pätevyys-teen on panostettu ja uusia, innovatiivisia, pedagogisia toimintatapoja on systemaattisesti kehitetty.	(2) Aikuis-koulutuksen opettajien pedagogisen pätevyys-teen kehittä- mistarve on havaittu ja uusia pedagogisia toimintatapoja on kehitetty.	(2) Aikuis-koulutuksen opettajien pedagogiseen pätevyys-teen on kiinnitetty vain vähän huomiota ja pedagogisten toiminta- tapojen kehittäminen on vähäistä ja satunnaista.
(3) Yliopiston aikuis-koulutus mah- dollistaa ja tukee aikuisopiskelua opiskelijan elämänvaiheesta riippu- matta. Perus- ja jatkokoulutuksen, täydennyskoulutuksen ja avoimen yliopiston opetusmenetelmät mahdollistavat aikuisopiskelijoille monipuoliset ja joustavat tavat oppia. Lisäksi näitä menetelmiä kehitetään jatkuvasti.	(3) Yliopiston aikuis-koulutus tukee eri elämänvaiheesta tulevia aikuisopiskelijoita. Perus- ja jatkokoulutuksen, täydennyskoulutuksen ja avoimen yliopiston opetus- menetelmät mahdollistavat aikuisopiskelijoille monipuoliset ja joustavat tavat oppia.	(3) Yliopiston aikuis-koulu- tuksessa otetaan huomioon aikuisopiskelijat, mutta perus- ja jatkokoulutuksen, täydennys- koulutuksen ja avoimen yliopiston opetusmenetelmissä ei riittävästi panosteta aikuisopiskelijoiden tarpeisiin.

Aikuis-koulutuksen, erityisesti täydennyskoulutuksen, verkottuminen ja näkyvyys

Aikuis-koulutuksen verkottuminen ja näkyvyys (erityisesti www-sivuilla)

(1) Aikuis-koulutus perustuu sekä yliopiston sisäiseen että sen ulkopuoliseen, alueelliseen, yhteistyöhön. Niinpä aikuis-koulutus on osa tiedekuntien ja ainelaitosten vastavuoroista toimintaa. Aikuis-koulutus on sitoutunut alueelliseen kehittä- miseen, mikä näkyy toimivana ja aktiivisena yhteistyönä esim. aluekeskuksiin. Tästä yhteistyöstä on myös esittää näkyviä tuloksia.

(2) Aikuis-koulutuksen www-sivustot on rakennettu asiakasnäkökulmasta siten, että ne ovat helppokäyttöiset ja selkeät riippumatta siitä, onko asiakkaana yksityinen henkilö vai yhteisö. Myös sivujen interaktiivi- suuteen on panostettu, mikäli käyt- töjärjestelmä tämän mahdollistaa.

Täydennyskoulutuksen verkottuminen

Täydennyskoulutus on selkeästi ja toimivasti sitoutunut alueelliseen kehittämiseen. Täydennyskoulutus- keskuksilla on toimivat ja vasta- vuoroisuuteen perustuvat yhteistyö- suhteet partnereihinsa sekä muihin täydennyskoulutuskeskuksiin. Asiakkaita ja yhteistyökumppaneita on sekä kansallisesti että kansain-

(1) Aikuis-koulutus perustuu sekä yliopiston sisäiseen että alueelli- seen yhteistyöhön. Yliopiston sisäinen ja alueellinen yhteistyö on kuitenkin satunnaista, eikä perustu systemaattiseen ja vastavuoroiseen toimintaan. Näin ollen yhteistyön tulokset jäävät vähäisiksi.

(2) Aikuis-koulutuksen www-sivut on rakennettu asiakasnäkö- kulmasta, mutta sivujen selkey- dessä ja helppokäyttöisyydessä on joitain puutteita.

Täydennyskoulutus on sitoutunut alueelliseen kehittämiseen toimi- vien yhteistyösuhteiden kautta. Täydennyskoulutuksessa hyödyn- netään jossain määrin kansallista ja kansainvälistä verkostoa.

(1) Yhteistyö aikuis-koulutusta tarjoavien yksiköiden välillä on vähäistä tai satunnaista. Aikuis-koulutuksella on linkkejä alueellisiin toimijoihin, mutta yhteistyön toimivuudesta ei ole näyttöä.

(2) Aikuis-koulutuksen www-sivuilla on pyritty asiakasnäkökulmaan, mutta sivuilla on vaikea erottaa olennainen epäolennaisesta.

Täydennyskoulutuksen alueelliset, kansalliset ja kansainväliset verkostot ovat olemassa, mutta yhteistyö on heikkoa eikä se perustu jatkuvaan ja vastavuoroiseen toimintaan. Näin ollen verkoston hyödyntäminen on vähäistä.

välisesti. Niinpä täydennyskoulutus perustuu aktiiviseen verkoston hyödyntämiseen.

Aikuiskoulutuksen merkittävimmät saavutukset ja menestystekijät

<p>Aikuiskoulutuksen merkittävimmät saavutukset ja aikuiskoulutuksen menestystekijöiden tarkastelu vuoteen 2010</p>	<p>(1) Aikuiskoulutuksen merkittävimmät saavutukset on dokumentoitu ja nämä saavutukset ovat olleet laadukkaan aikuiskoulutuksen kehittämisen taustalla. Lisäksi nämä saavutukset nivoutuvat osaksi yliopiston kokonaisstrategiaa.</p> <p>(2) Aikuiskoulutuksen tulevaisuuden menestystekijöitä on tarkasteltu osana yliopiston kokonaisstrategiaa ja menestystekijät on identifioitu ennakoivalla otteella. Tämä näkyy aikuiskoulutuksen kehittämistoiminnassa.</p>	<p>(1) Aikuiskoulutuksen merkittävimmät saavutukset on kuvattu ja ne ovat olleet aikuiskoulutuksen kehittämisen taustalla.</p> <p>(2) Aikuiskoulutuksen tulevaisuuden menestystekijöillä on yhteys yliopiston kokonaisstrategiaan, vaikka tämä yhteys ei olekaan selvä. Lisäksi menestystekijöitä on kuvattu ennakoivasti.</p>	<p>(1) Aikuiskoulutuksen merkittävimmät saavutukset on kuvattu, mutta niitä ei ole kytketty osaksi aikuiskoulutuksen kehittämistä.</p> <p>(2) Yliopiston aikuiskoulutuksen tulevaisuuden menestystekijöitä on kuvattu, mutta niitä ei ole nivottu osaksi yliopiston kokonaisstrategiaa.</p>
---	--	--	---

4 Arviointikriteerien toimivuus

Aikuiskoulutuksen laatu yliopistoja valittiin edellisen kerran vuosiksi 2001–2003. Tällöin arviointi perustui sekä hakemuksiin että arviointivierailuihin. Nyt suoritettu arviointi toteutettiin Korkeakoulujen arviointineuvoston toimeksianton mukaisesti ainoastaan hakemusten perusteella. Tämä asetti kuitenkin asian- tuntija-arviointiin omat rajoituksensa. Niinpä arviointiryhmä haluaa korostaa seuraavaa:

Pelkkien hakemusten perusteella tehty arviointi ja erityisesti se, että arviointineuvoston laatiman ohjeen perusteella hakemukset saattoi laatia kahdella eri tavalla – joko esseemäisenä tai www-sivujen varaan rakennettuna hakemuksena – vaikeutti arviointia. Tämän seurauksena hakemukset lähinnä kuvasivat toimintaa ja analyttinen sekä kriittinen toiminnan arviointi jäi vähemmälle. Niinpä yliopistojen aikuiskoulutuksesta oli vaikea saada selvää kokonaiskuvaa. Tämän kokonaiskuvan täsmentämiseksi arviointivierailut kohdeyliopistoihin olisivat tuoneet tärkeää ja tarpeellista lisätietoa.

Opetusministeriön laatimissa aikuiskoulutuksen laadun arviointikriteereissä painotettiin voimakkaasti kehittämisenäkökulmaa. Tämän tarkoituksena oli, että kukin hakijayliopistoista panostaa aikuiskoulutuksen kehittämiseen ja saa näin tietoa oman työn tueksi. Hakemusten perusteella on kuitenkin vaikea sanoa, kävikö näin todellisuudessa. Toisaalta arviointikriteerit näyttivät olevan paikoin liiankin ohjaavia, sillä luovien ja innovatiivisten aikuiskoulutusratkaisujen esittely oli vähäistä – ehkä niitä ei todellisuudessakaan ole. Esimerkiksi aikuiskoulutusta esittelevät internet-sivustoissa arviointikriteerien ohjaava vaikutus näkyi selvästi, sillä useat hakijayliopistoista olivat laatineet internet-sivus-

tot Korkeakoulujen arviointineuvoston arviointikohteiden mukaisesti, jolloin asiakasnäkökulma jäi vähemmälle. Tämä näkyi muun muassa lähes olemattomana internet-sivujen interaktiivisuutena. Niinpä jatkossa voisi pohtia, miten tarkasti hakemukset etukäteen ohjeistetaan.

5 Kokoavia näkemyksiä yliopistojen aikuiskoulutuksesta

Vaikka ehdotukset olivat erilaisia, haluaa arviointiryhmä painottaa seuraavia aikuiskoulutuksen vahvuuksia ja kehitettäviä aspekteja. Parhaissa esimerkeissä aikuiskoulutus oli pystytty niveltämään ja organisoimaan selkeäksi osaksi yliopiston toimintaa ja näin aikuiskoulutuksella oli toimiva yhteys yliopiston koulutuksellisiin sekä tutkimuksellisiin vahvuusalueisiin. Lisäksi aikuiskoulutuksen vahva asema näkyi siinä, miten sitä johdettiin ja miten se oli organisatorisesti kytkeytynyt yliopiston johtoon. Myös erilaisia ohjauskäytäntöjä ja oppimisympäristöjä oli aktiivisesti ja systemaattisesti kehitetty ottaen huomioon erilaiset (aikuis)oppijat ja elinikäisen oppimisen periaate. Parhaimmillaan yliopistoilla oli kehittynyt sekä toimiva yliopiston sisäinen että ulkopuolinen aikuiskoulutuksen yhteistyöverkosto. Tämä näkyi siinä, että osalla yliopistoista oli vahva alueellinen ja valtakunnallinenkin rooli aikuiskoulutuksen tarjoajana.

Keskeisimpinä kehittämiskohteina voidaan pitää aikuiskoulutuksen strategista nivomista osaksi yliopiston toimintaa, aikuiskoulutuksen laadun järjestelmällistä kehittämistä sekä ennakoivan otteen parempaa huomioon ottamista aikuiskoulutusta kehitettäessä. Useissa hakijayliopistoissa aikuiskoulutuksen strateginen integrointi yliopiston kokonaisstrategiaan oli vähäistä. Tämä strateginen integrointi on tärkeää, sillä se kertoo yliopiston suhtautumisesta aikuiskoulutuksen ja erityisesti sen pitkäjänteiseen kehittämiseen. Niinpä aikuiskoulutus näyttää olevan irrallaan yliopistojen muusta toiminnasta. Tämä näkyi myös siinä, että aikuiskoulutuksen tulevaisuutta oli harvoin tarkasteltu ennakoivasti, nivoen omat aikuiskoulutuksen vahvuudet ja menestystekijät osaksi yliopiston kokonaisvisiota.

Lisäksi huomiota on kiinnitettävä aikuiskoulutuksen laadun järjestelmälliseen kehittämiseen. Harvoilla yliopistoilla oli systemaattista aikuiskoulutuksen palaute- tai laatu järjestelmää ja olemassa olevien standardoitujen laatu järjestelmien, kuten ISO tai EFQM, hyödyntäminen oli hyvin vähäistä. Ilahduttavaa oli kuitenkin se, että parhaimmissa yliopistoissa laadun systemaattiseen kehittämiseen oli kiinnitetty erityistä huomiota. Myös panostaminen pedagogiseen kehittämistyöhön oli satunnaista, eikä innovatiivisiin pedagogisiin ratkaisuihin ollut kiinnitetty riittävä huomiota.

Yliopistot olivat selvästi panostaneet aikuiskoulutusta esitteleviin verkkosivuihin. Sivujen asiakasystävällisyyteen tulisi kuitenkin kiinnittää huomiota ainakin kahdesta näkökulmasta. Ensinnäkin sivujen asiakasystävällisyyttä heikensi se, että sivut oli rakennettu arviointineuvoston arviointikohteiden mukaisesti.

Tällöin sivujen interaktiivisuus jäi vähäiseksi. Toiseksi, internet-sivuilla kiinnitettiin harvemmin huomiota yhteisöasiakkaisiin, jotka kuitenkin ovat merkittäviä aikuiskoulutuksen käyttäjiä.

6 Arviointiryhmän esitys laatuylipistoista

Arviointiryhmän yksimielinen kanta on, että seuraavien viiden yliopiston (aakosjärjestys) aikuiskoulutus on korkealaatuista ja esittää niitä palkittavaksi laadukkaasta aikuiskoulutuksesta vuosiksi 2004–2006: Helsingin yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Oulun yliopisto, Taideteollinen korkeakoulu, Vaasan yliopisto. Arviointiryhmä haluaa kuitenkin korostaa, että erot parhaimpien yliopistojen välillä olivat vähäiset ja niinpä palkittavien ulkopuolelle jäi yliopistoja, joiden aikuiskoulutusta voidaan pitää laadukkaana.

III

**KORKEAKOULUJEN
ARVIOINTINEUVOSTON ESITYS
KORKEALAATUISEN
AIKUISKOULUTUKSEN YLIOPISTOIKSI**

Korkeakoulujen arviointineuvosto päätti kokouksessaan 14.1.2003 esittää Opetusministeriölle, että korkealaatuisen aikuiskoulutuksen yliopistoiksi nimettäisiin

- Helsingin yliopisto,
- Jyväskylän yliopisto,
- Oulun yliopisto,
- Taideteollinen korkeakoulu sekä
- Vaasan yliopisto.

Näiden yliopistojen ehdotukset ja arviointineuvoston lausunnot esitetään seuraavassa. Yliopistojen hakemukset esitetään alkuperäisinä, joten ne sisältävät viittauksia aikuiskoulutusta esitteleville internet-sivuille.

Helsingin yliopisto

Ehdotus korkealaatuisen aikuiskoulutuksen yliopistoksi 2004–2006

I Toimintaperiaatteet

Helsingin yliopisto on strategiassaan määrittellyt aikuiskoulutuksensa tavoitteet ja toimintaperiaatteet sekä aseman osana yliopiston toimintaa.

→ *Helsingin yliopiston strategia*

Helsingin yliopiston aikuiskoulutuksen perustavia arvoja ovat elinikäinen oppiminen, oikeus sivistykseen ja koulutuksen tasa-arvo. Sen erityisenä tehtävänä on välittää ja soveltaa korkeinta osaamista yhteiskunnan käyttöön sekä edistää yliopiston ja muun yhteiskunnan vuorovaikutusta. Toiminnan korkea laatu, yliopistollisuus ja asiakaslähtöisyys perustuvat kiinteään yhteistyöhön tiedekuntien, aine- ja erillislaitosten sekä muiden korkeakoulujen, julkishallinnon ja elinkeinoelämän kanssa.

Yliopisto määrittelee aikuiskoulutustehtävänsä seuraavasti:

Sivistystehtävä

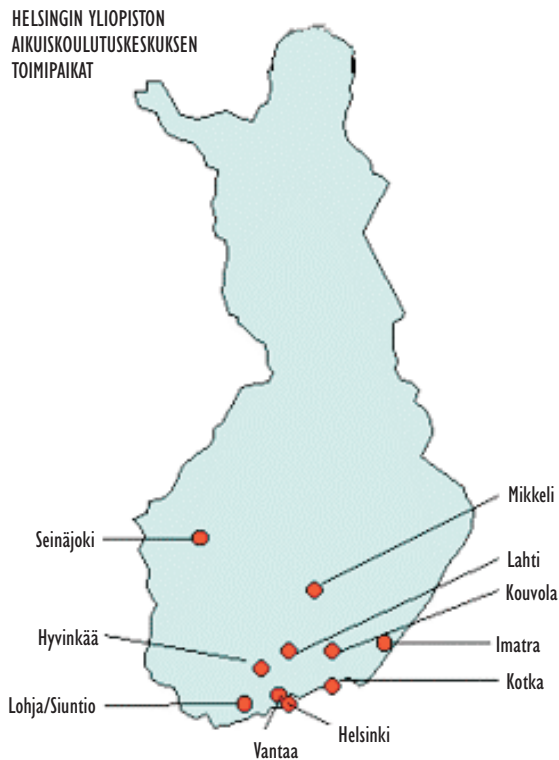
Yliopisto korostaa rooliaan yhteiskunnan sivistyksellisen ja kulttuurisen osaamisen vaalijana. Aikuiskoulutus toteuttaa osaltaan tätä sivistystehtävää yliopiston laaja-alaisen ja monitieteisen koulutustarjonnan kautta. Kriittinen suhtautuminen tietoon ja erilaisten näkökulmien etsiminen ja analysointi ovat toiminnan läpikäyviä periaatteita.

Yhteiskunnallinen palvelutehtävä

Aikuiskoulutuksella on keskeinen merkitys Helsingin yliopiston yhteiskunnallisen tehtävän toteuttamisessa. Se reagoi asiakkaiden ja yhteiskunnan tarpeisiin ja myös aktiivisesti vaikuttaa niiden kehitykseen. Yliopisto välittää aikuiskoulutuksessaan valtakunnallisten erityisalojensa osaamista yhteiskunnan käyttöön. Alueellisen toimintamallin ja organisaation avulla tuetaan alueiden tasa-arvoista kehitystä ja akateemisen osaamisen leviämistä yliopistopaikkakuntien ulkopuolelle.

Koulutuksen tasa-arvo

Aikuiskoulutus lisää koulutuksellista tasa-arvoa välittämällä yliopistollista tietoa ja osaamista yhteiskuntaan sekä tukemalla tasa-arvoista yhteiskunnallista kehitystä. Avoimessa yliopistossa koulutuksen tasa-arvosta huolehditaan tarjoamalla yliopiston opetusta omien yksiköiden lisäksi laajan yhteistyöoppilaitosten verkoston (yht. lähes 100 oppilaitosta) kautta niillekin paikkakunnille, joilla sitä muuten ei ole tarjolla. Täydennyskoulutuksessa kiinnitetään huomiota erilaisien asiakasryhmien mahdollisuuksiin yliopistotaseiseen koulutukseen. Yliopisto korostaa tasa-arvoisen tietoyhteiskuntakehityksen vahvistamista ja tasa-arvoa tukevien tietoyhteiskunnan palvelujen kehittämistä. Yliopisto toteuttaa myös aikuiskoulutuksessa kaksikielisyysperiaatetta.

Elinikäinen oppiminen

Elinikäisen oppimisen periaatteen toteuttaminen merkitsee yliopiston aikuiskoulutuksessa eri ikäisten ja eri elämäntilanteissa olevien opiskelijoiden huomiointamista koulutussisällöissä ja koulutuksen toteuttamistavoissa. Yliopiston näkökulmasta periaate liittyy kiinteästi koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamiseen. Periaatteen toteuttaminen edellyttää joustavia opiskelumuotoja, opetuksen alueellista kattavuutta ja tiedon tarjoamista käyttökelpoisessa muodossa. Elinikäistä oppimista tuetaan monialaisella opetustarjonnalla.

Yliopistollinen toimintatapa

Korkean laadun perustana ovat kiinteä tiedekunta- ja ainelaitosyhteys, kansainvälisyys sekä kriittinen, maa toimintaa arvioiva näkökulma. Laitosyhteys tarkoittaa elävää toiminnallista yhteyttä laitoksiin ja yliopiston opettajien ja tutkijoiden hyödyntämistä aikuiskoulutustoiminnassa. Kansainvälinen yhteistyö toteutuu kansainvälistenverkostojen, luottamustehtävien ja yhteistyöhankkeiden kautta. Laadun arviointia toteutetaan asiakaspalautteen, toiminnan sisäisten ja ulkoisten arviointien sekä hankkeisiin sisältyvän arviointitutkimuksen avulla.

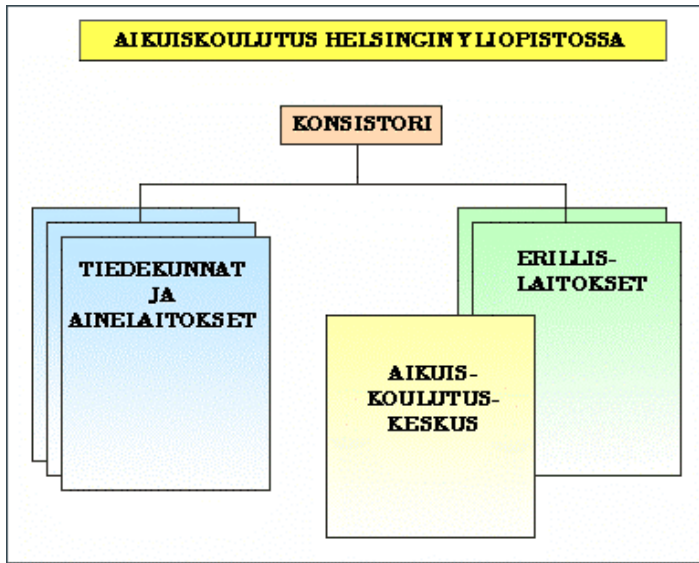
Helsingin yliopiston aikuiskoulutuksen yliopistollisia erityispiirteitä ovat:

- **Monitieteinen ja tieteidenvälinen toimintamalli**
Yliopiston monialaisuutta hyödyntäen aikuiskoulutus tuottaa asiakkailleen poikkeuksellisen laajan, myös harvinaisia oppiaineita sisältävän koulutus- ja tutkimus- ja opetus- ja kehittämistoiminnalla on keskeinen rooli. Se palvelee sekä aikuiskoulutuksen laadun ja vaikuttavuuden parantamista että suoraan asiakkaiden toiminnan kehittämistä.
- **Oma tutkimus- ja kehittämistoiminta**
Yliopistollisen osaamisen välittämisessä yhteiskunnan käyttöön aikuiskoulutuksen piirissä tehtävällä tutkimus- ja kehittämistoiminnalla on keskeinen rooli. Se palvelee sekä aikuiskoulutuksen laadun ja vaikuttavuuden parantamista että suoraan asiakkaiden toiminnan kehittämistä.

2 Yleiskuvaus

Helsingin yliopiston aikuiskoulutuksen toimintamuotoja ovat avoin yliopisto-opetus, täydennyskoulutus, tutkimus- ja kehittämistoiminta sekä julkaisu- ja tiede- ja tutkimus- ja kehittämistoiminta. Se rakentuu monitieteiselle ja alueellisesti hajautetulle toimintamallille, jonka koordinoinnista vastaa Aikuiskoulutuskeskus. Sen seitsemän toimintayksikköä toteuttavat runsaat 80 % yliopiston aikuiskoulutuksesta. Aikuiskoulutusta tarjoavat myös muut erillislaitokset, tiedekunnat ja niiden yhteydessä toimivat yksiköt, mm. kielikeskus, kasvatustieteelliseen tiedekuntaan kuuluva Koulun kehittämiskeskus, Svenska social- och kommunalhögskolan ja lääketieteellinen tiedekunta.

→ [Aikuiskoulutuskeskuksen toimintakertomus \(pdf-muodossa\)](#)

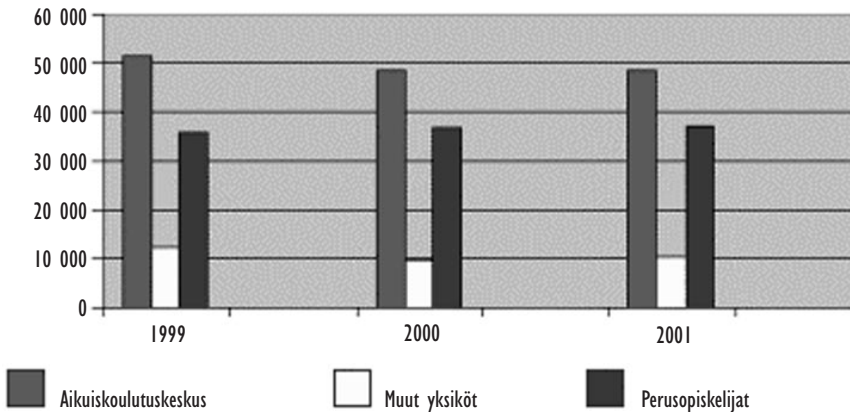

Helsingin yliopisto tarjoaa aikuiskoulutusta kaikkien tiedekuntiensä alueilta. Vuonna 2001 toteutettiin

- 1156 täydennyskoulutuskurssia, joille osallistui noin 28 000 opiskelijaa
- 80 pitkää täydennyskoulutusohjelmaa, joista PD-ohjelmia 29
- avointa yliopisto-opetusta 5273 opintoviikkoa lähes 31 000 opiskelijalle
- ikäihmisten yliopisto-opetusta noin 3700 opiskelijalle
- ruotsinkielistä opetusta sekä avoimena yliopisto-opetuksena että täydennyskoulutuksena.

Opetustarjonnan määrä on viime vuosina laskenut lähinnä työvoimapolitiittisen koulutuksen tarpeen vähentymisestä johtuen.

Aikuisopiskelijoiden määrä (brutto) Aikuiskoulutuskeskuksessa ja muissa aikuiskoulutusta tarjoavissa yksiköissä sekä perusopiskelijoiden määrä vuosina 1999-2001

Aikuiskoulutuskeskus toteutti vuonna 2001 yhteensä 164 tutkimus- ja kehittämishanketta. Tutkimushankkeissa on yleensä yhteistyökumppanina yliopiston ainelaitos tai tutkimuslaitos. Aikuiskoulutuskeskuksen yksiköt julkaisivat omista sarjoistaan 45 nimekettä, joista sähköisiä oppimateriaaleja 13. Yksiköissä on tehty joko oman henkilöstön toimesta tai suoraan yksiköiden koulutuksiin ja hankkeisiin liittyen yhteensä 24 väitöskirjaa. Helsingin yliopiston julkaisutietokannassa on kaikkiaan 572 Aikuiskoulutuskeskuksen yksiköiden henkilöstön kirjoittamaa tai toimittamaa julkaisua.

Uusimman tutkimustiedon välittyminen aikuisopiskelijoille varmistetaan tiiviillä yhteydenpidolla ainelaitosten ja aikuiskoulutusyksiköiden välillä. Avoin yliopisto-opetus toteutetaan aina samansisältöisenä ja -tasoisena perusopetuksen kanssa. Opintojen vastaavuus perusopetukseen vahvistetaan tiedekunnassa tai ainelaitoksella. Myös yhteisopetusta toteutetaan jossain määrin. Avoimen yliopiston lehtorien valinnassa noudatetaan yliopiston lehtorien yleisiä valintakriteerejä. Kaikki sivutoimiset opettajat hyväksytetään asianomaisella laitoksella tai tiedekunnassa ja suuri osa näistä opettaa myös perusopiskelijoita.

Aikuiskoulutuksen laajuus opetustunteina koulutusaloittain vuosina 1999–2001

Koulutusala	1999		2000		2001	
	tuntia	%-osuus	tuntia	%-osuus	tuntia	%-osuus
Taide- ja taitoaineet	1 467	1,2	1 120	1,0	496	0,5
Kielet	23 932	18,8	19 761	18,0	20 314	22,0
Muut humanistiset ja esteettiset aineet	10 800	8,5	9 835	9,0	8 987	9,7
Opetus, kasvatustieteet	16 505	13,0	11 204	10,2	11 499	12,5
Liiketalous, markkinointi, toimistoala	6 807	5,4	5 691	5,2	3 912	4,2
Oikeus-, yhteiskunta- ja käyttäytymistieteet	12 498	9,8	11 748	10,7	10 089	10,9
Johtaminen, esimiestaidot	2 349	1,8	2 652	2,4	2 261	2,5
Tietotekniikan hyväksikäyttö	15 343	12,1	16 438	15,0	11 188	12,1
Matematiikka, luonnontieteet	8 385	6,6	6 900	6,3	6 632	7,2
Tekniikka, tuotanto, rakentaminen..	60	0,0	422	0,4	2 330	2,5
Kuljetus, liikenne, huolinta	460	0,4	665	0,6	58	0,1
Sosiaali- ja terveydenhuolto	6 998	5,5	6 648	6,1	4 583	5,0
Maa-, metsä- ja puutarhatalous	4 712	3,7	3 941	3,6	5 087	5,5
Palvelutyö	1 331	1,0	1 018	0,9	645	0,7
Työsuojelu, vartiointi etc.	8	0,0	0	0,0	0	0,0
Liikunta, terveys	0	0,0	16	0,0	23	0,0
Muu sisältö	15 326	12,1	11 439	10,4	4 074	4,4
<i>Yhteensä</i>	<i>126 981</i>	<i>100,0</i>	<i>109 498</i>	<i>100,0</i>	<i>92 178</i>	<i>100,0</i>

Myös pitkissä PD- ja erikoistumisohjelmissä on vahva toiminnallinen ja sisällöllinen yhteys yliopiston muuhun toimintaan. Ainelaitosten edustajat osallistuvat niiden suunnitteluun sekä ohjaus- ja johtoryhmätyöhön. Yhdessä ainelaitosten kanssa toteutetut muuntokoulutusohjelmat ovat pisimmälle vietyjä yhteistyö-

muotoja. Täydennyskoulutuksen ja perusopetuksen integrointia on toteutettu esimerkiksi lääketieteessä ja eläinlääketieteessä, jossa täydennyskoulutuksen kursseja voi hyödyntää osana alan perus- ja jatkotutkinto-opintoja. Täydennyskoulutukseen kuuluu olennaisena osana tieteen ja käytännön välisen vuorovaikutuksen edistäminen. Kouluttajina käytetään yliopiston opettajien lisäksi työ- ja elinkeinoelämän edustajia, joille on kokemuksensa kautta kertynyt laaja käytännöllinen asiantuntemus.

3 Laadun varmistaminen

Helsingin yliopiston aikuiskoulutuksen laadun varmistus perustuu neljään perusedellytykseen:

- toiminnan ennakointi
- koulutusten suunnittelun ja toteutuksen toimintamalli
- toiminnan arviointi
- taloudellisesti ja henkilöstöpoliittisesti kestävä toimintatapa.

Ennakointi

Koulutuksen vastaavuus yhteiskunnan tarpeisiin edellyttää sekä uusimman tieteellisen tiedon hyödyntämistä tulevien tarpeiden ennakkoinnissa että akuuttien, paikallisten koulutustarpeiden seuraamista. Tieteellinen yhteys perustuu säännölliseen kontaktiin aikuiskoulutuksen ja ainelaitosten edustajien välillä. Yhteiskunnallisen kehityksen ennakkoinnissa keskeistä on toimijoiden tiivis vuorovaikutus ympäröivän yhteiskunnan kanssa ja olemassa olevan ennakointityön hyödyntäminen. Yksiköissä on tehty myös omia koulutustarveselvityksiä.

Koulutusten suunnittelu ja toteutus

Suunnittelun lähtökohtana on monien eri asiantuntemusalueiden liittäminen toisiinsa. Siihen osallistuu sisältöalan ja opiskeluprosessin suunnittelun asiantuntijoita sekä koulutuksen käytännön organisointiin perehtyneitä henkilöitä. Ainelaitosten sisältöasiantuntijoita hyödynnetään myös kouluttajina sekä ohjaus- ja johtoryhmien jäseninä. Toiminnan suunnittelun tueksi on luotu paikallisesti sovellettavia työvälineitä kuten projektinhallinnan ohjeistoja.

Asiakasnäkökulma pyritään saamaan mukaan jo koulutusten suunnittelu- vaiheessa, ja tilauskoulutuksissa asiakkaan edustaja on aina mukana koulutuksen räätälöinnissä. Asiakkaiden ja opiskelijoiden edustus on yleensä mukana koulutusohjelmien ohjaus- ja johtoryhmissä. Koulutettavien osallistuminen suunnitteluun on erityisen laajaa Ikäihmisten yliopistossa, jossa kaikkien koulutusten teemat suunnitellaan opintoryhmissä opiskelijoiden ja toteuttajien yhteistyönä.

Aikuiskoulutusyksiköiden välistä suunnitteluyhteistyötä tehdään avoimen yliopiston ja täydennyskoulutuksen suunnittelijoiden pysyvissä yhteistyöryhmissä.

sä. Avoimen yliopiston koulutustarjontaa koordinoidaan keskitetysti. Tiedekuntien ja aikuiskoulutusyksiköiden välisiä toiminnan organisoiminnin välineitä ovat esimerkiksi avoimen yliopisto-opetuksen ja ruotsinkielisen opetuksen jaokset sekä PD-ohjelmien lautakunnat.

Toiminnan arviointi

Koulutusten yleistä laatua valvovat niiden ohjaus- ja johtoryhmät sekä yksiköiden johto. Aikuiskoulutuskeskuksessa korkein päätävävalta on johtokunnalla, jota johtaa yliopiston vararehtori. Lisäksi toimintayksiköillä on omat johtokuntansa, joissa on mukana yliopiston asiantuntijoiden lisäksi keskeisimpien sidosryhmien edustajia.

Kaikissa koulutuksissa kerätään asiakaspalautetta yksikkökohtaisesti yhdenmukaisten arviointikäytäntöjen avulla. Laajoihin koulutus- ja kehittämishankkeisiin sisältyy sisäinen tai ulkoinen arviointi, jossa hyödynnetään myös omaa arviointitutkimuksen asiantuntemusta. PD-ohjelmille on luotu laatukriteeristö, joka on yhteensopiva yliopiston yleisten opetuksen laatukriteerien sekä valtakunnallisten akkreditointikriteerien kanssa. Toiminnan kokonaisarviointia on toteutettu sekä itsearviointina että ulkoisten arvioijien avulla. Yliopisto on osallistunut mm. avointen yliopistojen valtakunnalliseen arviointiin sekä Lahdessa ja Mikkelissä toteutettuihin korkeakoulutoiminnan alueellisen vaikuttavuuden arviointeihin. Tiedekuntien yhteydessä toimivat yksiköt ovat myös osallistuneet yliopiston opetuksen kansainväliseen arviointiin. Normaaleja toiminnan arviointiin liittyviä toimintatapoja ovat esimerkiksi laajojen koulutus- ja kehittämishankkeiden päättyessä toteutettavat palautetilaisuudet ja -seminaarit. Erityisesti itsearviointiosuudet on koettu hyödyllisiksi toimintojen kehittämisen kannalta.

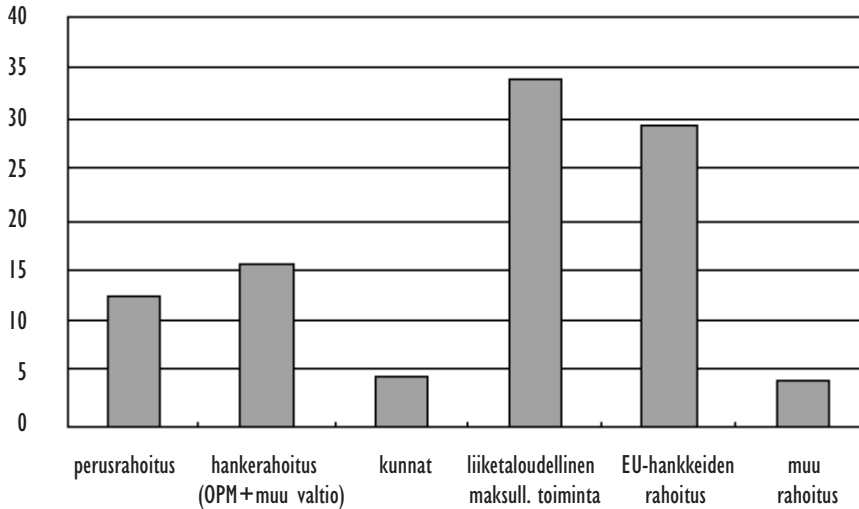
Taloudellinen kestävyys

Lähtökohta taloudellisesti kestäväälle ja kannattavalle toiminnalle on jatkuva, yhteiskunnan muutoksia seuraava tuotekehitys. Toiminnoissa pyritään mahdollisuuksien mukaan resurssien ja koulutusten yhteiskäyttöön eri toimintamuotojen ja -yksiköiden kesken.

Taloudenhoidon perustana ovat oma, osaava taloushallinto ja koulutusten suunnittelun tukijärjestelmät. Kurssien budjetointi tukeutuu yhteisiin ohjeisiin. Hinnoittelussa noudatetaan maksuperustelakia ja yliopiston antamia maksullisen toiminnan ohjeita. Kurssien hallinnointijärjestelmää uudistetaan parhaillaan, ja talouden seurannan kehittämiseen on kiinnitetty viime vuosina erityistä huomiota.

Taloudellisesti kestävää toimintaa tuetaan myös henkilöstöpolitiikalla. Aikuiskoulutuskeskukselle on hyväksytty yhtenäinen henkilöstöpoliittinen ohjelma ja henkilöstöhallinnon periaatteet, joiden toteutumista on seurattu mm. laajan henkilöstökyselyn avulla. Yksiköiden tyky-ohjelmia ollaan parhaillaan laatimassa. Henkilöstö voi osallistua yliopiston yhteiseen ja yksiköiden omaan kou-

Aikuiskoulutuksen rahoituslähteet 2001 (ei sisällä avointa yliopistoa)

lutukseen, joka kattaa myös projekti- ja taloushallintokoulutuksen. Yksiköt tukevat myös työntekijöidensä omaehtoista kouluttautumista.

Suurimmat haasteet liittyvät toimintojen sopeuttamiseen markkinaehtoiseen ympäristöön. Toimintaympäristön muutos on edellyttänyt oman yliopistolaisen toimintaprofiilin tarkentamista muiden koulutuksen tarjoajien joukossa sekä keskittymistä yhä selkeämmin yliopiston ainelaitosten ja aikuiskoulutusyksiköiden omille asiantuntemusaloille. Tämän strategian mukaisesti aikuiskoulutusyksiköt ovat kehittäneet yhdessä tiedekuntien ja ainelaitosten kanssa uudenlaisia yhteishankkeita ja laajoja täydennyskoulutuskokonaisuuksia, kuten muuntopohjaisia ohjelmia, opettajien poikkeuskoulutushankkeita ja opettajien aineenhallinnan täydennyskoulutusjärjestelmää.

4 Opetuksen laatu

Pedagoginen kehitystyö

Helsingin yliopisto on Suomen johtavia aikuiskoulutukseen soveltuvien uusien oppimisympäristöjen tutkijoita ja kehittäjiä. Taustalla on 1980-luvun alkuun ulottuva etä- ja monimuoto-opetuksen kehittämisen perinne. 1990-luvun puolesta alkaen avoimessa yliopisto-opetuksessa ja täydennyskoulutuksessa on järjestelmällisesti kehitetty ja käytetty tietoverkkoperustaisia oppimisympäristöjä. Vuonna 2001 toteutettiin kaikkiaan noin 60 verkkokurssia. Avoimessa yliopistossa verkko-opetusta tarjottiin 15 eri oppiaineessa. Verkkoympäristö sisältäyty lisäksi useisiin opintokokonaisuuksiin ja koulutus- ja kehittämishankkeisiin. Avoin yliopisto ja ainelaitokset ovat käynnistäneet yhteisiä verkko-opetushankkeita, joissa aikuiskoulutuksessa kertynyttä kokemusta hyödynnetään pe-

rusopetuksessa. Yliopisto valmistelee parhaillaan omaa aikuiskoulutuksen tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäytön strategiaa.

Yliopisto on panostanut erityisesti verkkopedagogiikan sekä verkossa tapahtuvan ohjauksen ja vuorovaikutuksen tutkimiseen ja kehittämiseen. Keskeisiä näkökulmia uusien välineiden ja menetelmien käyttöönotossa ovat olleet niiden pedagoginen tarkoituksenmukaisuus ja kytkeminen oppimista edistäviin ratkaisuihin. Valmiiden oppimisympäristöratkaisujen sijasta on toteutettu omia, ohjauskäytännöiltään pitkälle kehitettyjä verkko-oppimisympäristöjä sekä avoimen yliopisto-opetuksen että täydennyskoulutuksen tarpeisiin. Yhteistyössä kasvatustieteellisen tiedekunnan kanssa tehty verkkodidaktinen tutkimus on luonut perustan opetusmenetelmällisille ratkaisuille. Verkko-opetuksen arviointitutkimus on tuonut käytännöllistä tietoa verkko-oppimateriaalien, vuorovaikutuselementtien ja alustarakaisujen toimivuudesta.

Yliopiston aikuiskoulutuksen näkyvimpiä saavutuksia ovat kokonaisvaltaiset, käyttäjälähtöiset verkko-oppimispalvelut. Niissä oppimisen käytännölliset ja ohjaukselliset tukivälineet on integroitu yhdessä varsinaisen oppimisympäristön kanssa osaksi palvelukokonaisuutta.

→ *Katso myös: Aikuiskoulutuksen verkkopalvelut*

Opiskelijoiden ohjauskäytännöt

Avoimen yliopiston opiskelijoiden ohjaus perustuu pitkälle vietyyn tuutorointijärjestelmään. Kaikissa opiskelijamäärältään suurissa aineissa jokaisella opiskelijalla on opiskelua tukeva tuutori. Monimuoto-opetuksessa nämä toimivat myös opiskelijaryhmien vetäjinä. Helsingin yliopiston erityispiirteenä on järjestelmän laajamittainen soveltaminen myös avoimen yliopiston lähiopetuksessa. Ohjaustoiminnan koordinoinnista vastaa tuutorointiin perehtynyt suunnittelija ja ohjauspalveluissa työskentelee lisäksi kaksi opiskelutaidollista ohjausta antavaa henkilöä.

Yliopiston täydennyskoulutuksessa on panostettu työn ja oppimisen välisen suhteen ratkaisemiseen ja opiskelun mahdollisimman suureen vaikuttavuuteen opiskelijan työhön. Pitkissä PD- ja erikoistumisohjelmissä tämä toteutetaan laajalla ohjaus- ja neuvontapalvelulla, henkilökohtaisilla kehitymissuunnitelmilla ja suoraan opiskelijan työhön liittyvillä kehittämishankkeilla tai -tehtävillä. Ohjaus toteutetaan tuutorointijärjestelmän sekä vuorovaikutukseen perustuvan työskentelytavan avulla.

Opiskelijoiden ohjaus on rakennettu kiinteästi sisään aikuiskoulutuksen verkkopalveluihin. Ne sisältävät ajankohtaisen koulutustiedon ohella mm. opintoneuvontaa, opiskelutaidollista ohjausta sekä itsearvioinnin työvälineitä. Oppimisympäristöissä ohjaus ja vuorovaikutus muodostavat yhdessä oppimateriaalien ja tehtävien kanssa opiskeluprosessin tärkeän osan.

Opettajien pedagoginen osaaminen

Aikuiskoulutuksen opettajilla on vahva pedagoginen perehtyneisyys ja motivaatio. Avoimen yliopiston lehtoreilla pedagogiset taidot ovat keskeinen valintakriteeri, ja myös sivutoimisten opettajien valinnassa kiinnitetään erityistä huomiota opetustaitoihin. Henkilöstön pedagogista kouluttautumista tuetaan sekä avoimessa yliopisto-opetuksessa että täydennyskoulutuksessa. Eräissä pitkissä koulutusohjelmissä, kuten verkkoviestinnän muuntokoulutuksessa kaikille ohjelman opettajille tarjotaan räätälöityä verkkopedagogiikan koulutusta.

Elinikäinen oppiminen

Avoimessa yliopistossa elinikäinen oppiminen on toiminnan tietoinen lähtökohta: opiskelu on kaikille avointa. Ikäihmistöen yliopistotoiminnalla on Helsingin yliopistossa pitkä perinne yliopistollisen tiedon ja sivistyksen tarjoajana. Vuonna 2001 järjestettiin eri tieteenaloilta 312 asiantuntijaluentoa. Ikäihmistien atk-opetusta on toteutettu jo vuodesta 1995, ja verkko-opetus käynnistyi vuonna 2001.

Täydennyskoulutuksessa elinikäisen oppimisen periaatetta toteutetaan joustavien, työn ja oppimisen yhdistävien opiskelumuotojen ja -sisältöjen suunnittelussa. Koulutusta tarjotaan eri elämänvaiheissa ja -tilanteissa oleville henkilöille. Sekä täydennyskoulutuksen että avoimen yliopiston traditioon liittyy olennaisesti aikuisten oppimisen erityispiirteiden huomiointi ja niiden edellyttämien koulutuksellisten ratkaisujen kehittäminen. Yliopisto on ollut aktiivisessa roolissa elinikäistä oppimista tukevien verkkopohjaisten palvelujen kehittämisessä.

Helsingin yliopisto vastaa monien alojen korkeasti koulutettujen ammattilaisten osaamisen ylläpidosta: se toteuttaa joko viranomaisten tai alan järjestöjen kanssa muun muassa suuren osan lääkärien, eläinlääkäreiden ja farmaseuttien sekä tuomarien täydennyskoulutuksesta. Myös viestintä- ja sosiaalialojen ammattilaisista merkittävä osa on Helsingin yliopiston täydennyskoulutuksen asiakkaita.

Koulutuksen tieto- ja neuvontapalvelut

Varsinaisten koulutuspalvelujen ja kurssitarjonnan lisäksi aikuisopiskelijat tarvitsevat tieto- ja neuvontapalveluja. Koulutuksen tarjonnasta ja mahdollisuuksista pitää kertoa monipuolisesti ja siten, ettei tiedon tarvitsija joudu kohtuuttomiin ponnistuksiin tietoa etsiessään. Myös oman elämäntilanteen kannalta relevanttien vaihtoehtojen arviointiin tarvitaan neuvontaa ja työvälineitä.

Helsingin yliopisto koordinoi kahta suurta valtakunnallista, verkkopohjaista aikuiskoulutuksen tieto- ja neuvontapalvelua. Avointen yliopistojen yhteinen verkkopalvelu sisältää tiedot kaikesta Suomessa järjestettävästä avoimesta yliopisto-opetuksesta sekä mm. laajan opintoneuvontaosion. Hanke on tällä hetkellä yksi seitsemästä virtuaaliyliopiston yhteisestä palveluhankkeesta. Opetus-

ministeriön käynnistämässä Opintoluotsi-hankkeessa tuetaan koulutusmahdollisuuksien tasapuolista saavutettavuutta ja koulutustarjonnan hyödyntämistä yksilöllisissä elämäntilanteissa. Helsingin yliopisto vastaa hankkeen koordinoimista ja hallinnoinnista, tutkimuksesta sekä hankkeen keskeisen osakokonaisuuden Opintoluotsi.fi-palvelun sisällöntuotannosta. Hankkeessa ovat toteuttamassa myös Jyväskylän, Oulun ja Tampereen yliopistot.

→ *Katso myös: Aikuiskoulutuksen näkyvyys*

5 Asiakkaat ja yhteistyökumppanit

Helsingin yliopiston aikuiskoulutusyksiköiden asiakkaita ovat yksittäiset henkilöt, yritykset, julkishallinto ja muut organisaatiot. Yliopiston koulutustarjonta on valtakunnallista. Alueiden ja organisaatioiden tarpeisiin toteutetaan tilauskoulutusta. Tärkeimpiä organisaatioasiakkaita ovat viranomaiset, kunnat ja kuntayhtymät, yritykset sekä järjestöt. Yliopisto pyrkii keskeisten yhteistyötahojensa kanssa luottamuksellisiin ja pysyviin kumppanuussuhteisiin.

Alueellisen yhteistyön perustana ovat paikalliset korkeakouluverkostot sekä hyvä yhteys viranomaisten ja elinkeinoelämän kanssa. Tiedekorkeakoulujen välisiä pysyviä yhteistyömuotoja on kehitetty useilla toimintapaikkakunnilla, erityisesti Lahdessa, Seinäjoella ja Mikkelissä. Kaikki yksiköt tekevät yhteistyötä ammattikorkeakoulujen kanssa mm. yhteisissä koulutusohjelmissa ja hankkeissa. Yhteistyö on viety pisimmällä Imatralla, jossa Aikuiskoulutuskeskuksella ja Etelä-Karjalan ammattikorkeakoululla on yhteinen toimintayksikkö Imako.

Kunnat osallistuvat yksiköiden toimintaan asiakkaina, hankkeiden partnereina ja myös merkittävinä rahoittajina. Alueelliset ohjelmat ja viranomaiset ovat keskeisiä toiminnan rahoittajia ja ohjaajia. Merkittävä osa koulutus- ja kehittämishankkeista kohdistuu toiminta-alueiden yrityksille. Kuntia, alueviranomaisia ja asiakkaita on mukana yksiköiden johtokunnissa. Kuntien ja alueiden strategioissa aikuiskoulutusyksiköt ovat saaneet viime vuosina entistä korostuneemman aseman, ja mm. yliopiston ja Helsingin kaupungin välistä yhteistyötä on tiivistetty.

Valtakunnallisesti yliopiston tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat lähes kaikki ministeriöt ja muut viranomaiset koulutusten tilaajina, yhteistyöhankkeiden partnereina ja keskustelukumppaneina koulutusten kohdentamisessa ja ennakoinnissa. Koulutusten lisäksi yhteistyötä viranomaisten ja järjestöjen kanssa tehdään myös yhteisissä asiantuntijaryhmissä.

Helsingin yliopiston aikuiskoulutusyksiköiden läheisimpiä yliopistollisia yhteistyökumppaneita ovat yliopiston tiedekunnat ja ainelaitokset. Kaikilla tiedekunnilla on tiivis yhteys aikuiskoulutusyksiköihin opetusyhteistyön ohella mm. johtokuntien ja ohjausryhmien toiminnan kautta. Muiden yliopistojen kanssa tehdään yhteistyötä sekä yksittäisissä hankkeissa että yhteisillä foorumeilla. Yliopiston ja yksiköiden asiantuntemusalueilla toimivat tutkimuslaitokset ovat aikuiskoulutusyksiköiden pitkäaikaisia yhteistyökumppaneita.

Kansainvälistä yhteistyötä tehdään erityisesti yliopistollisten verkostojen kautta. Vuonna 2001 Aikuiskoulutuskeskus oli jäsenenä 23 kansainvälisessä järjestössä tai yhteisössä ja mukana 39 kansainvälisessä tutkimus- ja kehittämishankkeessa. Tärkeimpiä toiminta-alueita ovat Pohjoismaat, Venäjä ja Baltia sekä Euroopan unioni. EU-yhteistyössä yksiköt ovat toteuttaneet kansainvälisten hankkeiden lisäksi komission hanke-evaluointeja. Monien asiantuntemusalueiden kehittämisessä on hyvällä kansainvälisellä verkostolla ollut keskeinen rooli. Yksiköiden henkilöstöllä on useita luottamustehtäviä kansainvälisissä teollisissa organisaatioissa.

6 Vaikuttavuus

Helsingin yliopiston aikuiskoulutus vaikuttaa

- yleiseen yhteiskunnalliseen kehitykseen opetus- ja tutkimustoimintansa sekä yhteiskunnallisen keskustelun kautta
- yliopistollisen osaamisen ja koulutuksen saavutettavuuteen ja toiminta-alueidensa osaamistasoon
- yliopiston perusopetukseen ja tutkimukseen tuomalla siihen uusia näkökulmia ja käytännön tarpeita.

Yleinen yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Aikuiskoulutuksessa on reagoitu nopeasti yhteiskunnan muutoksiin. Yliopisto muun muassa käynnisti ensimmäisten joukossa Suomessa akateemisten työvoimakoulutuksen ja laajensi sitä merkittävästi 1990-luvun lamavuosina. Se on reagoinut akuutteihin työvoimatarpeisiin toteuttamalla esimerkiksi laajaa EU-tulkkien, asiomis- ja kulttuuritulkkien sekä maahanmuuttajien opettajien koulutusta. Ajankohtaisia esimerkkejä ovat kielten opettajien pätevytymiskoulutukset sekä farmasian, verkkoviestinnän sekä kirjasto- ja tietopalvelualan muutokoulutukset, joiden kaikkien taustalla on yhteiskunnallisista muutoksista syntynyt uuden työvoiman tarve.

Yliopiston aikuiskoulutusyksiköt ovat olleet keskeisiä aloitteentekijöitä maaseudun kehittämiseen liittyvässä tutkimus- ja koulutustoiminnassa. Toiminta alkoi jo 1980-luvulla Helsingin yliopiston käynnistäessä ensimmäisenä Suomessa laajat kuntien kehittämisprojektit. Yliopisto on ollut johtava yliopistollinen maaseutupolitiikan ja -kulttuurin sekä maaseutuyrittäjyyden edistäjä Suomessa ja toiminut siinä aktiivisesti myös kansainvälisesti. Maaseutupolitiikan roolia maatalouspolitiikan rinnalla korostaessaan yliopisto on merkittävästi laajentanut maaseudun kehittämisen näkökulmaa. Ympäristöalalla on mm. kehitetty alan yritysten toimintaedellytyksiä sekä luotu malleja yhteisöjen kestävä kehityksen suunnitteluun.

Maaseudun ja ympäristön kehittämiseen liittyvän osaamisen perinnettä jatkaa aikuiskoulutuskeskuksen koordinoima Ekoyliopisto -opetus- ja tutkimuskonaisuus, jossa tuotetaan yliopiston tutkintovaatimusten mukaista perusope-

tusta ja tehdään alaan liittyvää tutkimusta. Se koostuu kolmesta ohjelmasta, joissa keskitytään maaseutuun, luonnonmukaiseen maatalouteen ja osuustoimintaan. Kokonaisuutta toteutetaan valtakunnallisesti yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyönä.

Verkko-oppimisen ja uusien oppimisympäristöjen kehittämisessä aikuiskoulutuksen erityinen panos on ollut pedagogisen ja ohjauksellisen näkökulman tuominen oppimisympäristöjen rakentamiseen.

→ *Katso myös: Opetuksen laatu*

Helsingin yliopiston aikuiskoulutus on osallistunut tietoyhteiskunnan kehittämiseen ennen kaikkea tekemällä aktiivista työtä tasa-arvoisen tietoyhteiskunta-kehityksen tukemiseksi ja teknologian tähän liittyvien mahdollisuuksien hyödyntämiseksi. Käyttäjälähtöisten tietoyhteiskunnan palvelujen avulla on kehitetty yksilöiden ja organisaatioiden valmiuksia ja mahdollisuuksia uusien teknologioiden ja palvelujen käyttöön.

Yksi tämän kehitystyön tulos on akateemisille suunnattu työnhaun ja urasuunnittelun verkkopalvelu Urapaja, jossa oli vuoden 2001 lopussa 1700 rekisteröitynyttä käyttäjää. Yliopisto on myös ollut alusta asti opetusministeriön Koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategiaan liittyen kehittämässä ja kouluttamassa oppilaitosten tietoyhteiskunta- ja tietostrategiavalmiuksia. Tavoitetta tietoyhteiskunnan palvelujen tasa-arvoisuudesta ja elinikäisestä oppimisesta toteuttaa myös Opintoluotsi.fi-palvelu.

→ *Katso myös: Aikuiskoulutuksen näkyvyys*

Alueellinen vaikuttavuus

Aikuiskoulutuksen alueellisella toimintamallilla on ratkaiseva merkitys yliopistotason osaamisen leviämässä yliopistopaikkakuntien ulkopuolelle. Yhdellätoista paikkakunnalla toimiva Aikuiskoulutuskeskus on maamme alueellisesti kattavin yliopistollisen aikuiskoulutuksen tarjoaja. Se on lähes kaikilla toimintapaikkakunnillaan ensimmäisenä tarjonnut yliopistollista asiantuntemusta, ja esimerkiksi avoimen yliopisto-opetuksen valtakunnallisesta verkostosta se kantaa merkittävän vastuun. Erityinen merkitys aikuiskoulutuksella on ollut alueiden kansainvälistämisessä, missä Helsingin yliopisto on kehittänyt alueen yritysten valmiuksia ja väyliä kansainväliseen osaamiseen ja kansainvälisille markkinoille.

Helsingin yliopiston aikuiskoulutusyksiköt ovat olleet tärkeässä roolissa uusien korkeakoulu yhteisöjen syntymisessä varsinaisten yliopistopaikkakuntien ulkopuolelle. Niiden pitkäjänteinen työ alueilla on vahvasti vaikuttanut kehittyihin toimintatapoihin. Yliopisto etsii ja kehittää aktiivisesti korkeakoulusektorien välisiä toimivia yhteistyön ja työnjaon malleja. Aikuiskoulutusyksiköt ovat myös tärkeä osa alueellisia innovaatioympäristöjä osallistuen esimerkiksi osamiskeskus- ja aluekeskusohjelmien suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä laa-

jemmin tutkimuspohjaisten innovaatioiden siirtämiseen alueelle. Aikuiskoulutuskeskus muun muassa koordinoi Etelä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaa. Yksiköt myös osallistuvat aktiivisesti alueelliseen ohjelma- ja strategiatyöhön.

Aikuiskoulutuksen vaikutukset alueen elinkeinoelämälle syntyvät tutkimus- ja kehittämishankkeiden sekä koulutustarjonnan kautta. Aikuiskoulutusyksiköt toteuttavat vuosittain kymmeniä selkeästi alueelliseen kehittämiseen liittyviä tutkimus- ja kehittämishankkeita. Alueellisesti tärkeitä hankkeita on toteutettu esimerkiksi ympäristö- ja luonnonvara-alan sekä maaseudun pienelinkeinojen kehittämisessä ja sosiaali- ja terveystieteiden uusien palvelumallien kehittämisessä. Organisaatioiden ja henkilöstön kehittämisessä painoaloja ovat olleet esimerkiksi ikääntyvät työyhteisöt sekä työelämän ja työyhteisöjen tasa-arvon kehittäminen.

Vaikuttavuus yliopistossa

Aikuiskoulutustoiminta on myös edistänyt uusien tieteenalojen kehittymistä yliopistossa toimimalla niiden testialustana ja kehittämisspaikkana. Helsingin yliopistossa luonnonmukaiseen maatalouteen liittyvä opetus- ja tutkimustoiminta sai alkunsa aikuiskoulutuksesta, josta se siirtyi myöhemmin osaksi perusopetusta. Verkkoviestinnän sekä kirjasto- ja tietopalvelualan muuntokoulutusten käynnistyessä 2002–2003 aikuiskoulutusyksiköiden ja tiedekuntien yhteistyönä yliopistoon on muodostunut kaksi uutta tieteenalaa. Myös ympäristöekologian ainelaitos on lähtenyt liikkeelle aikuiskoulutusyksikössä tehdystä opetus- ja tutkimustyöstä.

Tärkeä ainelaitosten ja aikuiskoulutusyksiköiden välinen yhteistyömalli on uusien professuurien perustaminen yhteisille asiantuntemusalueille. Tähän mennessä ovat käynnistyneet verkkoviestinnän ja sosiaaligerontologian professuurit. Ne sijoittuvat ainelaitoksille, mutta professorien työpanosta on merkittävässä määrin osoitettu aikuiskoulutuksen piirissä tehtävään tutkimus- ja opetustyöhön. Myös aikuiskasvatustieteen professuuri on tiiviisti mukana aikuiskoulutus-toiminnassa.

7 Tulevaisuus

Lähivuosina Helsingin yliopiston aikuiskoulutuksen keskeisiä haasteita ovat aikuiskoulutustarjonnan kehittäminen yhteiskunnan muuttuvien tarpeiden mukaisesti oman roolin selkeyttäminen suhteessa muihin aikuiskoulutusta tarjoaviin toimijoihin tiedekuntien sekä yksiköiden oman yliopistollisen asiantunteumuksen tehokas hyödyntäminen yliopiston aikuiskoulutusorganisaation kehittäminen ja toimintatapojen yhtenäistäminen.

Yliopistollinen aikuiskoulutus voi tulevaisuudessa menestyä vain hyvien verkostojen ja yhteistyösuhteiden avulla. Yliopiston sisällä tämä tarkoittaa py-

syvien toimintamallien rakentamista ja kehittämistä tiedekuntien ja aikuiskoulutusyksiköiden välisissä suhteissa. Esimerkkejä tästä ovat aikuiskoulutuksen tutkimus- ja kehittämistoimintaan ja täydennyskoulutusohjelmiin liitetyt professorit sekä muuntokoulutusohjelmat.

Yliopistojen yhteiskunnallisen palvelutehtävän korostuminen edellyttää yhä suurempaa herkkyyttä yhteiskunnan tarpeita kohtaan – ja siis yhä toimivampaa yhteistyötä muiden valtakunnallisten ja alueellisten toimijoiden kanssa. Tärkeitä yhteiskunnallisia haasteita, joihin aikuiskoulutus joutuu vastaamaan, ovat erityisesti ikärakenteen muutos ja tietoyhteiskuntakehitys. Avoin yliopisto ottaa huomioon yliopistotason koulutuksen kysynnän jatkuvan kasvun. Ns. Bolognan sopimuksen mukaiseen tutkintojärjestelmään siirtyminen korostaa aikuiskoulutuksen uutta roolia ja tiivistää sen yhteyttä perusopetukseen.

Alueellisessa korkeakoulutoiminnassa on löydettävä toimiva, verkostomainen yhteistyön ja työnjaon malli korkeakouluyksiköiden välille. Helsingin yliopiston toiminta-alueiden korkeakouluverkostot avaavat tietä ja ovat esimerkkeinä tälle uudelle yhteistoiminnalle. Tämä edellyttää myös yliopistollisen aikuiskoulutuksen perustehtävän ja omaleimaisuuden entistä selvempää ymmärtämistä.

Tiivis kansainvälinen yhteys on aikuiskoulutuksen laadun ja menestyksen yksi edellytys. Muuttuva aikuiskoulutuksen EU-rahoitustilanne edellyttää myös entistä suurempia kansainvälisiä kontakteja. Erityisesti Pohjoisen ulottuvuuden alueiden merkitys pysyy suurena.

Sisäinen edellytys menestyvälle aikuiskoulutukselle on osaava ja hyvinvoiva henkilöstö. Henkilöstöpolitiikassa on kiinnitettävä huomiota eri ikäisten ja erilaisissa elämäntilanteissa olevien työntekijöiden asemaan. Toimintaympäristön muuttuessa on myös kyettävä kriittisesti seuraamaan omia toimintatapojaan. Helsingin yliopisto uudistaa parhaillaan aikuiskoulutusorganisaatiotaan. Tavoitteena on sisäisten toimintakäytäntöjen ja ulkoisen näkyvyyden kehittäminen entistä yhtenäisemmiksi ja asiakaslähtöisemmiksi. Konkreettisia kehittämiskohteita ovat esimerkiksi yhteistyö sisäisten laatu- ja järjestelmien sekä verkkopalvelujen kehittämisessä. Myös aikuiskoulutusyksiköiden yhteistyötä koulutus- ja kehittämishankkeissa tehostetaan.

Omille asiantuntemusaloille erikoistuminen ja niillä kehittyminen on se mahdollisuus, jolla yliopistollinen aikuiskoulutus voi menestyä muuttuvilla aikuiskoulutuksen markkinoilla. Helsingin yliopistossa tämä tarkoittaa erityisesti tutkimus- ja kehittämistoiminnan ja koulutuksen entistä tiiviimpää vuorovaikutusta. Aikuiskoulutuksen on kyettävä sekä hyödyntämään yliopiston ainelaitosten asiantuntemusta että tuottamaan omaa erityisosaamistaan – sellaista toimintaa, joka perustelee yliopistollisen aikuiskoulutuksen olemassaolon myös tulevaisuudessa.

8 Aikuiskoulutuksen näkyvyys

Helsingin yliopiston aikuiskoulutusyksiköiden www-sivut

Aikuiskoulutuskeskuksen www-sivut ovat aikuiskoulutuksen yleissivusto, josta pääsee kaikkien Aikuiskoulutuskeskuksen yksiköiden omiin palveluihin sekä mm. Helsingin yliopiston avoimen yliopiston verkkopalveluun. Sivulla esitellään yliopiston aikuiskoulutuksen toimintaa ja toimintamuotoja. Portaalityyppisen tehtävänsä vuoksi sivusto ei sisällä varsinaisia vuorovaikutteisia elementtejä lukuun ottamatta yksiköiden ja keskuksen henkilöstön yhteystietoja.

Aikuiskoulutusyksiköiden omilla www-sivuilla on toimintatavasta ja tavoitteista riippuen erilaisia

toteutusmalleja. Sivujen pääasiallisena tehtävänä on tarjota asiakkaalle kattava kuvaus yksikön toiminnasta ja tarjottavista koulutus- ja kehittämispalveluista. Perustietojen ja ajankohtaisen koulutustarjonnan ohella sivuilta löytyy esimerkiksi tietoa opiskelukäytännöistä. Sivut tarjoavat myös tietoa yksiköiden julkaisuista ja useat verkkojulkaisut löytyvät suoraan verkkopalvelusta. Tiedustelut ja palautteenanto on mahdollista hoitaa sivujen kautta. Suureen osaan kursseista voi ilmoittautua joko suoraan www-lomakkeella tai tulostettavalla ilmoittautumislomakkeella. Useimmilla laajoilla koulutus- ja kehittämishankkeilla on omat www-sivunsa.

Aikuiskoulutuskeskuksen www-sivujen ylläpidosta vastaavat Ulla Aaltonen ja Virve Jyrkinen. Aikuiskoulutusyksiköiden sivustojen ylläpidosta vastaavat yksiköissä nimetyt henkilöt.

→ Aikuiskoulutuskeskuksen www-sivut [<http://www.helsinki.fi/aikuiskoulutus/>]

Verkkopohjaiset oppimis- ja toimintaympäristöt

Helsingin yliopiston avoimen yliopiston verkkopalvelu on keskeinen osa koko avoimen yliopiston toimintaa. Sivustolla on vilkkaimpana aikana lähes 80 000 istuntoa ja yli 1 000 000 sivulatausta kuukaudessa. Palvelu on kehitetty avoimen yliopiston opiskelijoiden ja opintoja suunnittelevien henkilöiden tarpeisiin, mutta se toimii samalla myös henkilöstön työvälineenä. Ympäristö on rakennettu selkeäksi ja ohjaavaksi ja se mahdollistaa erilaisia tiedonhakupintoja. Palvelun kautta käyttäjällä on mahdollisuus saada henkilökohtaista neuvontaa ja ohjausta. Suurin osa palvelusta on julkista eikä edellytä rekisteröitymistä. Rekisteröitymällä käyttäjäksi opiskelija voi osallistua verkko-opintoihin ja saa käyttöönsä mm. tenttitulostiedot. Rekisteröityneitä käyttäjiä on kaikkiaan lähes 12 000. Jatkuvasti laajenevana osiona palvelussa ovat digitaaliset oppimateriaalit, jotka ovat sekä opiskelijoiden että tietoa etsivien kansalaisten käytössä.

Verkko-opintoja varten on kehitetty kokonaisvaltainen, kurssien opiskelua ja opettamista palveleva oppimisympäristö. Ohjauksellisuus ja vuorovaikutteisuus sekä verkkovälitteisen yhteisöllisyyden kehittäminen on nostettu siinä kes-

kiöön. Kurssien hallinnoinnin välineitä ovat opettajien virtuaalinen opettajanhuone ja toimistohenkilökunnan verkkotoimisto. Täysin etäopintoina toteutettavia verkko-opintoja on tarjolla eri tieteenaloilta kaikkiaan lähes 200 opintoviikkoa ja opintoihin osallistuu vuosittain yli 1500 opiskelijaa. Verkon tarjoamia mahdollisuuksia käytetään tämän lisäksi yhä enemmän myös perinteisen opetuksen tukena.

Avoimen yliopiston verkkopalvelun vastuuhenkilö on koulutuspäällikkö Eeva-Liisa Nisula.

→ *Helsingin yliopiston avoin yliopisto* [<http://www.avoin.helsinki.fi/>]

Studium-oppimis- ja toimintaympäristö on tutkimus- ja kehittämistoiminnan tuloksena tuotettu ympäristö täydennyskoulutuksen tarpeisiin. Se on opiskelun ja kehittymisen kokonaisvaltainen palvelu, joka on suunnattu osaamisen täydentämistä tarvitseville yksilöille, yrityksille ja muille työyhteisöille. Suurin osa palveluista on maksuttomia. Ympäristö on suunniteltu käytettävyydeltään ja teknisiltä ratkaisuiltaan mahdollisimman helppokäyttöiseksi ja kaikkien saavutettavissa olevaksi.

Studium tukee koko opiskeluprosessia niin opiskelijan kuin henkilökunnan näkökulmasta. Täydennyskoulutuksen asiakkaille tarjotaan tietoa ajankohdaisesta koulutustarjonnasta sekä räätälöitävistä yritys- ja yhteisöpalveluista. Se sisältää myös asiakkaiden vapaassa käytössä olevan kehittyjän työkalupakin mm. oppimisen ja kehittymisen itsearviointiin sekä organisaatioiden itsearviointiin. Varsinainen verkko-oppimisympäristö on erityisesti täydennyskoulutusta varten kehitetty vuorovaikutteinen opiskeluympäristö, joka sisältää kurssikohtaisesti räätälöitävät välineet kurssin vuorovaikutuksen, ryhmätöiden ja ohjauksen tueksi, materiaalin jakamiseen sekä tehtävien ja harjoitusten suorittamiseen. Henkilökunnan tarpeita varten on toteutettu verkkotoimisto, josta löytyvät työkalut Studium-palvelun ylläpitoa, hallintaa ja asiakasviestintää varten.

Palvelun vastuuhenkilö on projektipäällikkö Päivikki Rentola-Hemmi.

→ *Studium – oppimis- ja toimintaympäristö* [<http://www.studium.helsinki.fi/>]

Valtakunnalliset tieto- ja neuvontapalvelut

Suomen avointen yliopistojen verkkopalvelu sisältää tiedot kaikesta Suomessa järjestettävästä avoimesta yliopisto-opetuksesta sekä laajan tietopalvelu- ja neuvontaosion. Helsingin yliopisto koordinoi palvelun ylläpitoa ja kehitystyötä. Hankekonsortiossa ovat lisäksi mukana Oulun, Tampereen ja Turun yliopistot. Kaikki Suomen avoimet yliopistot hyödyntävät palvelun kurssitietokantaa oman koulutustarjontansa esittelyssä. Sen hakutoiminnot mahdollistavat kurssitietojen monipuolisen haun eri tarpeisiin.

Neuvontaosio sisältää opiskelun käytännön kysymyksiin, opintojen suunnitteluun ja opiskeluprosessiin liittyvää tietoa ja ohjausta sekä opastusta tiedon

hankintaan. Yliopistojen opintoneuvojien lisäksi asiakkaiden käytössä on palvelun oma opintoneuvoja. Palautetta on mahdollista antaa normaalin avoimen palautteen lisäksi strukturoidun palautelomakkeen avulla. Palvelun käytettävyyden ja asiakaslähtöisyyden arvioimiseksi ja kehittämiseksi projektiin liittyy tutkimus.

Palvelun vastuuhenkilö on kehityspäällikkö Senja Jouttimäki.

→ Suomen avointen yliopistojen verkkopalvelu [<http://www.avoinyliopisto.fi/>]

Opintoluotsi.fi on valtakunnallinen koulutuksen tieto- ja neuvontapalvelu, jonka tavoitteena on koota yhteen verkkoportaaliin kaikki peruskoulun jälkeinen opetustarjonta Suomessa. Koulutustiedon lisäksi palvelu tarjoaa monipuolista tietoa koulutusmahdollisuuksista. Keväällä 2002 avatun palvelun ensimmäisen kuukauden kävijämäärä oli lähes 13 000. Palvelu on keskeinen osa laajaa, opetusministeriön käynnistämää ja Helsingin yliopiston koordinoimaa Opintoluotsi-projektia. Helsingin yliopisto vastaa Opintoluotsi.fi-palvelun sisällöntuotannosta. Projektissa tehtävää tutkimusta hyödynnetään palvelun saavutettavuuden ja käytettävyyden parantamisessa sekä sisällön määrittelyssä.

Palvelun keskeinen osa on koulutustarjonnan hakurobotti, joka etsii tietonsa suomalaisten oppilaitosten www-sivuilta. Lisäksi palvelu tarjoaa kattavan esitelyn ja linkkihakemiston peruskoulun jälkeisistä koulutusmahdollisuuksista. Se sisältää myös erittäin laajan opiskelun käytännön kysymyksiin ja valintoihin sekä oppimistaitoihin liittyvän toimitetun tietosisällön. Palvelun kautta tarjotaan maksuttomia verkkokursseja omassa, vuorovaikutteisessa oppimisympäristössä. Keskeinen vuorovaikutteinen osio on verkkolehti Puimuri, johon mm. tuotetaan päivittäin koulutukseen liittyvää uutistarjontaa sekä kolumneja ja artikkeleita. Se sisältää myös keskustelufoorumin ja erilaisia vuorovaikutteisia palveluja. Käyttäjien neuvonta ja palautteenanto tapahtuu www-lomakkeella, sähköpostitse tai puhelimitse.

Palvelun vastuuhenkilö on kehityspäällikkö Senja Jouttimäki.

→ Opintoluotsi [<http://www.opintoluotsi.fi/>]

Arviointipalautte

Aikuiskoulutuksen kokonaisuus yliopistossa

Helsingin yliopiston kokonaisstrategiassa on selkeästi määritelty ja kuvattu aikuiskoulutuksen tehtävät, tavoitteet ja toimintaperiaatteet. Aikuiskoulutuksen strategialla on selkeä arvoperusta, jossa korostetaan muun muassa aikuiskoulutuksen sivistystehtävää sekä aikuiskoulutuksen ja yhteiskunnan välistä intensiivistä vuorovaikutusta. Vaikka Helsingin yliopiston aikuiskoulutus on laaja-alaista ja monipuolista, on aikuiskoulutus organisoitu selkeästi monitieteiseksi ja alueellisesti hajautetuksi toimintamalliksi, jonka koordinoinnista vastaa Aikuiskoulutuskeskus. Lisäksi aikuiskoulutus on jäsentynyt yliopiston ydinosoamisen mukaisesti.

Aikuiskoulutuksen laadun varmistus perustuu ennakoivaan toimintaan ja toiminnan järjestelmälliseen arviointiin. Myös taloudellinen kestävyys on otettu huomioon aikuiskoulutuksen laatua arvioiessa. Lisäksi huomiota on kiinnitetty pedagogisten toimintatapojen ja ohjauskäytäntöjen kehittämiseen, erityisesti aikuiskoulutukseen soveltuvien tietoverkkoperustaisten oppimisympäristöjen kehittämiseen. Tästä on esimerkkinä akateemisille suunnattu työnhaun ja urasuunnittelun verkkopalvelu Urapaja. Aikuiskoulutuksen pedagogisissa ratkaisuissa ja opiskelumuodoissa on siten kiinnitetty erityistä huomiota elinikäisen oppimisen periaatteiden toteutumiseen.

Aikuiskoulutuksen, erityisesti täydennyskoulutuksen, verkottuminen ja näkyvyys

Koska Helsingin yliopistolla on aikuiskoulutusta antavia toimipisteitä useilla paikkakunnilla, on sen toiminta kansallisesti merkittävää. Yliopisto pyrkii luomaan pysyviä yhteistyösuhteita keskeistä yhteistyötahojensa kanssa. Niinpä aikuiskoulutus perustuu vahvaan yhteistyöhön paikallisen korkeakouluverkoston (mukaan lukien ammattikorkeakoulut) ja elinkeinoelämän kanssa. Esimerkkinä tästä yhteistyöstä on Imatralla oleva Aikuiskoulutuskeskuksen ja Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulun yhteinen toimintayksikkö Imako. Niinpä erityisesti Aikuiskoulutuskeskuksella on kansainvälisestikin laaja yhteistyöverkosto ja asiakaskunta. Kokonaisuudessaan Helsingin yliopiston aikuiskoulutusyksiköt ovat edistäneet yliopistollisen osaamisen leviämistä yliopistopaikkakuntien ulkopuolelle.

Aikuiskoulutuskeskuksen www-sivut ovat informatiiviset sekä helppokäyttöiset ja ne on rakennettu asiakasystävällisiksi. Jokaisen aikuiskoulutusyksikön koulutustarjonta on selkeästi esitetty, vaikka yksiköiden www-sivujen ulkoasu ja rakenne onkin erilainen.

Aikuiskoulutuksen merkittävimmät saavutukset ja menestystekijät

Helsingin yliopiston aikuiskoulutuksen saavutuksilla on selvä alueellinen ja valtakunnallinen merkityksensä. Aikuiskoulutus on osallistunut maaseudun kehittämiseen, (Aikuiskoulutuskeskus koordinoi Ekoyliopisto-hanketta), se on tärkeä osa alueellisia innovaatioympäristöjä (Aikuiskoulutuskeskus koordinoi Etelä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen toimintaa) ja se on edistänyt uusien tieteenalojen kehittymistä (luonnonmukainen maatalous). Aikuiskoulutuksen keskeiset haasteet tulevaisuudessa on identifioitu ja ne on linkitetty yliopiston muuttuvaan asemaan yhteiskunnassa. Tästä on esimerkkinä aikuiskoulutuksen korostaminen yliopistojen kolmannen tehtävän, yhteiskunnallisen palvelun, toteuttajana.

Yhteenveto ja näkökulmia aikuiskoulutuksen kehittämiseen

Helsingin yliopiston aikuiskoulutuksella on selkeästi määritellyt ja perustellut strategiat ja tehtävät. Aikuiskoulutustarjonta on myös laaja-alaista ja monipuolista. Yliopisto on kiinnittänyt erityistä huomiota aikuiskoulutuksen pedagogisten toimintatapojen ja ohjauskäytäntöjen kehittämiseen erityisesti tietoverkkoperustaisten oppimisympäristöjen kohdalla. Aikuiskoulutuksella ja erityisesti Aikuiskoulutuskeskuksella on kattava ja toimiva yhteistyöverkosto, mikä on edistänyt yliopistollisen osaamisen leviämistä yliopistopaikkakuntien ulkopuolelle. Tämä on näkynyt osaltaan siinä, että aikuiskoulutuksella on vahva asema sekä alueellisessa että valtakunnallisessa kehitystyössä.

Suomen suurimpana yliopistona Helsingin yliopistolla on merkittävä rooli aikuiskoulutuksen tarjoajana. Tämä asettaa kuitenkin haasteita aikuiskoulutukselle ja erityisesti sen organisoinnille. Vaikka aikuiskoulutus on selkeästi organisoitunut, aikuiskoulutuksen vastuualueet ja tehtävänjaot eri koulutusta antavien yksikköjen kesken ovat osin epäselviä. Tämä näkyy erityisesti siinä, että hakemuksen perusteella Aikuiskoulutuskeskuksen yhteys tiedekuntiin ja ainelaitoksiin jää epäselväksi. Vaikka Aikuiskoulutuksen seitsemän toimintayksikköä toteuttavat yli 80 prosenttia yliopiston aikuiskoulutuksesta, on tärkeää selvästi identifioida aikuiskoulutusta antavien tahojen väliset tehtävänjaot ja vastuut.

Jyväskylän yliopisto

Ehdotus korkealaatuisen aikuiskoulutuksen yliopistoksi 2004–2006

I Aikuisena opiskelemaan!

Oletpa

- välivuottasi viettävä ylioppilas,
- ammatissa toimiva aikuinen,
- yritysjohtaja tai
- Espanjan auringossa itseäsi kehittävä seniori

löydät meiltä itsellesi sopivaa aikuiskoulutusta. Monialainen yliopistomme tarjoaa koulutusta kaikissa elämänkaaren vaiheissa. Näiltä sivuilta löydät aikuiskoulutuksemme koko laajuudessaan.

Uskomme, että yliopiston laaja kouluttajakunta pystyy toteuttamaan koulutustarpeesi

- joko itsellesi tai organisaatiollesi.

Näiltä sivuilta

- saat lisätietoja aikuisen opiskelijan monista mahdollisuuksista
- saat suunniteltua organisaatiollesi räätälöidyn kehittämisohjelman.

2 Jyväskylän yliopiston aikuiskoulutusstrategia

Toiminta-ajatus ja tavoitteet

Aikuiskoulutus toteuttaa aktiivisesti Jyväskylän yliopiston yhteiskunnallista palvelutehtävää ja vastaa työelämän muutoksiin sekä yksityisellä että julkisella sektorilla. Aikuiskoulutuksella on keskeinen rooli yliopiston alueellisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä toimintamuodoissa. Asiakaslähtöisen koulutustarjonnan pohjana ovat uusin tieteellinen tutkimus ja osaamisen vahvuusalueet yhdessä elinikäisen oppimisen periaatteen kanssa. Opintojen sujuvuuden takaa tehokas ohjaus ja neuvonta.

Lähtökohtana asiakkuus

Yksilöasiakas

Yliopiston aikuiskoulutus tarjoaa aikuisopiskelijalle erilaisia opintopolkuja ja oppimisprosesseja osaamisensa parantamiseen sekä itsensä kehittämiseen. Joustavuus ja opiskelijälähtöisyys ovat avaintekijöitä.

Yhteisöasiakas

Aikuiskoulutus tuottaa palveluita alueiden, yhteisöjen ja organisaatioiden kehittämiseksi. Henkilöstöä osallistavalla ja tutkivalla orientaatiolla kehitetään yhteisöjen toimintoja unohtamatta mahdollisuutta henkilökohtaisiin opiskelusuunnitelmiin.

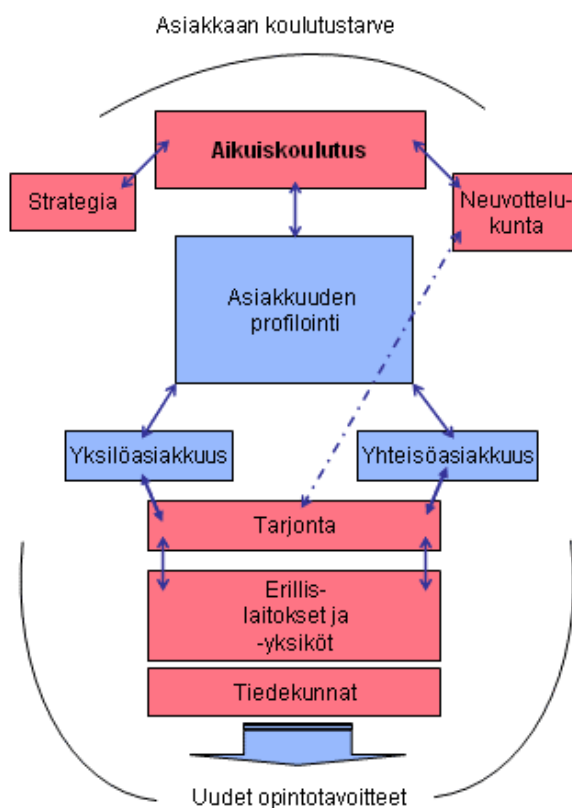
Aikuiskoulutuksen kokonaisuus, arviointi ja kehittäminen

Aikuiskoulutuksen neuvottelukunta koordinoi aikuiskoulutuksen kokonaisuutta. Koulutusluterustarjonnan ja asiakkaiden kohtaaminen tapahtuu Aikuiskoulutusportaalin sekä tehokkaan neuvonta- ja ohjausjärjestelmän välityksellä. Jokainen yksilöllistä tai organisaatiokohtaista koulutusta toteuttava taho – tiedekunta, erillisyksikkö tai -laitos – vastaa oman alueensa opinto-ohjauksesta. Koulutus yhteensovittaa työelämän ja opiskelun. Aikuiskoulutuksen kehittämisen lähtökohtana on jatkuva laadun arviointi ja toimiva palautejärjestelmä sekä kustannustietoisuus. Koulutuksen kehitystyössä tukeudutaan alueen tutkimustietoon ja tarjotaan tutkimukselle uusia toimintaympäristöjä.

3 Aikuiskoulutuksen organisoituminen

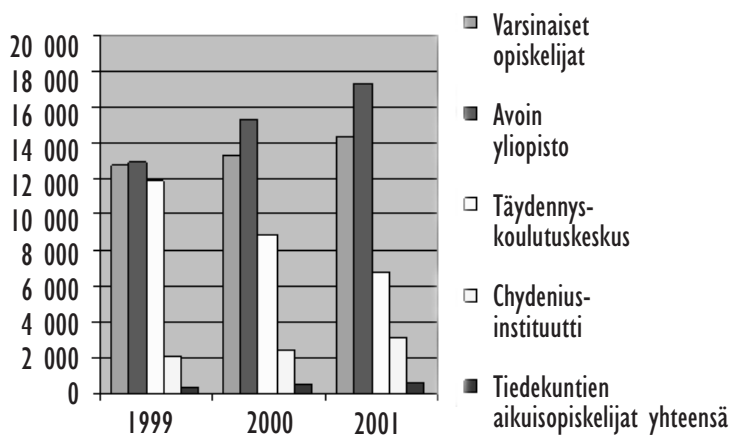
Toiminnan vastuut ja ennakointi

Aikuiskoulutuksen neuvottelukunta koordinoi aikuiskoulutuksen kokonaisuutta, arvioi koulutuksen toteutusta ja ennakoi tulevia koulutustarpeita. Erillislaitokset vastaavat koulutuksen suunnittelusta, hinnoittelusta ja hallinnoinnista. Erillislaitokset ja tiedekunnat vastaavat yhdessä koulutustarjonnasta. Lisätietoja täydennyskoulutuksestamme voit lukea täältä.

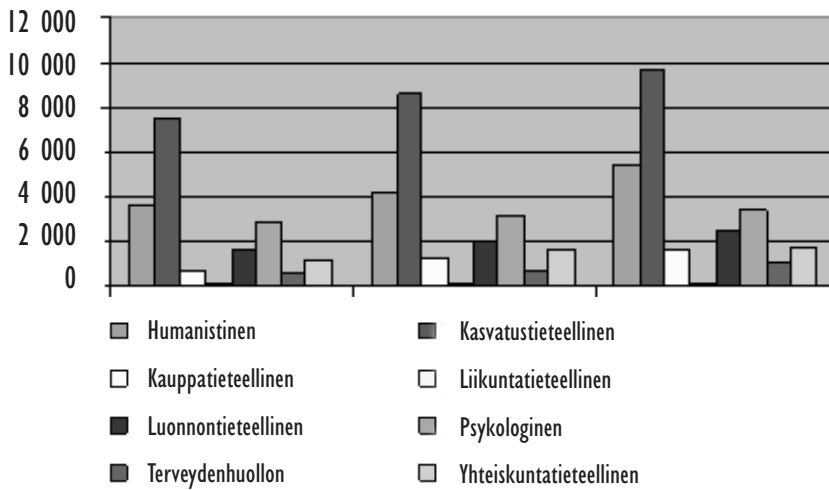

4 Aikuiskoulutuksen tarjonta

Aikuisopiskelijoiden määrä

Avoim yliopisto-opetus koulutusaloittain

Yliopiston aikuiskoulutuksen vahvoja aloja ovat kasvatustieteet ja opetusala, matemaattis-luonnontieteelliset aineet sekä talous- ja yhteiskuntatieteet. Tutkimuksen huippuyksiköt sijoittuvat luonnontieteiden ja käyttäytymistieteiden alueille. Aikuiskoulutuksen volyyymeissä nämä painotukset näkyvät erillislaitosten tarjonnassa (mm. opetusalan pätevöitymiskoulutus, johtamiskoulutuksen monet muodot). Aikuisopiskelijoiden kokonaismäärä kasvoi vertailukautena ja saavutti vuonna 2001 28 000 rajan. Samanaikaisesti varsinaisten opiskelijoiden lukumäärä kasvoi reilusta 12 700:sta vajaaseen 14 400:een.

Tiedekunnista kasvatustieteet ja matemaattis-luonnontieteellinen ala ovat aktiivisia koulutuksen tarjoajia. Kasvatustieteissä aikuisopiskelijoiden määrä oli vertailukautena 1999–2001 kolmisensataa opiskelijaa, matemaattis-luonnontieteellisen opiskelijavolyymit kasvoivat runsaasta 70:stä yli 120:n. Lisäksi aikuiskoulutusta tarjosivat informaatioteknologian ja taloustieteiden tiedekunta. Taloustieteiden aikuisopiskelijoiden määrä oli noin 140 opiskelijaa vuosittain. Maan ainoa liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta on laajentamassa koulutusyhteistyötään erillislaitosten kanssa terveystieteistä liikuntakasvatukseen suuntaan. Täydennyskoulutuskeskuksen opiskelijamäärän laskussa näkyy siirtyminen lyhyistä koulutustilaisuuksista pitkäkestoisiin kehittämisselmiin.

5 Täydennyskoulutuksen verkottuminen ja talous

Jyväskylän yliopistossa täydennyskoulutusta antavat yliopiston itsenäiset erillislaitokset Chydenius-Instituutti ja Täydennyskoulutuskeskus. Molemmat organisaatiot tarjoavat laadukasta työelämän tarpeisiin suunnattua koulutusta ja palveluja. Täydennyskoulutuksen avulla voit kehittää ammatitaitoasi tai yrityksesi kilpailukykyä.

Täydennyskoulutuskeskus ja Chydenius-Instituutti ovat mukana alueellisissa kehittämissuunnitelmissa ja myös kansainvälisissä koulutus- ja kehittämishankkeissa. Toiminta kattaa koko maan.

Täydennyskoulutuksen asiakkaita ovat mm.

- Yritykset ja muut organisaatiot
- Johtajat ja johtajiksi siirtyvät, organisaatioiden avainhenkilöt
- Tieto- ja viestintätekniikan käyttäjät ja kehittäjät
- Opetus- ja kasvatusalan ammattilaiset
- Sosiaali- ja terveysalan henkilöstö.

Täydennyskoulutuksen yhteistyökumppaneita ovat

- Asiakkaat
- Asiantuntijaverkosto
- Julkiset koulutusta rahoittavat tahot
- Muut koulutusta tarjoavat organisaatiot
- Yhteistyöyliopistot.

Täydennyskoulutuksen talouden rakenne ja kehitysnäkymät

Täydennyskoulutuksen kokonaisvolyyymi on noin 5 miljoonaa euroa. Tuloista suurin osa on yksityisten yritysten ja henkilöiden koulutusmaksuja, mutta erityisesti Chydenius-Instituutti hyödyntää myös EU- ja julkista rahoitusta. Toimintaympäristön muutokseen on varauduttu keskittymällä ydintehtäviin ja pitkäkestoisiin kehittämissuunnitelmiin.

Täydennyskoulutuksen parissa työskentelee 65 eri alojen asiantuntijaa. Monipuolisen kokemuksen ja koulutuksen hankkinut henkilöstö varmistaa asiakkaan tarpeiden mukaisen koulutustarjonnan.

6 Aikuiskoulutuksen menestystekijät

Aikuiskoulutuksen tulevaisuuden yliopistoa rakennettaessa Jyväskylä haluaa olla etulinjassa. Menestyksen perustana ovat informaatioteknologian tehokas hyödyntäminen ja hyvät kytkennät maakunnallisiin, kansallisiin ja kansainvälisiin innovaatioketjuihin. Siltojen rakentaminen tieteellisen tiedon ja ammatillisen taidon välille auttaa kohtaamaan yhteiskunnan muutoksia. Jyväskylän yliopiston yhteistyö elinkeinoelämän ja julkisen sektorin kanssa edistävät Keski-

Suomen strategioiden toteuttamista ja laaja-alaisiin haasteisiin vastaamista. Aiomme tulevien vuosien aikana entistä voimallisemmin asemoitua kansainvälisesti ja ylläpitää jo olemassa olevia yhteyksiä.

Olemme saavuttaneet monia asioita valtakunnallisesti ensimmäisenä koulutusorganisaationa. Lisää innovatiivisia ideoita ja toimintamalleja kehitetään jatkuvasti.

Yliopistollisia saavutuksiamme

Opintoväyliä

Jyväskylän yliopistossa halutaan vahvistaa erilaisten opintojen yhteensovittamista. Erinomainen esimerkki tästä on väylä Avoimen yliopiston opiskelijasta tutkinto-opiskelijaksi. Toinen tie ovat erilaisten täydennyskoulutusohjelmien hyödyntäminen maisteri- ja jatko-opinnoissa. Valaisevan kuvauksen tästä toiminnasta saat tutustumalla Täydennyskoulutuskeskuksemme Johtamiskoulutuksen tarjoamiin opintoihin. Ottamalla yhteyttä yksikön henkilökuntaan saat tarkempia tietoja.

Verkkototeutuksia

Jyväskylän yliopistossa on onnistuttu luomaan hyviä verkko-opiskeluympäristöjä. Pääasiallisesti oppimisolustaksi on valittu Discendum Oy:n Optima-ympäristö. Sopimus takaa alustan maksuttoman käytön perusopetuksessa ja avoimen yliopiston koulutuksissa. Silmäyksen verkkototeutusten maailmaan saat kurkistamalla Avoimen yliopiston tarjontaan.

Työn ja opiskelun pedagoginen tasapaino

Jyväskylän yliopistossa on mahdollista yhdistää hedelmällisellä tavalla työ ja opiskelu. Selkeimmin tämä toteutuu tilauskoulutuksissa, erilaisissa muuntokoulutukseen tähtäävissä maisteriohjelmissa ja pätevoittävissä opinnoissa. Suomen ainoa Rehtori-instituutti ja Täydennyskoulutuskeskus ovat hyviä esimerkkejä siitä, miten teorian ja käytännön vuoropuhelu on toteutettu ja miten uutta pedagogista ajattelua voidaan soveltaa. Myös Opettajankoulutuslaitos tarjoaa monia mahdollisuuksia itsensä kehittämiseen työelämää varten, esimerkiksi luokanopettajien muuntokoulutus.

Verkostoituminen ja laitosyhteistyö

Jyväskylän yliopistolla on laaja-alaista, valtakunnallista verkostoyhteistyötä muiden aikuiskouluttajien kanssa. Samoin verkottuminen toimii yliopiston sisällä. Yksi esimerkki tästä on Täydennyskoulutuskeskuksen Johtamisen erikoisammattitutkinto (JET)-koulutus, jossa yliopisto järjestää opetuksen, Jyväskylän aikuiskoulutus JAIKO ottaa vastaan näytöt ja opintoja voi lukea hyväksi Rehtori-instituutin opinnoissa. Valtakunnallisen tason yhteyksistä oivallisen näytteen antaa Chydenius-Instituutti, jolla on myös yhteydet Ruotsin koulutusmaailmaan.

Toiseen ulottuvuuteen pääset tutustumaan kieliteknologian Connet-verkkokurssien kautta.

Muut menestyksen muodot

Opetusministeriö on myöntänyt Jyväskylän yliopiston Chydenius-Instituutin maisterihautomolle valtakunnallisen aikuiskoulutuksen laatupalkinnon. Maisterihautomon idea on valtakunnallisesti ainutlaatuinen keskeytyneiden yliopistopintojen loppuunsaattamiseksi. Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskusta voidaan myös pitää erinomaisena tuotekehittelijänä. Sen suojissa on virrinyt ensimmäisenä maassamme esimerkiksi Ikääntyvien yliopiston toiminta. Myös Avoimen yliopiston ja Chydenius-Instituutin toiminta alkoi Täydennyskoulutuskeskuksessa.

7 Laadukasta aikuiskoulutusta Jyväskylästä

Jyväskylän yliopiston aikuiskoulutuksessa hyödynnetään uusinta viestintä- ja informaatiotekniikkaa tarjottaessa uusimpaan oppimisteoreettiseen tutkimustietoon perustuvaa koulutusta. Aikuiskoulutus on aidosti verkottunutta yliopiston sisällä ja mahdollistaa myös yhteistyökumppaneiden kanssa toteutettavat aikuiskoulutuksen muodot.

Hyvät edellytykset onnistua

Opiskelijälähtöinen joustavuus ja ohjaus

Jotta opiskelijoiden siirtyminen työelämään sujui mahdollisimman kitkatta, yliopistollamme toimii Hallintoviraston alaisuudessa erillinen Rekrytointipalvelu. Sen osaavat uraohjaajat auttavat ja ohjaavat opiskelijaa eteenpäin. Rekrytointipalvelut toimivat tiiviissä yhteistyössä myös yliopiston Tutkimuspalveluiden, Opiskelijapalveluiden ja Alumnitoiminnan kanssa. Yliopistollamme on siis kattava opintojen ohjausjärjestelmä, joka täydentää ainelaitosten antamaa oppiainekohtaista yksilöllistä opintoneuvontaa. Jyväskylän yliopiston Avoimessa yliopistossa otetaan lisäksi vuoden 2003 alusta käyttöön VAINU – opintojen- ja urasuunnittelun verkkosovellus.

Virtuaalisuus

Virtuaaliyliopistolla on merkittävä asema elinikäisen oppimisen periaatteiden toteuttamisessa. Virtuaaliyliopiston kehittämisessä perusyliopiston, avoimen yliopisto-opetuksen ja täydennyskoulutuksen tavoitteet yhdistyvät. Jyväskylän yliopiston Virtuaaliyliopisto-hanke on osa valtakunnallista yliopistojen yhteishanketta ja myös kiinteä osa opetuksen laadun kehittämistä.

Elinikäinen oppiminen

Jyväskylän kesäyliopisto toimii kiinteässä yhteistyössä Jyväskylän yliopiston kanssa ja tarjoaa opiskelumahdollisuuksia abi- ja lukiolaiskursseista ikääntyvien yliopisto-opetukseen saakka. Ikääntyvien yliopiston perustivat vuoden 1985 alusta Jyväskylän yliopisto ja kesäyliopisto yhdessä Jyväskylän kaupungin kanssa. Kesäyliopisto järjestää myös yhteistyössä eri yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa opetusta aineissa, joita Jyväskylän yliopisto ei tarjoa. Myös kielikoulutuksella on merkittävä osa eri elämänkaaren vaiheissa tapahtuvassa opiskelussa. Kielikoulutusta antavat opintojen eri vaiheissa Kielikeskus ja Kesäyliopisto. Yliopistossamme hyödynnetään myös jo valmistuneiden opiskelijoiden verkostoa Alumnitoiminnan kautta.

Laadunvarmistus ja kansainvälisyys

Aikuiskoulutusta tarjoavat yksikkömmme ovat kehittäneet tehokkaat arviointi- ja palautejärjestelmät. Kussakin yksikössä palautejärjestelmästä sopiminen, palautteen keruu, käsittely ja seuranta ovat johdon välineitä suunnittelussa. Jyväskylän yliopiston Täydennyskoulutuskeskuksessa on kehitetty valtakunnallisesti ainutlaatuinen koulutuksen laadun ja vaikuttavuuden arviointijärjestelmä INKA. Järjestelmän avulla on mahdollista suorittaa itsearviointia, ulkopuolista arviointia ja benchmarkata toimintoja internet-avusteisesti.

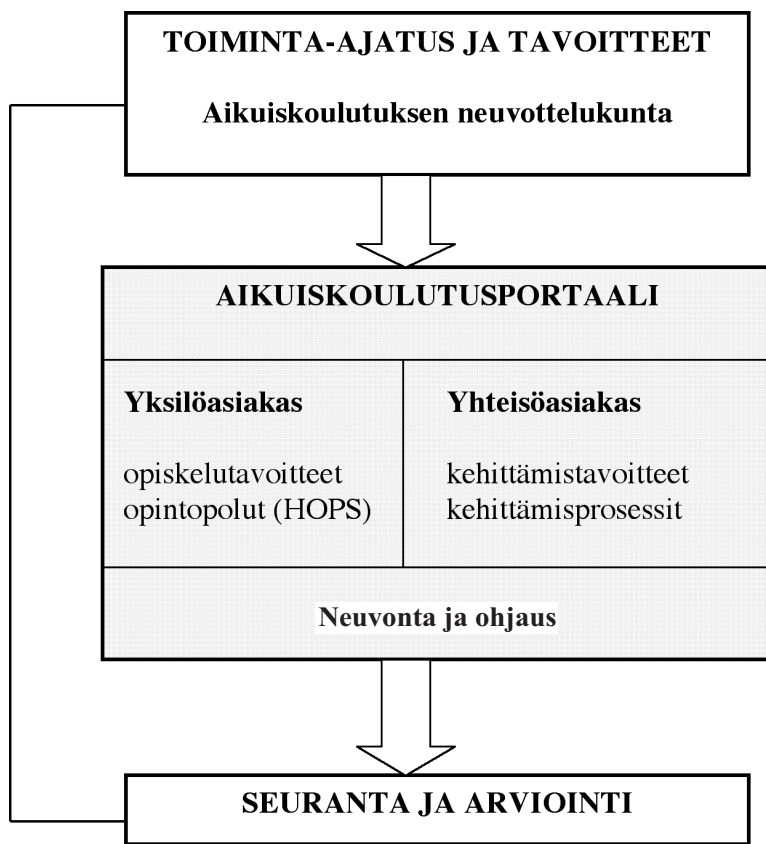
Jyväskylän yliopiston aikuiskoulutus tukee kotimaisia yrityksiä, organisaatioita ja yksilöitä kansainvälisessä toiminnassa. Aikuiskoulutuksen toteuttajilla on yhteistyötä ulkomaisten yliopistojen ja koulutusorganisaatioiden kanssa. Kielikeskuksemme henkilökunta opastaa asiakasta kielen oppimiseen ja taitoihin liittyvissä kysymyksissä. Kansainväliset palvelut tarjoavat neuvoja myös aikuisopiskelijoidemme tarpeisiin.

Asiantuntevat kouluttajat

Jyväskylän yliopistossa on mahdollisuus kehittää aikuiskouluttajan pedagogista tasoa aina opettajan muodolliseen kelpoisuuteen asti. Yliopisto huolehtii myös oman henkilöstönsä asiantuntijuudesta henkilöstökoulutuksensa kautta. OPLAA! opetuksen laadun kehittämishanke koordinoi kehittämistoimintaa, henkilöstö- ja pätevöittämissä koulutusta. Jyväskylän yliopiston aikuiskoulutus tuottaa päteviä kouluttajia myös valtakunnalliselle tasolle. Yksi merkittävimmistä avuksista tähän suuntaan oli Avoimen yliopiston opettajankoulutuksen tiimin Opettajaksi Suomeen (SPECIMA) -koulutus, jossa korkeasti koulutetut maahanmuuttajat saavuttivat suomalaisen opettajan kelpoisuuden. Yliopistomme matemaattis-luonnontieteellinen ja kasvatustieteiden tiedekunta sekä Avoin yliopisto käynnistivät OPM:n erillisrahoituksella matemaattis-luonnontieteellisten aineiden opettajien muunto- ja pätevöittämissä koulutuksen MALU-hankkeen. Jyväskylän yliopistossa opetushenkilökunta huolehtii siis omasta korkeatasoisesta osaamisestaan ja Jyväskylä tuottaa maailmalle tasokkaita osaajia.

8 Aikuiskoulutuksen näkyvyys

Jyväskylän yliopiston hallituksen 12.6.2002 vahvistamassa aikuiskoulutusstrategiassa aikuiskoulutus määritellään näkyväksi osaksi yliopiston toimintaa. Strategian mukaisesti aikuiskoulutuksen tarjonnasta muodostuu kokonaisuus, josta koulutusta tarvitsevat opiskelijat ja yhteisöt voivat koota haluamansa opintopolut tai kehittämisprosessit. Tiedot koulutustarjonnasta kootaan näkyväksi ja helposti lähestyttäväksi portaaliksi (kuvio 1).

Kuvio 1. Jyväskylän yliopiston aikuiskoulutuksen perusmalli

Verkkoportaalin ohella näkyvyydestä huolehtivat aikuiskoulutusta tuottavien erillislaitosten omat lehdet, messutapahtumat ja markkinointikanavat. Aikuiskoulutuksen tarjonta välittyy asiakkaille myös avoimen yliopiston yhteistoimintapaikkojen kautta valtakunnallisesti kattavasti ja ikääntyvien yliopiston kautta aina Espanjan Aurinkorannikolle saakka. Yliopiston muusta toiminnasta voidaan mainita tiede- ja yliopistopäivät sekä Studia Generalia –luentosarjat esimerkiksi ulospäin näkyvästä aikuiskoulutuksesta. Vuotuinen yhteydenpito

alunneihin tavoittaa kattavasti aikuisopiskelijoiden yhden olennaisen kohderyhmän.

**Aikuiskoulutuksen [www-sivustot:](http://www.jyu.fi/aikuiskoulutus)
www.jyu.fi/aikuiskoulutus**

Jyväskylän yliopiston aikuiskoulutuksen kokonaisuus on koottu yhteen osoitteeseen, jota kautta avautuu koko aikuiskoulutuksen tarjonta. Kokonaisuuden ylläpidosta vastaa syyslukukaudella 2002 avoin yliopisto. Yhteyshenkilönä on Eija Ihanainen (eija.ihanainen@avoin.jyu.fi). Aikuiskoulutusta tuottavat erillislaitokset eli avoin yliopisto (www.avoin.fi), täydennyskoulutuskeskus (www.cec.jyu.fi) ja Chydenius-Instituutti (www.chydenius.fi) vastaavat omien sivustojensa ylläpidosta. Tiedekuntien aikuiskoulutuksen tarjonta päivitetään pääportaaliin.

Sivuston kohderyhmä ja selkeys asiakasnäkökulmasta

Sivuston kohderyhminä ovat aikuiskoulutusstrategian mukaisesti sekä yksilöettä yhteisöasiakkaat. Yhteisöasiakkaiden koulutukselle asettamat tavoitteet voivat vaihdella oman alan tietojen päivittämisestä lisäpätevyyden- tai kelpoisuuden hankkimiseen tai tutkintotavoitteiseen opiskeluun. Yhteisöasiakkaille eli eri tyyppisille organisaatioille ja yrityksille tarjotaan kehittämisprosessien ohjaamista ja henkilöstön kouluttamista myös yksilöllisiin tavoitteisiin osana kehittämishankkeita. Elämänkaaren näkökulmasta asiakkuus voi alkaa jo lukio-vaiheessa ja jatkua aktiivisen työuran jälkeenkin.

Sivuston selkeyteen asiakasnäkökulmasta pyritään siten, että yliopiston koko aikuiskoulutustarjonta avautuu yhdestä osoitteesta (www.jyu.fi/aikuiskoulutus). Heti etusivulla asiakkuus profiloidaan eli asiakas valitsee koulutustavoitteidensa mukaisen opintopolun, jota lähtee seuraamaan, Profilointia voidaan hienosäätää kyselyllä, joka ohjaa mahdollisimman suoraviivaisesti asiakkaan toivomaan koulutustarjontaan tai mahdollisiin vaihtoehtoihin. Aikuiskoulutusportaalin kehittämisessä tämä merkitsee tehokasta verkossa toteutettua ohjaus- ja neuvontapalvelua. Avoin yliopisto on jo kehittänyt ohjauksen avuksi ja opiskelijoiden tueksi VAINUN eli opintojen ja urasuunnittelun verkkosovelluksen (ks. www.avoin.jyu.fi), joka on opiskelijoiden käytössä keväällä 2003. Koko portaalin osalta ohjaus- ja neuvontajärjestelmän kehittäminen on aikuiskoulutuksen neuvottelukunnan vastuulla. Verkko-ohjauksen rinnalla tarvitaan myös henkilökohtaisen ohjauskeskustelun mahdollisuutta. Tällä hetkellä yhteyshenkilöt löytyvät erillislaitosten omilta sivustoilta, kun asiakas on pääportaalin etusivun (www.jyu.fi/aikuiskoulutus) valintojen jälkeen päätynyt tutustumaan haluamaansa koulutustarjontaa.

Aikuiskoulutuksen sivuston perusratkaisuilla sinällään pyritään selkeyteen asiakkaan kannalta. Kultakin perussivulta löytyy sama kokonaisrakenne, jolloin mahdollisilta harharetkiltä löytää nopeasti takaisin aikomalleen polulle.

Sivuston interaktiivisuus

Sivuston interaktiivisuus rakentuu tällä hetkellä lähinnä erillislaitoksissa toteutettujen ilmoittautumis-, arviointi- ja palautejärjestelmien varaan. Erillislaitoksissa (avoin yliopisto, täydennyskoulutuskeskus, Chydenius-Instituutti) on käytössä sivustoltaan osallistujille avattavia kurssikohtaisia sivustoja, joiden kautta palautetaan etätehtävät, annetaan arviot ja palautteet sekä keskustellaan koulutukseen liittyvistä sisällöistä. Avoimen yliopiston tutoreilla on joissakin aineissa keskustelupalstoja. Tietyn aineen opettajilla on yhteinen sähköpostiosoite, jolloin opiskelijat saavat nopeasti vastauksia kysymyksiinsä. Kukin opiskelija voi nähdä kaikki omat opintosuoritustietonsa www-sivuilta (salasanan takana). VAI-NUUN on tulossa palautteenanto, kysymyskanava, ei-reaaliaikainen keskustelukanava ja chat. Täydennyskoulutuskeskuksessa on kehitetty ja tuoteistettu internetavusteinen koulutuksen laadun ja vaikuttavuuden arviointijärjestelmä INKA, joka mahdollistaa opiskelijapalautteen vertailun myös muiden (aikuis)koulutusta järjestävien tahojen saamaan palautteeseen (www.cec.jyu.fi/tilauskoulutus/toim_keh/arviointi.htm). Aikuiskoulutuksen neuvottelukunnan tehtävänä on syyslukukauden 2002 aikana suunnitella koko yliopiston kattavan aikuiskoulutuksen palautejärjestelmän käyttöönotto.

Arviointipalaute

Aikuiskoulutuksen kokonaisuus yliopistossa

Jyväskylän yliopiston aikuiskoulutus on selkeästi organisoitunut osaksi yliopiston toimintaa. Aikuiskoulutuksen kokonaisuuden koordinoimiseen, jota varten on perustettu monialainen aikuiskoulutuksen neuvottelukunta, on kiinnitetty erityistä huomiota. Aikuiskoulutuksen keskeiset periaatteet on esitetty lyhyesti, mutta selkeästi osana yliopiston kokonaisstrategiaa. Myös aikuiskoulutusta antavien yksiköiden tehtävät ja vastuut on tiedostettu ja selvästi määritetty. Erityisen ansiokasta on, että aikuiskoulutuksessa kiinnitetään huomiota sekä yksilö- että yhteisöasiakkaisiin aina aikuiskoulutuksen strategiasta koulutuksen tarjontaan. Aikuiskoulutuksessa on otettu huomioon myös yliopiston koulutukselliset ja tutkimukselliset vahvuusalueet.

Jyväskylän yliopiston aikuiskoulutuksella on selkeä näyttö laadukkaasta toiminnasta ja tietoisesta pyrkimyksestä toiminnan jatkuvaan kehittämiseen. Aikuiskoulutuksen systemaattiseen laadunvarmistukseen on kiinnitetty erityistä huomiota, josta esimerkkinä on Täydennyskoulutuskeskuksessa kehitetty koulutuksen laadun ja vaikuttavuuden arviointijärjestelmä, INKA. Kattava ohjaus- sekä arviointi- ja palautejärjestelmä on laadittu asiakaslähtöisesti. Lisäksi osana aikuiskoulutusta Jyväskylän yliopisto on kiinnittänyt huomiota myös oman henkilöstön osaamisen kehittämiseen, joista esimerkkeinä ovat opetuksen (Oplaa!) ja johtamisen (Joplaa) laatuhankeet.

Aikuisoppijoille suunnattuja oppimisympäristöjä ja ohjausmenetelmiä on järjestelmällisesti kehitetty. Tästä on esimerkkinä vuoden 2003 alusta avoimessa yliopistossa käyttöön otettava opintojen- ja urasuunnittelun verkkosovellus, VAINU.

Aikuiskoulutuksen, erityisesti täydennyskoulutuksen, verkottuminen ja näkyvyys

Täydennyskoulutusta tarjoavat yliopiston erillislaitokset, Chydenius-instituutti ja Täydennyskoulutuskeskus, ovat mukana erityisesti alueellisissa, mutta myös kansallisissa kehittämissuunnitelmissa. Lisäksi yliopiston sisäinen yhteistyö aikuiskoulutuksessa on tuottanut tuloksia, josta esimerkkinä on Johtamisen erikoisammattitutkinto.

Aikuiskoulutuksen www-sivut ovat selkeät ja perusteelliset, mutta ennen kaikkea innostavat. Sivut on laadittu myös siten, että yksilö- ja yhteisöasiakkaan on helppo löytää tarvitsemansa informaatio yliopiston aikuiskoulutustarjonnasta.

Aikuiskoulutuksen merkittävimmät saavutukset ja menestystekijät

Jyväskylän yliopisto on selkeästi tiedostanut ja määritellyt menestystekijänsä. Erityisesti pyrkimys vahvistaa erilaisten opintojen yhteensovittamista, kuten täydennyskoulutusohjelmien hyödyntäminen maisteri- ja jatko-opinnoissa, tuo merkittäviä synergiaetuja. Lisäksi aikuiskoulutuksesta on osoittaa merkittäviä saavutuksia, joista esimerkkinä on Opetusministeriön myöntämä valtakunnallinen aikuiskoulutuksen laatupalkinto Chydenius-instituutin maisterihautomolle.

Yhteenveto ja näkökulmia aikuiskoulutuksen kehittämiseen

Aikuiskoulutus on selkeästi organisoitunut ja eri yksiköiden tehtävät ja vastuut on selvästi määriteltä. Lisäksi aikuiskoulutuksen kokonaisuuden koordinoitiin on kiinnitetty erityistä huomiota. Aikuiskoulutus perustuu asiakaslähtöisyyteen, oli kyseessä sitten yksittäinen aikuisopiskelija tai jokin yhteisö tai yritys. Aikuiskoulutuksen laatua varmistetaan systemaattisesti ja asiakaslähtöisesti. Myös aikuiskoulutuksen menestystekijät on identifioitu ja ne ovat olleet laadukkaan aikuiskoulutuksen kehittämisen taustalla.

Hakemuksen perusteella on kuitenkin vaikea hahmottaa, miten yliopisto toteuttaa aikuiskoulutuksessa ennakoidua toimintaa. Lisäksi hakemuksesta saa kuvan, että yliopisto panostaa opettajien pedagogisen pätevyyden kehittämiseen enemmän asiakkaidensa kuin oman henkilöstönsä osalta. Näin siitäkkin huolimatta, että yliopistossa on käynnistetty hankkeita oman henkilöstön kouluttamiseen ja osaamisen kehittämiseen. Tarkasteltaessa aikuiskoulutuksen tulevaisuuden kehitysnäkymiä, kytkennät yliopiston kokonaisstrategiaan jäävät vähäisiksi.

Oulun yliopisto

Ehdotus korkealaatuisen aikuiskoulutuksen yliopistoksi 2004–2006

I Aikuiskoulutuksen kokonaisuus Oulun yliopistossa

Oulun yliopisto (www oulu.fi) on huippututkimusta tekevä kansainvälinen tiedeyliopisto, jonka perustehtävä on edistää Pohjois-Suomen sivistystä ja aineellista hyvinvointia tarjoamalla ja suorittamalla monialaista koulutusta ja tutkimusta sekä korkeaan teknologiaan perustuvaa osaamista. Yliopisto profiloituu neljään painoalaan: pohjoisuuteen (www thule oulu.fi), biotekniikkaan, (www oulu.fi/faculties/resea/biocente), informaatiotekniikkaan, (www infotech oulu.fi) ja ympäristöalaan (www nor net oulu.fi/) ja ([nortech oulu.fi](http://www nortech oulu.fi)). Yliopisto suuntautuu myös oman vaikutusalueensa kulttuuri- ja elinkeinoelämän kehittämiseen sekä lähialueyhteistyöhön.

Yliopiston päätehtäviä ovat yliopistolain mukaan tutkimus, koulutus ja taiteellinen toiminta. Yhteiskunnallinen palvelutehtävä on noussut yliopistojen ja opetusministeriön tulossopimuksissa vuodesta 2000 lähtien yhdeksi tulosalueeksi. Yliopistolakiin esitetään lisäystä ns. kolmannesta tehtävästä eli perinteiseen tutkimukseen ja opetukseen niveltävästä alueellisesta kehittämistyöstä. Oulun yliopiston alueellinen toiminta on keskeinen yhteiskunnallisen palvelutoiminnan ja yhteistyön muoto, ja on yksi yliopiston päätulosalueista jo nyt. Aikuiskoulutuksella on keskeinen merkitys alueellisen kehittämistyön toteuttajana ja edistäjänä yliopistossa.

Oulun yliopisto on nimetty aikuiskoulutuksen laatuyliopistoksi 2001–2003. Tunnustus liittyi aikuiskoulutuksen johdonmukaiseen huomioonottamiseen yliopiston strategioissa, aktiivisiin yhteyksiin työelämään ja muihin aikuiskoulutuksen asiakkaisiin sekä ajanmukaisiin opetusmenetelmiin, erityisesti aikuiskoulutuksessa ja avoimessa yliopistotoiminnassa. Keskeiseksi kysymyksiä aikuiskoulutuksessa on noussut sen liittyminen Oulun yliopiston kokonaisstrategiaa ja se, miten aikuiskoulutuksen rahoitus järjestetään ja missä laajuudessa yliopisto voi tehtävän hoitaa laiminlyömättä muita perustehtäviään.

Oulun yliopiston aikuiskoulutukseen ja alueelliseen toimintaan keskittyminen on monessa suhteessa juuri nyt ajankohtainen asia. Sisäinen muuttoliike, väestön keskittyminen, ikääntyminen ja syntyvyyden väheneminen aiheuttavat voimakkaita rakenteellisia muutoksia Pohjois-Suomessa. Oulun yliopisto vastaa näihin haasteisiin kehittämällä erilaisia toiminnallisia verkosto- ja yhteistyömuotoja taatakseen yliopistollisen aikuiskoulutuksen saatavuuden alueellaan mahdollisimman monialaisena. Oulun yliopisto välittää osaamistaan sekä pääsijain-

tialueelleen Oulun seudulle että nykyistä enemmän myös sijaintialueensa ulko-
 puolisisille talousalueille Pohjois-Suomessa, kuten Kainuuseen, Ylä-Savoon, Koil-
 lismaalle, Keski-Pohjanmaalle ja Oulun Eteläiseen, Kemi–Tornio-alueelle sekä
 muualle Lappiin. Vuonna 2001 aikuiskoulutusta järjestettiin 60 yhteistyöta-
 hon kanssa 42 kunnassa.

Valtakunnallisen verkostonsa kautta Oulun yliopiston aikuiskoulutuksen
 vaikuttavuus ulottuu koko Suomen alueelle. Lisäksi Oulun yliopisto osallistuu
 kiinteästi lähialue- ja raja-alueyhteistyöhön muiden pohjoisten yliopistojen ja
 muiden osapuolten kanssa.

Kuva 1. Oulun yliopisto on puolen Suomen yliopisto

Valtakunnallisessa keskustelussa yliopistojen aikuiskoulutuksesta – täydennys-
 koulutus mukaan luettuna – korostetaan sitä, että aikuiskoulutuksen tulisi olla
 luontainen osa yliopiston ylintä opetusta, ei erillinen perustehtävä. OECD:n ai-
 kuiskoulutuspolitiikkaa koskevan maatutkinnan (2001) kansainväliset asiantun-
 tijat kiinnittivät huomiota Suomen yliopistoja koskevissa arvioissaan kahteen
 seikkaan: 1) Suomessa näyttää puuttuvan traditio sille, että yliopistoista valmis-
 tuneet voivat palata myöhemmin päivittämään ja täydentämään tutkintoaan, 2)
 yliopistojen järjestämä täydennyskoulutus ei erotu muiden järjestäjien tarjo-
 amasta koulutuksesta.

Yliopistojen täydennyskoulutus – olipa se sitten alueellisesti tai keskitetysti järjestettyä, täydennyskoulutus-keskuksen tai ainelaitoksen järjestämää – tulee mieltää kokonaisuutena, jonka kaikista osista yliopistolla on samanlainen vastuu. Opetusministeriö näkee täydennyskoulutuskeskukset varsin sopiviksi koordinoimaan yliopistonsa täydennyskoulutuksen kokonaisuutta. (Jäppinen 29.1.2002).

Oulun yliopiston aikuiskoulutus on keskeisessä asemassa yliopiston sisällöllisen ja rakenteellisen kokonaisuuden kehittämisessä. Osaamisen vaatimusten kasvaessa aidon elinikäisen oppimisen mahdollisuuden realisoimista voidaan pitää avainhaasteena. Tällöin voidaan joutua uudelleen arvioimaan nykyisen kaltaiset muodolliset kouluttautumisjärjestelmät. Tavoitteena on, että yliopiston aikuiskoulutusta ja aikuiskoulutusjärjestelmää kehitetään kohti avointa, joustavaa ja elinikäistä oppimista palvelevaa kokonaisuutta. Yliopiston aikuiskoulutuksen on myös suuntauduttava yliopiston oman henkilökunnan kehittämiseen, jotta henkilöstö pystyy vastaamaan elinikäisen oppimisen haasteisiin.

Elinikäisen oppimisen periaatteelle rakentuva aikuiskoulutusjärjestelmä on Oulun yliopiston uuden aikuiskoulutusstrategian lähtökohta. Vuoden 2002 aikana on Oulun yliopistossa laadittu Oulun yliopiston aikuiskoulutusstrategia vuosille 2004–2010.

Oulun yliopiston aikuiskoulutusstrategia 2004–2010

”Aikuiskoulutuksella tarkoitetaan yliopiston muuta kuin perus- ja jatkokoulutusta. Sen järjestäjänä voi olla avoin yliopisto, täydennyskoulutuskeskus, tiedekunta, laitos, osasto tai muu yliopiston yksikkö.” (OPM/Korkeakoulujen arviointineuvosto: Yliopiston tuloksellisuus aikuiskoulutuksen laadun perusteella, 3.4.2002).

Oulun yliopiston aikuiskoulutus on luonteeltaan yleissivistävää ja ammatillista osaamista laajentavaa, syventävää ja ajantasaistavaa koulutusta, joka voi olla erillis- tai täydennyskoulutusta. Aikuiskoulutuksen piiriin kuuluvat ammatillinen täydennyskoulutus, avoin yliopisto-opetus, työvoimapolitiittinen koulutus, yliopiston henkilöstökoulutus, alueelliset, kansalliset ja kansainväliset

aikuiskoulutuksen kehittämisprojektit, aikuiskoulutuksen osaamisympäristöjen ja oppimateriaalin kehittäminen, aikuiskoulutusalaan liittyvä julkaisutoiminta sekä aikuiskoulutuksen menetelmällinen kehittäminen.

Aikuiskoulutusstrategian lähtökohdat ovat: 1) elinikäinen oppiminen, 2) koulutuksellinen tasa-arvo ja saavutettavuus, 3) monitieteisyys ja monialaisuus, 4) alueellinen vaikuttavuus, 5) verkostomainen toiminta, 6) asiakaslähtöisyys ja työelämäkytkentä sekä 7) koulutuksen tason ja laadun varmistaminen. Strategian pääkohdat on tiivistetty 11 eri kokonaisuuteen.

- 1 Aikuiskoulutusstrategia on kiinteä osa Oulun yliopiston kokonaisstrategiaa. *Aikuiskoulutuksen sisällyttäminen yliopiston kokonaisstrategiaan vahvistaa yliopiston strategista suuntautumista elinikäisen oppimisen periaatteen mukaiseen koulutukseen perusopetuksesta jatkotutkintoihin ja aikuiskoulutukseen.*
- 2 Aikuiskoulutus on yksi Oulun yliopiston perustehtävistä. Yliopiston koko henkilöstö ja kaikki yksiköt sitoutuvat aikuiskoulutukseen. *Yliopisto sitoutuu nostamaan myös aikuiskoulutuksen yhdeksi perustehtäväkseen. Tätä perustehtävää toteuttavat koko yliopiston henkilöstö ja kaikki yksiköt. Aikuiskoulutuksen ja perusopetuksen määrittelyt, linjaukset ja resurssit ovat selkeitä ja kaikkia osapuolia kannustavia. Aikuiskoulutus on sekä yliopiston yhteiskunnallinen ja alueellinen palvelutehtävä että osa yliopiston opetustehtävää.*
- 3 Oulun yliopiston koulutus, perus- ja aikuiskoulutus, toteutetaan elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti, joka edellyttää toimivaa vuorovaikutusta yliopiston sisällä, yliopiston ja työelämän ja toisaalta yliopiston ja sieltä valmistuneiden, työelämässä toimivien henkilöiden välillä. *Yliopisto luo edellytykset perustutkintoa suorittaville opiskelijoille jatkuvaan itsensä kehittämiseen ja huolehtii siitä, että opiskelija voi perustutkinnon jälkeen hyödyntää elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti järjestettävää aikuiskoulutusta. Yliopisto takaa opiskelijoille mahdollisuuden ajantasaiseen itsensä kehittämiseen ja työelämän tarpeesta lähtevään tiedon päivitykseen. Ihmisen elinkaaren eri vaiheissa tarvitsema koulutus tarjotaan ja kytketään joustavana jatkumona aikaisempiin opintoihin.*
- 4 Aikuiskoulutus on näkyvä ja laadukas osa yliopiston asiantuntija- ja tutkimustoimintaa. *Aikuiskoulutuksen korkea laatu taataan jatkuvalla ennakkoinnilla ja seurannalla. Yliopisto kehittää laatujärjestelmänsä siten, että sen avulla voidaan arvioida myös aikuiskoulutuksen sisällöt ja tavoitteet, koulutusprosessit, pedagogiset järjestelyt, ulkoiset puitteet ja tukipalvelut, koulutuksen tulokset. Yliopisto huolehtii siitä, että myös aikuiskoulutuksen menetelmälliseen kehittämiseen kohdennetaan tutkimus-, kokeilu- ja kehittämisresursseja. Yliopiston omassa tiedotuksessa aikuiskoulutus esitellään yliopiston peruspalveluna tutkimuksen ja perusopetuksen rinnalla. Aikuiskoulutuksen maksupalveluluonne edellyttää tehokasta ja aktiivista markkinointia ja myyntiä, mikä takaa toiminnan tuloksellisuuden.*
- 5 Aikuiskoulutus edistää koulutuksellisen tasa-arvon toteutumista. *Koulutuksellinen tasa-arvo tarkoittaa koulutukseen pääsyn tasa-arvoa, koulutusjärjestelyjen tasa-arvoa ja tuotosten tasa-arvoa. Uusien ja monipuolisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen ja kehittäminen tekee mahdolliseksi opiskelijoiden joustavan, ajasta ja paikasta riippumattoman osallistumisen opintoihin. Verkko-opetusta ja -pedagogiikkaa sekä opetushenkilöstön ja kansalais-*

ten koulutusta lisätään niin, etteivät puuttuvat tietoyhteiskuntataidot ole esteenä opiskelijoiden koulutukseen pääsyyllä. Tasa-arvon toteutuminen edellyttää myös työnantajien ja muiden rahoittajien taloudellista panostusta.

- 6 Aikuiskoulutus on asiakaslähtöistä.
Elinikäinen oppiminen ja työelämälähtöisyys edellyttävät asiakkaan tarpeiden tunnistamista. Aikuiskoulutuksen tuotteistamis- ja markkinointiprosessia kehitetään. Yliopiston tutkimustieto ja yrityselämän kokemustieto muutetaan asiakkaan tarvitsemiksi, räätälöidyiksi koulutusprosesseiksi, oppimateriaaleiksi ja opintokokonaisuuksiksi. Painopisteenä on työyhteisöjen työprosessien ja niissä tarvittavien kompetenssien parantaminen.
- 7 Yliopiston aikuiskoulutus on monitieteellistä ja monialaista.
Nopeasti muuttuva työ edellyttää perustutkinnossa saatuja tietoja ja taitoja täydentävää aikuiskoulutusta. Monitieteellisessä ja monialaisessa aikuiskoulutuksessa tukeudutaan Oulun yliopistossa edustettuihin tieteenaloihin ja oppiaineesiin sekä toimitaan yhteistyössä muiden asiantuntijaorganisaatioiden kanssa. Monitieteisillä aikuiskoulutusohjelmilla tehdään näkyväksi monialaisen Oulun yliopiston erityinen vahvuus.
- 8 Aikuiskoulutus on keskeinen alueellisen kehittämistyön toteuttaja ja edistäjä.
Yliopisto toteuttaa alueellista tehtäväänsä erityisesti aikuiskoulutuksen avulla. Aikuiskoulutuksella tuetaan alueiden elinkeinoelämän ja palveluiden tarvitsemaa tutkimus-, innovaatio- ja kehittämistoimintaa. Yliopiston aluestrategia ja aikuiskoulutusstrategia tukevat yhdessä oppivien alueiden periaatteen toteuttamista toimialueellaan. Yliopisto on aktiivisesti mukana Pohjois-Suomen, sen maakuntien ja seutukuntien alueellisessa kehittämisessä, ennakointi- ja arviointitoiminnassa sekä siihen perustuvassa koulutuksessa.
- 9 Aikuiskoulutusta toteutetaan verkostomaisessa yhteistyössä alueellisten, kansallisten ja kansainvälisten kumppaneiden kanssa.
Yliopiston palvelutarjontaa ja aikuiskoulutuksen alueellisia siirtomekanismeja vahvistetaan yhteistyöverkostojen avulla. Tavoitteena yhteistyössä on Pohjois-Suomen kattava rajaton ja koulutustasoista riippumaton aikuiskoulutuskonsortio. Peruslähtökohtana on alueiden oman infrastruktuurin hyödyntäminen, johon yliopisto alueilla olevine yksiköineen tuo asiantuntemuksensa ja kehittämispänsänsä. Yhteistyön tiivistämisen ja verkostojen muodostamisen perustana ovat aikuiskoulutuksen alueelliset strategiat. Yliopisto verkottuu aktiivisesti aikuiskoulutusta kehittäviin ja toteuttaviin kansallisiin ja kansainvälisiin toimijoihin sekä on kehittämässä kokemuksellaan ja asiantuntemuksellaan Suomen virtuaaliyliopiston toteuttamista.
- 10 Avoin yliopistotoiminta on osa aikuiskoulutusta.
Avointa yliopisto-opetusta järjestetään elinikäisen oppimisen periaatteita noudattaen joustavasti ja tehokkaasti yliopiston muihin koulutuspalveluihin integ-

roiden. Yleisen sivistysfunktion lisäksi avoin yliopisto-opetus palvelee myös työelämän ja ammatillisen kehittymisen tavoitteita.

11 Aikuiskoulutuksen asema yliopiston organisaatiossa selkeytetään.

Aikuiskoulutus tulee nostaa yliopiston muiden perustehtävien tasolle myös organisatorisesti. Koko yliopiston kattavalle aikuiskoulutukselle luodaan selkeä organisaatio ja määritellään tehtävät ja vastuut. Organisoinnissa on huomioitava kaikkien aikuiskoulutusta tekevien laitosten ja yksiköiden vaikutusmahdollisuudet sekä laadittava selkeät toiminnalliset, hallinnolliset ja taloudelliset peruseriaatteen. Aikuiskoulutuksen koordinoinnista Oulun yliopistossa vastaavat aikuiskoulutukseen erikoistuneet erillislaitokset.

Aikuiskoulutuksen organisointi

Oulun yliopiston aikuiskoulutustoiminta on tällä hetkellä verraten laajaa ja monipuolista. Toisaalta se on myös monien tahojen järjestämää eikä kokonaisuus välttämättä hahmotu. Oulun yliopiston aikuiskoulutusstrategian 2004 – 2010 mukaan aikuiskoulutus tulee organisoida selkeästi siten, että yliopisto voi tehokkaasti ja laadukkaasti toteuttaa aikuiskoulutukselliset tehtävänsä. Yliopisto kokonaisuudessaan sitoutuu aikuiskoulutuksen tehtävien määrittelyyn ja toteuttamiseen niin, että jokainen tiedekunta ja laitos on työssä mukana. Sen lisäksi, että koko yliopisto sitoutuu aikuiskoulutuksen toteuttamiseen ja kehittämiseen, yliopisto tarvitsee aikuiskoulutukseen organisointiin ja koordinointiin keskittyviä yksiköitä. Syksyn 2002 aikana laaditaan myös Oulun yliopiston kokonaisstrategia 2004–2015 ja siinä yhteydessä on tarkasteltava myös aikuiskoulutuksen tuomat mahdolliset sekä uudelleen järjestelyjen tarpeet.

Oulun yliopistossa aikuiskoulutukseen ovat keskittyneet Koulutus- ja tutkimuspalvelut (www.kotu oulu.fi), sen yhteydessä sijaitseva Avoin yliopisto (www.kotu oulu.fi/avoin) sekä Kajaanin kehittämiskeskus (www.kake oulu.fi). Yliopiston eri tiedekunnat järjestävät perusopetuksen lisäksi tutkintotavoitteista muunto- ja maisterikoulutusta työn ohessa opiskeleville. Näitä yksiköitä ovat v. 2002 Luonnontieteellisen tiedekunnan Tietojenkäsittelytieteiden laitos (www.tol oulu.fi), Teknillisen tiedekunnan Sähkö- ja tietotekniikan osasto (www.ee oulu.fi), Lääketieteellisen tiedekunnan Lääketieteen tekniikan laitos (www.medicine oulu.fi/itek), Taloustieteiden tiedekunnan Johtamisen ja yrittäjyyden yksikkö (www.taloustieteet oulu.fi/yksikot/johtaminen) sekä Humanistisen tiedekunnan Historian laitos (koivu oulu.fi/~histwww/Welcome.html).

Oulun yliopisto toimii Raahen seutukunnassa sähkö- ja tietotekniikan osaston yhteydessä toimivan Pehr Brahe -ohjelmistolaboratorion (www.ratol.fi/yliopisto) kautta. Yliopiston keskeinen toimija Nivala-Haapajärven, Siikalatvan ja Ylivieskan seutukuntien alueella on Oulun Eteläinen Instituutti (www oulu.fi/oeinst). Yliopiston toimijana Koillismaalla ja Kuusamossa toimii Oulun yliopiston Oulangan biologinen tutkimusasema (cc oulu.fi/~oba/index.htm) ja yliopiston aluetoiminnot on sijoitettu Kuusamon Naturpolis Kuusamon Koulutus- ja

kehittämispalveluiden (www.naturpolis.fi) yhteyteen. Oulun ja Lapin yliopistojen Kemissä sijaitsevalla yhteisellä yksiköllä Meri-Lappi Instituutilla (www.merilappi-instituutti.fi) on keskeinen rooli Perämerenkaaren tutkimus- ja koulutusyhteistyössä. Yliopiston toiminta Kokkolan seutukunnan alueella ja koko Keski-Pohjanmaan alueella on organisoitu Jyväskylän yliopiston kanssa yhteisen Chydenius Instituutin (www.chydenius.fi/chydenius) kautta.

Toiminnan ennakointi

Koulutus ja tutkimuspalvelut on 1990-luvun alusta asti ollut mukana rakentamassa ja toteuttamassa yhteistyössä nykyisen taloustieteen tiedekunnan kanssa Oulun kaupungin elinkeinotoimen tilaamaa Business Review of Oulu Region -yritystoiminnan arviointimallia (www.kotu oulu.fi/obr). Mallia kehitettiin osana Oulun kaupungin elinkeinostrategiaa, jonka perusta rakennettiin Oulun yliopiston toteuttamassa eMBA-ohjelmassa v. 1991 (teknologiset kehitysryppäät, klusterit). Tämä teknologiapohjainen elinkeinopolitiikka elää nykyisen Oulun Seudun Osaamiskeskusohjelman kautta (www.technopolis.fi/oske). Business Review of Oulu Region muodostaa jo kymmenen vuoden aikasarjan teknologiayritysten ja keskeisten toimialojen kehityksestä Oulun alueella. Tätä informaatiota on käytetty ja käytetään elinkeinotoimien onnistumisen arviointiin ja uusien ohjelmien kehittämiseen, kuten esimerkiksi Oulun kaupungin kasvusopimus 2002 (www.ouka.fi/kavususopimus).

Kajaanin kehittämiskeskus on suuntautunut aluekehitysohjelmien ja -hankkeiden evaluaatiotutkimukseen, alueanalyysiin sekä maaseutukehittämisen tutkimukseen (www.kake oulu.fi/proj/alulista.htm#Alue). Tutkimus on ollut kansainvälisesti tunnustettua ja kansallisesti merkittävää rakennerahasto-ohjelmien arvioinnin osalta. Arviointitutkimuksessa painopiste on vuoden 2001 aikana ollut hankearvioinneissa, koska laajemmat rakennerahasto-ohjelmien väliarviointit eivät vielä olleet käynnistyneet. Vuoden 2001 lopussa käynnistettiin Alueellisen maaseutuohjelman (ALMA) arviointi, jossa Kajaanin kehittämiskeskus toimii koordinaattorina.

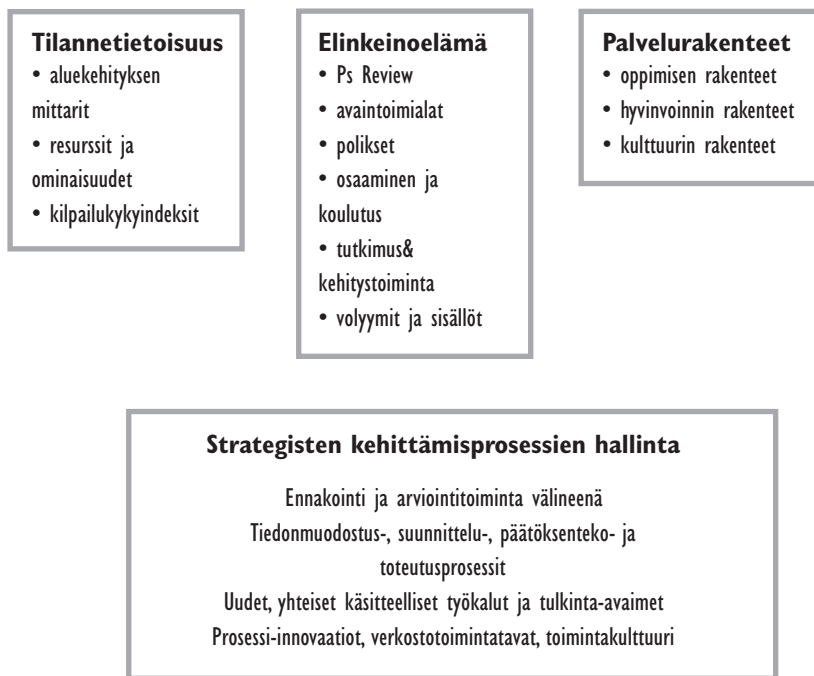
Ennakointitoiminta on erityisen tärkeä osa uusien, vielä sisällöllisesti ja infrastruktuuriltaan kehittymässä olevien toimialojen koulutus- ja kehitystarpeiden arviointia. Vuoden 2002 aikana Koulutus- ja tutkimuspalvelut toteuttaa Pohjois-Pohjanmaan TE-keskuksen koordinoimassa eEnnakointi-hankekokonaisuudessa digitaalisen sisältötuotannon ennakointihankkeen (www.kotu oulu.fi/context). Tavoitteena on ennakoida sisältötuotantoalan osaamis- ja koulutustarpeita keskipitkällä tähtäimellä vuoteen 2007 saakka ja pitkällä tähtäimellä vuoteen 2017 saakka.

Ennakointitoimintaa kehitetään siten, että se ohjaa sekä aikuiskoulutuksen toteutusta ja laajemminkin Oulun yliopiston toiminta-alueen yhteiskunnallista päätöksentekoa. Yliopiston alueellisen vaikuttavuuden tietoisuuden lisäämiseksi on käynnistetty Pohjois-Suomen Kompassi-hanke, jonka tavoitteena on tut-

kia ja avata yliopiston ja alueen yhteistyö- ja vaikuttavuussuhdetta laaja-alaisesti.

Pohjois-Suomen Kompassi on Oulun yliopiston vastaus Pohjois-Suomen strategiassa esitettyyn haasteeseen: ”Lapin ja Oulun yliopistojen yhteistyöllä, verkottamalla myös Kainuuseen ja Keski-Pohjanmaalle, luodaan yhteiskunnan ja elinkeinoelämän muutosten monitorointikeskus, jossa kehitetään Pohjois-Suomen tasolla merkittävien ilmiöiden ennakointia, arviointia ja toimenpidesuosituksia alueiden kehittämisen näkökulmasta.” (Pohjois-Suomen Strategia 2001, <http://www.pohjois-pohjanmaa.fi/uudet/ajan/keajan.htm>).

Pohjois-Suomen Kompassin perustehtävä on etsiä, valikoida ja tuottaa toiminta-alueensa elinvoiman kannalta strategista tietoa tulevaisuuspainotteisesti siten, että eri päätöksentekotasot pystyvät entistä tarkemmin ottamaan huomioon toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset ja tunnistamaan niiden merkityksen tulevaisuudelle sekä tiedostamaan päätösten osuvuuden ja niistä odotettavissa olevat tulokset. Aikuiskoulutuksen sisältö-, muoto- ja laatuvaatimusten ennakointi tulee jatkossa yhä tärkeämmäksi, sillä yliopiston painoaloihin rakentuvat alueelliset kehitysstrategiat ja niiden toteutuminen edellyttää järjestelmällistä tiedon keruuta.

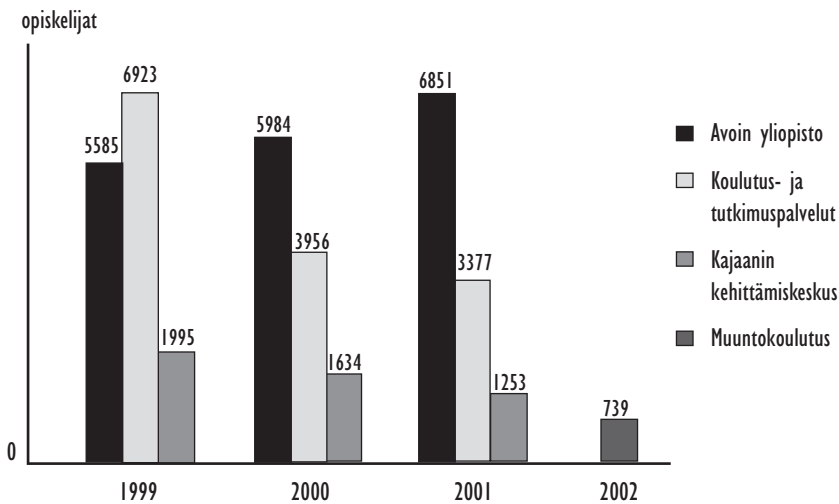

Kuva 2. Pohjois-Suomen Kompassin neljä elementtiä

Aikuiskoulutuksen tarjonta

Koulutus- ja tutkimuspalvelut (www.oulu.kotu.fi, on Oulun yliopiston erillisyyksikkö Oulussa, jonka painoaloja ovat liiketoiminnan kehittäminen, koulutusteknologia, sisältötuotanto ja tietoverkkotalous, innovaatiotoiminta sekä hyvinvointitekniologia. Kajaanin kehittämiskeskus (www.kake.oulu.fi) on Oulun yliopiston erillislaitos Kajaanissa, jonka aikuiskoulutuksen painoaloja ovat aluekehitys ja maaseudun kehittäminen, koulutus ja hyvinvointi, työelämän ja työyhteisöjen

kehittäminen, informaatioteknologia sekä raja-aluekehittäminen. Kajaanin kehittämiskeskuksesta muodostetaan vuoden 2003 alusta toiminnallisesti yhteinen yksikkö Oulun ja Kuopion yliopistojen kesken, jota hallinnoi edelleen Oulun yliopisto. Samalla Oulun yliopisto tulee mukaan Kuopion yliopiston Kehittämiskeskuksen Iisalmen toimipisteen toimintaan.

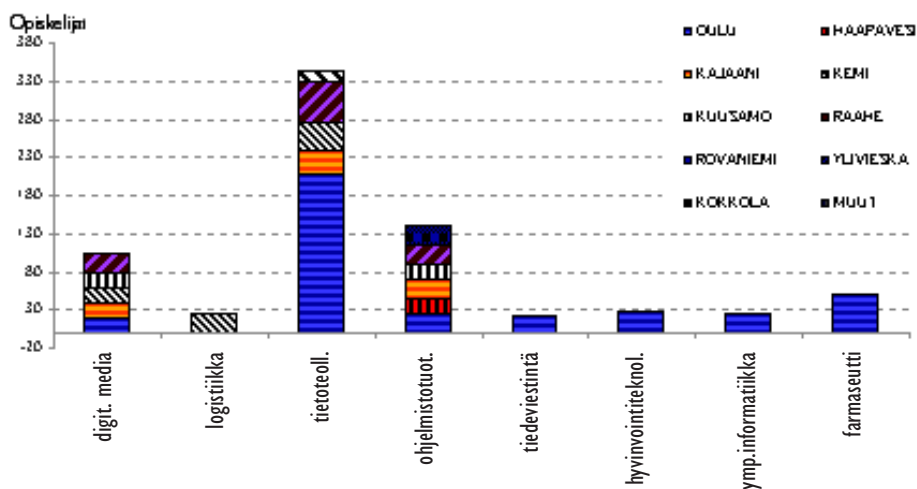
Kuva 3. Oulun yliopiston aikuiskoulutus tavoittaa vuosittain yli 10 000 opiskelijaa

Avoin yliopisto (www.kotu.oulu.fi/avoin) tarjoaa pohjakoulutuksesta ja iästä riippumatta aikuisväestölle korkeakouluopintoja, jotka vastaavat laadultaan ja vaatimuksiltaan yliopiston perusopetusta. Avoimen yliopiston toimintamuotoja ovat arvosanaopetus, yleisöluentosarjat, ikäihmisten yliopistotoiminta sekä opetuksen kehittäminen erityisesti etä- ja monimuoto-opetuksen alueella. Avoimen yliopiston opetustarjonnassa on kaikkien Oulun yliopiston kuuden tiedekunnan opetusta. Vuonna 2001 opetusta järjestettiin 40 yhteistyötahon kanssa 35 kunnassa. Opetustarjonnassa oli lähes 300 opintokokonaisuutta tai sen osaa, opetustunteja pidettiin noin 12 000 ja suoritettuja opintoviikkoja kertyi 21 162.

Muuntokoulutusten ja maisteriohjelmien toteuttamisella Oulun yliopistossa on vastattu erityisesti Pohjois-Suomen alueellisiin, mutta myös kapeikkoalojen valtakunnallisiin tarpeisiin. Oulun yliopistossa käynnissä olevat maisteri- ja muuntokoulutusohjelmat ovat:

- Digitaalisen median maisteriohjelma, www.tol oulu.fi/opiskelijoille/muuntokoulutus,
 - *Tietojenkäsittelytieteiden laitos, Luonnontieteellinen tiedekunta*
- Logistiikan maisteriohjelma, www.merilappi-instituutti.fi,
 - *Johtamisen ja yrityäjyiden yksikkö, Taloustieteiden tiedekunta*
- Tietoteollisuuden DI-muuntokoulutus, www.ee oulu.fi/~terho,
 - *Sähkö- ja tietotekniikan osasto, Teknillinen tiedekunta*
- Ohjelmistotuotannon maisteriohjelma, www.tol oulu.fi/opiskelijoille/muuntokoulutus,
 - *Tietojenkäsittelytieteiden laitos, Luonnontieteellinen tiedekunta*
- Tiedeviestinnän maisterikoulu TIEMA, www oulu.fi/tiema
 - *Historian laitos, Humanistinen tiedekunta*
- Hyvinvointitekniikan maisteriohjelma, www.kotu oulu.fi/hyva.
 - *Koulutus- ja tutkimuspalvelut, Lääketieteen tekniikan laitos, Lääketieteellinen tiedekunta*

Muuntokoulutettavia on Oulun lisäksi kahdeksalla eri paikkakunnalla; Haapavedellä, Kajaanissa, Kemissä, Kuusamossa, Kokkolassa, Raahessa, Rovaniemellä ja Ylivieskassa. Kuopion yliopiston kanssa yhteistyössä järjestetään farmasian muuntokoulutus ja ympäristöinformatiikan maisteriohjelma, www.uku.fi/envi/opiskelu.htm. Lisäksi Koulutus- ja tutkimuspalvelut koordinoi valtakunnallisen Tukeva-hankkeen DI-koulutusosaa, joka tapahtuu yhteistyössä Aike Oy:n, Teknillisen korkeakoulun Lahden keskuksen, Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun ja Tampereen teknillisen korkeakoulun Edutech:in sekä Porin korkeakouluyksikön kanssa. DI-muuntokoulutusta toteutetaan Porin, Lahden, Lappeenrannan ja Tampereen alueilla. Tukeva-hankkeessa (www.oym oulu.fi/tukeva)

Kuva 4. Oulun yliopiston muunto- ja maisterikoulutusta järjestetään yhdeksällä paikkakunnalla Pohjois-Suomen alueella

va) tekniikan alan koulutuksessa v. 2002 opiskelee 96 opiskelijaa, koko hankkeessa 495 opiskelijaa. Kaiken kaikkiaan muunto- ja maisterikoulutuksen yhteistyöverkostossa koulutettavia on v. 2002 835 opiskelijaa.

Valtaosa muuntokoulutettavista on työssä käyviä, joten opiskelutapojen joustavuuteen on kiinnitetty huomiota ja opetus järjestetään pääosin iltaisin ja viikonloppuisin. Tietojenkäsittelytieteiden laitoksen DiVision-tiimi ja Tietoteollisuuden DI-muuntokoulutettavien opintojen järjestämisestä vastaava TAKO-MO-ryhmä (www.ee.oulu.fi/~terho) koordinoi ja hoitaa etäopetusjärjestelyjä maakunnissa toimiville koulutushankkeille, joiden keskeinen osa opintotarjonnasta tapahtuu etäopetusmenetelmin, videoneuvottelua ja internetiä hyödyntäen. Ryhmät vastaavat oman alansa etäopetusmateriaalin tuottamisesta. Luennot videoidaan luentosaleissa, kuvausstudiolla tai opettajan työhuoneessa. Luentomateriaali digitoidaan ja poltetaan CD-levyille. Muuntokoulutuksissa opetusta on tarjolla kolmella valinnaisella tavalla; opiskelija voi kotikaupungissaan seurata videoneuvottelun kautta tulevaa luentoa. Tällöin paikalla on ohjaaja, joka järjestää opintoihin kuluvat harjoitukset ja ohjaa opiskelijoita etäopetusteknologian käyttöön. Toinen opiskelutapa on hyödyntää CD-levyjä, joista löytyy kaikki kurssimateriaali; luentomoniste, luentovideot, tehtävät ja kurssilla käytettävä lisämateriaali. Kolmanneksi opiskelun tukena toimii Discendum Optima-verkkoympäristö, joka laajentaa oppimista yhä vuorovaikutteisempaan suuntaan. Optiman kautta opiskelijalla on saatavilla kaikki koulutukseen liittyvä materiaali ja informaatio sekä mahdollisuus yhteisiin keskusteluihin.

Verkko-oppimisympäristö Discendum Optima on Oulun yliopistossa kehitetyn Telsi Pro -oppimisympäristön kaupallistettu seuraaja. Soneran kanssa 13.10.2000 solmitulla lisenssisopimuksella oppimisympäristö siirrettiin yliopistolta Soneralle ja edelleen Discendum Oy:lle, joka sopimuksen mukaan vastaa jatkossa sen ylläpidosta ja kehittämisestä.

Aikuiskoulutuksen laatu

Oulun yliopiston Avoin yliopisto osallistui syksyllä 2001 Korkeakoulujen arviointineuvoston toteuttamaan valtakunnalliseen avoimen yliopiston itsearviointiin. Oulun yliopiston osalta itsearvioinnin teki rehtorin asettama työryhmä, jossa oli edustus keskeisistä avointa opetusta suunnittelevista ja toteuttavista yliopiston toimijoista ja opiskelijoista. Itsearviointi osoitti, että vuosien varrella kehitetty yhteistoimintamalli tiedekuntien ja laitosten ja toisaalta sidos-/asiakasryhmien kanssa toimii hyvin. Koulutustuotteiden, oppimisympäristöjen ja verkko-opintojen kehittämisessä Koulutus- ja tutkimuspalveluilla ja Avoimella yliopistolla on keskeinen rooli Oulun yliopistossa. Yliopisto on viime vuosina lisännyt alueellista vaikuttavuuttaan erityisesti maisteri- ja muuntokoulutusyhteistyön ja Maakuntayliopiston yhteistyöverkoston kautta. Arviointiprosessiin kuulunut vertaisarviointi Lapin yliopiston avoimen kanssa antoi uusia virikkeitä yliopistojen yhteistyöllä lisätä pohjoisten alueiden kilpailukykyä ja yliopistojen alueellista vaikuttavuutta sekä edistää koulutuksellista tasa-arvoa.

Koulutus- ja tutkimuspalvelut olivat Kajaanin ammattikorkeakoulun yritys- palveluiden benchmarking-kumppanina syksyn 2001 aikana. Perusteluna kumppaniksi valinnalle oli aikuiskoulutuksen laatuyksikkö-status sekä se, että yksikkö toteuttaa alueellaan vastaavanlaisia palveluja kuin Kajaanin ammatti- korkeakoulun Yrityspalvelut-yksikkö. Benchmarking -kohteina olivat mm. seuraavat prosessit: projektinhallinta, asiakashankinta ja -hallinta, virtuaalioppiminen, kumppanuusyhteistyö ja sopimusprosessit. Raportti benchmarking-proses- sista on Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisusarjassa no 10/2002 (www.kka.fi/pdf/julkaisut/KKA_1002.pdf).

2 Aikuiskoulutuksen verkottuminen ja talous

Yksi merkittävä Oulun yliopiston aikuiskoulutustoimintaan vaikuttava tekijä on sen laaja toiminta-alue, koko Pohjois-Suomi. Tämän vuoksi alueen muiden kou- lutusorganisaatioiden kanssa tehtävä yhteistyö on keskeisellä sijalla opetuksen suunnittelussa ja järjestämisessä. Avointa yliopisto-opetusta on järjestetty yh- teistyössä kansan-, kansalais- ja työväenopistojen sekä kesäyliopistojen kanssa. Yhteistyön avulla on kyetty merkittävästi parantamaan koulutuksen alueellista saavutettavuutta. Avoimen yliopiston alueellista saavutettavuutta on parannet- tu myös Maakuntayliopiston kokeilulla (1997–2001). Maakuntayliopisto on verkostomainen toimintatapa, jonka avulla lisätään yliopistollisen koulutus-, tut- kimus- ja yhteiskunnallisten palvelujen alueellista saavutettavuutta, tehokkuut- ta ja laatua. Keväällä 2002 kokeilun osapuolet Oulun yliopisto, Pohjois-Pohjan- maan liitto ja Pohjois-Pohjanmaan kesäyliopisto allekirjoittivat Maakuntayliopis- ton yhteistyöverkosta koskevan perussopimuksen. Maakuntayliopiston ydin- verkoston muodostavat Pohjois-Pohjanmaan kesäyliopiston aluetoimipaikat ja Oulun yliopiston alueelliset toimijat Kuusamossa, Raahessa, Pyhäsalmeella ja Ylivieskassa. Pohjois-Pohjanmaan kesäyliopiston toimipaikat ovat toimineet ko- keilun ajan avoimen yliopiston aluekoordinaattoreina omilla alueillaan. Kainuun alueella Oulun yliopiston avoimen yliopiston koordinoinnista ja käytännön jär- jestelystä vastaa Kajaanin opettajankoulutusyksikkö Koulutus- ja tutkimuspal- velujen kanssa sovitun työnjaon mukaisesti.

Aikuiskoulutuksen rahoitusrakenne

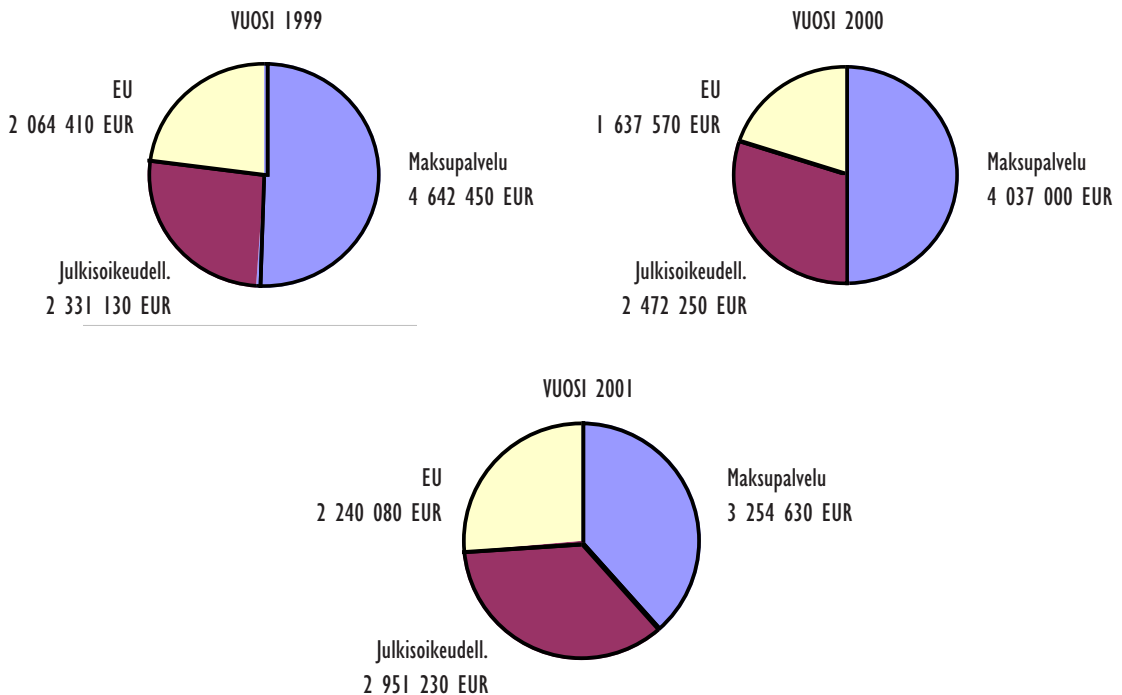
Aikuiskoulutus jaetaan yleensä kolmeen osaan lähinnä sen rahoitusperustan mukaan; omaehtoisessa koulutuksessa pääasiallisena rahoittajana toimii ope- tushallinto, työvoimapolitiisessa työhallinto ja henkilöstökoulutuksessa työn- antaja.

Yliopistollisen täydennyskoulutustoiminnan täytyy tuottaa palvelut asiak- kailleen liiketaloudellisin perustein. Koulutusmarkkinoiden kiristyvän kilpailun ehdot eivät kuitenkaan ole samat kaikille toimijoille, sillä ammattikorkeakoulut ja muut ammatilliset aikuiskoulutusyksiköt toteuttavat aikuiskoulutustaan osin julkisoikeudellisena toimintana. Edellä mainitut tekijät ovat ulkoisia kilpailun haasteita yliopistolliselle aikuiskoulutoiminnalle. Sisäisen kilpailun haasteena

voidaan pitää sitä, että yliopiston eri laitokset tuottavat perusrahoituksella liikeloudellista täydennyskoulutustoimintaa. Yliopistokonsernin kokonaisedun mukaista on, että yliopiston sisällä on yksiköitä, jotka ovat keskittyneet aikuis-koulutustoimintaan, ja jonka substanssiosaaminen pohjautuu pääosin laitosten osaamiseen.

Rahoituksellisena haasteena aikuiskoulutustoiminnan kannalta on EU-rahoitus, erityisesti rakennerahastotyyppinen rahoitus. Ongelmana on, että tällaisessa rahoituksessa ei saada kaikkia projektin aiheuttamia kustannuksia korvattua. Lähtökohtana ESR-rahoituksessa on, että organisaatioilla on omaa rahaa käytettävissä projektin kustannusten osittaiseen kattamiseen, eikä se taas ole yliopistossa käytännössä mahdollista. Hallinnollisesti ESR-tyyppisen rahoituksen kohtuuttoman suuri seurantabyrokratia aiheuttaa kustannuksia, joita EU-rahoitushankkeilta ei EU-säännösten mukaan voida kattavasti periä.

Oulun yliopiston aikuiskoulutuksesta vastaavat yksiköt keskittyvät tietoisesti kasvattamaan maksupalvelu-toiminnan osuutta suhteessa ESR-rahoitukseen. Rahoitusrakenteen suuntaaminen tämän hetkessä markkinatilanteessa on haasteellinen, sillä EU-rahoitus sekä ulkoiset ja sisäiset kilpailun haasteet vievät tilaa maksupalvelutoiminnalta.

Kuva 5. Koulutus- ja tutkimuspalveluiden ja Kajaanin kehittämiskeskuksen rahoitusrakenne vuosina 1999–2001

Taloudellisen toimintaedellytysten turvaaminen

Oulun yliopisto pyrki valmistautumaan EU:n uuteen rakennerahastokauteen laatimalla Oulun yliopiston Agenda-strategian eli Oulun yliopiston linjaukset EU:n rakennerahastojen hyödyntämiseen kaudella 2000–2006. Strategia valmistui vuonna 1999. Koska EU:n rakennerahastot painottavat rahoitusperusteissaan alueellista hanketoimintaa, käsitellään asiaa Oulun yliopiston Agenda-strategiassa myös alueelliselta kannalta. Tässä yliopiston hallituksen 2.6.1999 hyväksymässä asiakirjassa esitetään yliopiston linjaukset EU:n rakennerahastojen hyödyntämisessä kaudella 2000–2006 (www.hallinto.oulu.fi/suunnit/alue/Agenda). Vuonna 2000 Oulun yliopistoon perustettiin ESR-koordinaattorin virka koordinoimaan yliopiston lisääntyviä kansallisia ja lähialueen EU-hankkeita.

Aikuiskoulutusta järjestävien yksiköiden henkilöstön taloudellisen osaamisen kehittäminen on koettu tärkeäksi. Projektien tiukennetulla talousseurannalla pyritään taloudellisesti kannattavaan projektitoimintaan. Tärkeimmät talousseurannan mittarit ovat toiminnan volyyymi, projektien tulos ja yleiskustannukset ja niiden hallinta. Haasteelliseksi talouden kehittämisen tekee eri rahoittajien erilaiset käytänteet raportoinnin suhteen. Vuoden 2002 alusta lähtien on projektikohtaisessa raportoinnissa käytetty Sisu-projektinseuranta-järjestelmää, jota kehittävät Oulun yliopiston ATK-keskus ja talouspalvelut.

3 Aikuiskoulutuksen menestystekijät

Aikuiskoulutuksen merkittävimmät saavutukset

Huhtikuussa 2002 Oulun yliopiston Koulutus- ja tutkimuspalvelut sai Korkeakoulujen arviointineuvoston erikoistumisopintolautakunnan myöntämän rekisteröinnin Executive MBA OULU -ohjelmalleen (www.kotu.oulu.fi/OBE). Korkeatasoisen ohjelman hyvät käytännöt on helposti levitettävissä koskemaan myös muita Oulu Business Excellence-konseptiin kuuluvia ohjelmia. Kainuussa aloitettiin syyskuussa 2002 eMBA-ohjelma, jossa yhteistyökumppanina toimii Kainuun alueen kuntien omistama Kainuun Etu Oy. Vastaavan ohjelman suunnittelusta ja hankkeistamisesta on jo käyty alustavia keskusteluja Oulun Eteläisen seudun kanssa.

Valtakunnallisesti ja kansainvälisestikin merkittävimpänä johtamiskoulutuksen hankkeena yliopisto on toteuttanut ohjelmistoalan yrityksille suunnattua valtakunnallista Global Software -ohjelmaa. Global Software II (www.kotu.oulu.fi/globalsoftware) on laajin liiketoiminnan kehittämis-, markkinointi- ja verkottumishjelma suomalaisille ohjelmistoyrityksille, joiden tavoitteena on liiketoiminnan laajentaminen USA:n markkinoille. Ohjelma tarjoaa yrityksille USA:ssa parhaat verkostot ja asiantuntijat useimpiin USA:n high-tech-keskuksiin. Tavoitteena on, että jokaisella osallistujayrityksellä on USA:ssa strateginen asiakas, partneri tai sijoittaja jo ohjelman aikana. Vuoden 2002–03 ohjelmaan

osallistuu kaksikymmentä ohjelmistoyritystä ja aiemmin ohjelmaan on jo osallistunut yli 40 yritystä Helsingistä, Tampereelta, Jyväskylästä ja Oulusta kahdensadan kiinnostuneen yrityksen joukosta. Yhteistyökumppaneina hankkeessa ovat Jyväskylän ja Tampereen teknologiakeskukset, Technopolis Oy Oulusta ja Innopoli Espoosta; Eqvitec Partners, 3i, Polar Electro, Finnvera ja Roschier Holmberg sekä rahoittajana osallistujayritysten ja sponsoreiden lisäksi neljä eri TE-keskusta.

BioBusiness Oulu (www.kotu oulu.fi/biobusiness) -hankkeen tavoitteena on bioliiketoiminnan tukeminen sekä osaavan henkilöstön lisääminen bioalalla Oulun seudulla. Hankkeen kohderyhmä on uuden biotekniikan alan tutkijat ja alan yritykset sekä yrittäjiksi aikovat alan asiantuntijat. Pääatarkoitus on luoda osallistujille edellytyksiä menestyksekkäälle työskentelylle biotekniikan yritysympäristössä. Hanke välittää biotekniikan alan tutkijoille tietoja ja osaamista siitä, miten hyvä tutkimusidea muunnetaan ja myydään eteenpäin hyvänä business-ideana. Lisäksi hankkeen tavoitteina on tutkijoille suunnattujen innovaatiopalveluiden kehittäminen ja kansainvälistyminen ja kansainvälisten valmiuksien kehittäminen. Hankkeen aikana tutustutaan monipuolisesti bioalan yritystoimintaan ja rahoittajatahoihin sekä haetaan vertailukohtia suomalaisten ja kalifornialaisten bioyritysten ja businesskulttuurin välillä. Hankkeen yhteistyökumppaneita ovat mm. Medipolis, Keksintösäätiö ja OuluTech.

Tietoverkkojen käytön lisääntyminen erilaisissa liiketoimintaprosesseissa antoi viitteitä lisääntyvistä koulutustarpeista tietoverkkotalouden alueella. Samoin sisältötuotannon lupaavat kehitysnäkymät sekä sisältötuotantoon oleellisesti kuuluvan monialaosaamisen kehittäminen on nähty erittäin tärkeänä. Vuoden 2001–2002 aikana yliopistossa toteutettiin useita koulutus- ja kehityshankkeita tietoverkkotalouden ja sisältötuotannon toisiinsa linkittyvillä alueilla. Kehitystyössä on ollut keskeistä yliopiston monialaisuuden hyödyntäminen: taloustieteen, kasvatustieteen, humanististen tieteiden, luonnontieteiden ja tekniikan erityisosaaminen on otettu huomioon ja integroitu uudessa verkostotaloudessa. Koulutus- ja tutkimuspalveluiden koordinoima Maa Ponteva -hanke (www.kotu oulu.fi/maaponteva) on koonnut satoja sisältötuottajia mukaan maakunnan kulttuuriperinnön digitoimistyyöhön. Vuoden 2001 aikana järjestettiin Pohjois-Suomen ensimmäinen digitaalitalouden asiantuntijatapaaminen, eForum Oulu 2001, jonka osallistujamenestys takaa sille jatkoa vuosittaisena tapahtumana (www.eforumoulu.net).

Vuodesta 1998 kouluopetuksen laatu ja arviointi on ollut huomion kohteena Oulun lääninhallituksen ja asiakkaiden toimesta järjestetyissä ohjelmissa. Koulutusohjelmien sarja kehittyi vaiheittain. Lähtölaukauksena oli lakiuudistus, joka velvoitti koulut ja kunnat arvioimaan omaa koulutustoimintaa 1.1.1999 lähtien. Alueellisia, suurille joukoille kohdennetuista seminaareista edettiin syventävien seminaareihin. Kun kuntien sivistystoimenjohtajien haasteena oli luoda koko sivistystoiminnan kattava arviointisuunnitelma, käynnistettiin pitkäkestoinen seminaarisarja heidän tuekseen. Kuntien arviointisuunnitelmien valmistuttua koulutuksen pääpaino siirtyi takaisin koulutasolle ja erityisesti koulujen välisen yhteistyön hyödyntämiseen. Kaikille ohjelmille on ollut omiaan proses-

sinäkökulma ja yhteistoiminnallisuus, jolloin osallistujat ovat olleet mukana aktiivisesti luomassa uutta tietoa asiantuntijoiden ja prosessivetoisten avustamana. Yhteistyö tilaajan ja rahoittajan, Oulun lääninhallituksen sivistisosaston kanssa on ollut tiivis ja antoisa ja jatkokehitysideat ovat tulleet milloin tilaajan, milloin asiakkaiden tai Koulutus- ja tutkimuspalveluiden taholta. Eräänä esimerkkinä voidaan mainita Kempeleen arviointistrategian syntyminen koulutusten aikana ja sen tukemana. Strategian laatijat ovat sittemmin olleet mukana ideoimassa ja vetämässä uusia koulutuksia.

Pitkäjänteinen kehittämistyö tapahtuu ratkaisukeskeisen työskentelyn avulla. Tämä tehokas ja ihmisläheinen työkalu (sovellusalueena mm. johtaminen, työnohjaus, tiimien kehittäminen, terapia) ei aiemmin ollut tarjolla Pohjois-Suomen avoimessa aikuiskoulutuksessa, sen sijaan kylläkin organisaatiokohtaisissa ohjelmissa. Oulun yliopiston Koulutus- ja tutkimuspalvelut ovat järjestäneet vuodesta 2001 lähtien sekä peruskoulutusohjelmia että erityisohjelmia Reteaming-sovelluksesta. Ben Furmanin luentovierailut ovat tehokkaasti tuoneet esille ratkaisukeskeisen lähestymistavan arvon työpaikan ilmapiiriin parantumisessa ja työssä jaksamisen edistämässä.

Aikuiskoulutuksen menestystekijöiden tarkastelu vuoteen 2010

Oulun yliopiston aikuiskoulutuksen keskeinen menestystekijä vuonna 2010 on yliopiston monitieteisyyteen pohjautuva monipuolinen verkosto- ja yhteistyötoiminta. Oulun yliopiston aikuiskoulutuksen toiminta-alue laajenee lähialueille, erityisesti Pohjoismaihin ja Venäjälle, sekä EU:n uusiin jäsenmaihin. Sisällöllisten laatuvaatimusten lisäksi yliopisto jatkaa innovatiivisella linjallaan uusien koulutus- ja koulutusteknologisten mallien kehittäjänä. Erityisesti painottuu aikuiskoulutuksen vaikuttavuus laadun mittarina. Vaikuttavuudelle ja oppimisen sähköisille menetelmille kehitetään laadunvarmistusmenetelmiä, jolloin asiakasorganisaatiot voivat entistä paremmin seurata ja mitata henkilöstönsä koulutautumisen vaikutuksia. Tämä tarkoittaa sitä, että kurssimuotoisuuden ja muodollisten kurssivaatimusten lisäksi huomio kiinnittyy nykyistään enemmän informaaliin tiedonmuodostukseen ja sen merkitykseen aikuiskoulutuksessa. Ympäröivän yhteiskunnan asettamat vaateet yliopiston aikuiskoulutukselle huomioidaan paremmin, tällöin myös yliopistotasoisella aikuiskoulutuksella on omat kilpailuvaltansa aikuiskoulutuksen markkinoilla.

Oulun yliopiston aikuiskoulutuksen pääasiallinen toiminta-alue on Pohjois-Suomi. Lokakuussa 2001 valmistuneen Puoli Suomea samalle viivalle – Strategia Pohjois-Suomen kehittämiseksi vuoteen 2010 (www.lapinliitto.fi/aluekehitys/psstrateg.pdf) mukaan Pohjois-Suomen väkiluku tulee laskemaan n. 15 000 hengellä vuoteen 2010 mennessä (väkilukuarvio on n. 703 000). Vain Pohjois-Pohjanmaan väkiluku kasvaa. Syntyvyys on jo alentunut 1990-luvun lopulla ja käynnissä on voimakas muuttoliike alueelta pois sekä väestön keskittyminen alueen sisällä. Pohjois-Suomen strategia rakentuu kuitenkin uskon vahvuuksi-

en kautta tapahtuvaan positiiviseen kehitykseen. Tätä samaa vahvuuksiin rakentuvaa mallia toteutetaan myös vuonna 2001 sisäministeriön aluekeskusohjelmassa, joka on noussut keskeiseen asemaan elinkeinojen kehittämisessä. Pohjois-Suomessa eri aluekeskusohjelmien ytimet rakentuvat multipolis-verkoston (www.technopolis.fi/oske) toimintaan. Tässä verkostossa korostuu Oulun alueen osaamisen ja kasvu-potentiaalin leviäminen koko Pohjois-Suomeen sekä alueiden ja yliopistojen ja korkeakoulujen yhteistyö niin tutkimuksessa kuin koulutuksessakin.

Pohjois- Suomen strategiassa korostuu vuoteen 2010 mennessä kaksi päämäärää:

- Pohjois- Suomen yritykset ovat kilpailukykyisiä ja kasvavia, ja
- pohjoissuomalaisilla on hyvä elämänlaatu ja turvattu toimeentulo.

Oulun yliopiston aikuiskoulutusstrategian mukaan aikuiskoulutus tulee nousemaan yhdeksi merkittäväksi alueellisen vaikuttavuuden ja näkyvyyden tekijäksi. Alueelliset korkeakoulustrategiat noudattelevat aluekeskusohjelmien linjauksia ja ovat vastauksia näissä esitettyihin haasteisiin. Nyt käytössä oleva ohjelmallinen kehityspolitiikka vauhdittaa tätä teknologiavetoista kehitystä. On oletettavaa, että tämä kehityksen etsikkoaika ei ole pitkä, ja panostusten tuloksellisuutta tullaan arvioimaan lähivuosina. Myös EU:n laajeneminen tulee seuraavalla ohjelmakaudella rajoittamaan panostusmahdollisuuksia.

Haasteena yliopistolliselle aikuiskoulutukselle vuoteen 2010 mennessä tulee olemaan laaja-alaisen koulutusyhteistyön rakentaminen päämääränä vahvistaa alueiden elinvoimaisuutta tilanteessa, jossa monet kehitystekijät ovat negatiivisia, mutta usko teknologian ja osaamisen vaikuttavuuteen on vahva. Korkeakoulutettujen määrän kasvu lisää täydennyskoulutuksen tarvetta, mutta toisaalta talouskysymykset lisäävät toiminnan tehokkuusvaatimuksia, joihin voidaan vastata hyödyntämällä niin teknologisia ratkaisuja kuin myös prosessi- maista toimintatapaa koulutuksen levittämisessä ja alueyhteistyössä.

Vuonna 2010 ulottuvassa tarkastelussa täydennyskoulutuksen haasteena tulee olemaan koulutuksen linjausten ja sisältöjen osuvuus tarpeisiin. Tämä edellyttää kykyä reagoida esiin nouseviin täydennyskoulutus- ja muuntokoulutus- tarpeisiin, kykyä ennakoida päätösten riskejä sekä kykyä toteuttaa koulutus kokonaistaloudellisesti. Yliopiston asema uuden tiedon tuojana ja luojana tulee korostumaan.

4 Aikuiskoulutuksen näkyvyys

Oulun yliopisto ja Oulun kaupunki julkistivat 6.9.2002 yhteisen [www-etusi-vun, www oulu.fi](http://www-etusi-vun.www oulu.fi). Osoitteen kautta pääsee suoraan sekä Oulun kaupungin että Oulun yliopiston sivuille. Näin yliopiston ja kaupungin yhteisen julkisen kuvan vahvistaminen sekä kiinteä yhteistyö ja vuorovaikutus tulee esiin myös internetissä. Aikuiskoulutusta tarjoavien yksiköiden; Koulutus- ja tutkimuspalveluiden, (www.kotu oulu.fi) Kajaanin Kehittämiskeskuksen (www.kake oulu.fi) sekä Avoinmen yliopiston (www.kotu.avoin oulu.fi) koulutustarjonta avautuu asiakkaalle

välittömästi yliopiston opetuksen ja tutkimuksen esittelysivulla yliopiston muun koulutustarjonnan ohella. Yliopiston muiden yksiköiden antama aikuiskoulutus, mm. erilaiset muunto- ja maisteri-koulutukset ovat esiteltyinä yksiköiden sivuilla kohdennettuna omille asiakasryhmilleen.

Kuva 6. ”Oulu.fi-etusivu on yksi osoitus yliopiston ja Oulun kaupungin läheisestä hyvästä yhteistyöstä. Koska Internet on maailman laajuinen viestintäväline, sopii se hyvin myös jo kansainvälisesti tunnetun Oulun ja niin kutsutun Oulu-ilmion esittelyyn”, sanoo yliopiston rehtori Lauri Lajunen. Kuvassa Lajusen kanssa Oulun kaupunginjohtaja Kari Nenonen.

Oulun yliopiston [www-politiikalla](http://www.hallinto.oulu.fi/wwwpolit/index.html) (<http://www.hallinto.oulu.fi/wwwpolit/index.html>) pyritään [www-käytön](#) kehittämiseen yliopiston kaikkia toimintoja tukevalla tavalla, [www-palvelujen](#) ja [www-sivujen](#) sisällön kehittämiseen, yhdenmukaistamiseen ja ajan tasalla pitämiseen sekä ulkoasun kohentamiseen. Yliopisto on internetin kautta avoinna 24 tuntia vuorokaudessa. Yliopiston [www-sivuja](#) voivat lukea pääsääntöisesti kaikki, joilla on siihen tekniset edellytykset. Lukurajoituksia sovelletaan niiltä osin, kun kaikkea tietoa ei haluta päästää yleiseen jakeluun yliopiston ulkopuolelle.

Virallisia sivuja ovat yliopiston ja sen yksiköiden tuottamat sivut ja niiden tulee olla luotettavuudeltaan virallisten julkaisujen kaltaisia. Yliopiston pääkotisivun ja muiden yleisten [www-sivujen](#) ylläpitämisestä vastaa hallintovirasto. Muutoin kukin yksikkö vastaa omista sivuistaan, niiden sisällön oikeellisuudesta, laadusta ja ajanmukaisuudesta. Jokaisen yksikön [www-sivuilla](#) on oltava ainakin yksikön yhteystiedot, luettelo yksikön yhteyshenkilöistä, kuvaus yksikön toiminnasta ja viimeisimmän päivityksen päivämäärä ja päivittäjän nimi. Sivulla on oltava myös linkki yliopiston pääkotisivulle ja jokaisen yliopistoon kuuluvan yksikön kotisivuilla tulee olla yliopiston logo. [Www-sivujen](#) laatimisessa on huomioitava suorituskyvyltään kirjava laitekanta ja sivut on pyrittävä tekemään

siten, että niiden lukeminen on taloudellista ja tehokasta, esimerkiksi ääntä ja liikkuvaa kuvaa käytetään harkiten.

Tuloksellisuus aikuiskoulutuksen laadun perusteella -esityksen sähköinen tallennus löytyy osoitteesta www.kotu oulu.fi/aikuiskoulutus. Sivujen ylläpitäjänä toimii Koulutus- ja tutkimuspalveluiden suunnittelija Anna-Mari Osma (annamari.osma@oulu.fi). Tallenteen linkitysten kautta lukija saa kattavan kuvauksen Oulun yliopiston näkyvyydestä internetissä.

Olemme valinneet yliopiston aikuiskoulutuksen [www-sivustosta kuvaavimmat](http://www.sivustosta kuvaavimmat) esimerkit paperitulosteena Korkeakoulujen arviointineuvostolle esitettäväksi:

- 1 Oulun yliopiston kotisivu
- 2 Yksiköt: Koulutus- ja tutkimuspalvelut, Kajaanin kehittämiskeskus
- 3 Painoalat: koulutusteknologia, sisältö- ja tietoverkkotalous
- 4 Koulutus- ja tutkimuspalveluiden koulutuskalenteri
- 5 Täydennyskoulutushankkeet: OBE, Global Software ja Maa Ponteava
- 6 Muuntokoulutus: Digitaalisen median muuntokoulutus
- 7 Seminaarit: eForum2002, Koulutusteknologiatori 2002, Future2020
- 8 Portaalit: Vipunen, Elsi.net

Aikuiskoulutuksen markkinointi ja asiakastiedotus tapahtuu koulutus- ja kehityshankkeiden omien [www-sivustojen](http://www.sivustojen) sekä valtakunnallisen yliopistojen yhteisen www.taydennyskoulutus.fi-portaalin kautta. Projektihenkilöstö vastaa kurssiensa sivujen oikeellisuudesta ja niiden ylläpitämisestä. Koulutus- ja tutkimuspalveluiden koulutuskalenterissa (<http://oyt oulu.fi/cgi-bin/crfmview2?form=koulutus1&lang=finnish>) on koottuna yksikön käynnissä olevat koulutusohjelmat. Sen ylläpitämisestä vastaa yksikön osastosihteeri Sirkka Myllys (sirkka.myllys@oulu.fi). Verkkopalvelun www.taydennyskoulutus.fi yhteyshenkilönä Oulun yliopistossa toimii Koulutus- ja tutkimuspalveluiden ja suunnittelija Mika Berg (mika.berg@oulu.fi).

Näkyvyyden laatua Oulun yliopisto pyrkii lisäämään tarjoamalla asiakkailleen erilaisia palvelukonsepteja. Koulutuksiin ja tentteihin ilmoittautuminen tapahtuu internetin välityksellä, kurssien informaatio, opinto-oppaat, aikataulu on luettavissa internetissä, konferenssien ja luentotilaisuuksien videotallenteet voivat olla julkisesti katsottavissa mediapalvelimen kautta tai vaihtoehtoisesti suljetun verkkopäätteen välityksellä.

Oulun yliopiston ViMMA-mediapalveluiden (oyt oulu.fi/koulutusteknologia/tuotteet/palvelut/index.html) henkilöstö videokuvaa tapahtumia suorina lähetyksinä katsottavaksi internetiin sekä verkkopäätteen välityksellä. Lähtökohtana yhteydessä videokuva muunnetaan internetissä katsottavaan muotoon. ViMMA-palveluiden tallenne-esimerkkejä löytyy mm. Tulevaisuuden tutkimus – Future 2020 -tapahtuman sivuilta (www oulu2020.net).

Koulutus- ja tutkimuspalvelut järjesti v. 2002 Tukeva-ettäopiskelukursseja oppimisympäristö Optimaa hyödyntäen. Tukeva-hankkeen opiskelijoita ja hen-

kilökuntaa opiskelivat Oulussa, Lahdessa, Porissa, Tampereella ja Helsingissä Internetin käyttötaitoja ja tiedonhankintaa edistäviä kursseja ”Internet ajokortti” ja ”Internet Pro”. Molemmat kurssit olivat 1 opintoviikon laajuisia ja opiskelijat saivat hyödynnettyä Oulun yliopiston tutkintovaatimuksia vastaavat opinnotuoritukset oman korkeakoulunsa opinnoissa.

Tukeva-hankkeen opiskelijoille Lahdessa ja Lappeenrannassa järjestettiin markkinoinnin kurssin etäopiskelumahdollisuus videoluentojen välityksellä mediapalvelimelta. Internetissä katsottavat videotiedostot täydensivät aiemmin käytettyä VHS-nauhajakelua ja samalla vähensivät nauhojen postitustarvetta.

Vipunen (www.vipunen.fi) on Pohjois-Suomen yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen osaamispalvelu-verkko, jonka kautta on mahdollisuus välittää asiantuntijoiksi yliopistojen ja korkeakoulujen henkilöstöä ja opiskelijoita. Rekisterissä on eri alojen osaajia tekniikasta terveydenhoitoon, muotoilusta mediaan valmiina yhteistyöhön ja uusiin haasteisiin. Mukana yhteistyössä ovat Oulun yliopisto, Lapin yliopisto, Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu, Kajaanin ammattikorkeakoulu, Kemi–Tornion ammattikorkeakoulu ja Rovaniemen ammattikorkeakoulu.

Elsi.net-verkkopalvelu (www.elsi.net) kehitettiin omana projektinaan 1999–2000 elektroniikkatuotanto-teollisuuden tiedonvälitysportaaliksi. Palvelun suunnittelun ja toteutuksen tilasi Oulun seudun osaamiskeskus. Elsi-portaali on verkkojulkaisu tiedolle, tapahtumille ja ilmiöille, joilla yhteisenä nimittäjänä on yhteys elektroniikkateollisuuteen. Tällä hetkellä portaali toimii koulutuksen, tapahtumien sekä yritysverkoston informaation lähteenä sekä tutkimustiedon levittäjänä (Titu – tieteen popularisointihanke www.kotu oulu.fi/titu). Elsi.net tarjoaa lisäksi kanavan käydä keskustelua sen kautta julkaistavista aiheista. Artikkeleiden kirjoittajille tai lähteinä toimineille henkilöille avautuu näin mahdollisuus jatkaa keskustelua lukijoiden kanssa.

Context-sivuston (www.kotu oulu.fi/context) kautta välitetään sisältö- ja tietoverkkoihin liittyviä päivän uutisia. Myös vanhat uutiset on luettavissa vuoden ajan uutisarkistosta.

Koulutus- ja tutkimuspalveluiden henkilöstöllä on käytettävissään sisäisenä tiedotuskanavana sähköpostilistojen ja www-sivujen lisäksi toimii Internet-tekniologioilla rakennettu Intranet. Www-selaimella käytettävään Intranettiin Kotu-abc:hen (www.abc oulu.fi) on tuotettu usein tarvittavaa tietoa koko henkilökunnan saataville.

Arviointipalaute

Aikuiskoulutuksen kokonaisuus yliopistossa

Oulun yliopisto on määritellyt erittäin selkeästi ja perusteellisesti aikuiskoulutusstrategian osana yliopiston kokonaisstrategiaa. Aikuiskoulutuksen strategia on laajasti pohdittu kokonaisuus, joka nivoutuu selkeästi osaksi yliopiston toimintaa ja osaamista. Lisäksi aikuiskoulutuksella on alueellista ja seudullista painoarvoa. Hakemuksesta nousee esiin selkeä näkemys Oulun yliopiston aikuiskoulutuksen roolista ja tehtävistä Pohjois-Suomessa. Aikuiskoulutusta tarjoavat useat yksiköt, eikä aikuiskoulutusorganisaatio ole vielä tällä hetkellä selkeästi koordinoitu. Niinpä aikuiskoulutusstrategiassa painottuu uuden aikuiskoulutuksen organisaation luominen.

Aikuiskoulutus perustuu alueellisesti suunnattuun ennakoiwaan toimintaan, josta on esittävä useita toimivia esimerkkejä, kuten Business Review of Oulu Region – yritystoiminnan arviointimalli. Oulun yliopisto arvioi aikuiskoulutuksen laatua monipuolisesti hyödyntäen sekä itsearviointia, vertaisarviointia että ulkopuolista arviointia. Tästä arvioinnin monipuolisuudesta esimerkkeinä ovat benchmarking Kajaanin ammattikorkeakoulun kanssa ja vertaisarviointi Lapin yliopiston avoimen yliopiston kanssa.

Aikuiskoulutustarjonta on varsin kattavaa ja se noudattaa yliopistossa annettavaa peruskoulutusta. Lisäksi yliopisto tarjoaa muuntokoulutusta ja maisteriohjelmiä. Aikuiskoulutuksessa käytettävät opetusmenetelmät ovat monipuolisia ja laaja tietoverkkojen käyttö opetuksessa tukee aikuisten joustavaa opiskelua sekä elinikäisen oppimisen periaatteiden toteutumista.

Aikuiskoulutuksen, erityisesti täydennyskoulutuksen, verkottuminen ja näkyvyys

Oulun yliopiston aikuiskoulutuksella on selkeänä tavoitteena olla Pohjois-Suomessa keskeinen koulutuksen tarjoaja ja alueellinen vaikuttaja. Tämä näkyy laajana ja monipuolisena maakunnallisena verkottumisena. Aikuiskoulutuksen alueelliseen saavutettavuuteen on kiinnitetty erityistä huomiota, josta esimerkkinä on Oulun yliopiston, Pohjois-Pohjanmaan liiton ja Pohjois-Pohjanmaan kesäyliopiston yhteistyöverkostoon perustuva Maakuntayliopisto.

Yliopiston kotisivulta on vaikea löytää aikuiskoulutusta esittävät sivustot. Aikuiskoulutussivustot ovat kuitenkin informatiiviset ja koulutustarjonta on selkeästi esillä. Sen sijaan yhteisöasiakkaan on vaikea löytää yrityksille tai yhteisöille tarjottavaa koulutusta.

Aikuiskoulutuksen merkittävimmät saavutukset ja menestystekijät

Aikuiskoulutuksen saavutukset ovat kiistattomia ja niillä on myös kansainvälistä merkitystä, josta esimerkkinä on ohjelmistoalan yrityksille suunnattu valtakunnallinen Global Software-ohjelma. Aikuiskoulutuksen menestystekijöiden tarkastelussa vuoteen 2010 on vahva alueellisen kehittämisen aspekti. Aikuiskoulutuksen yhdeksi keskeiseksi tehtäväksi on asetettu vastaaminen Pohjois-Suomen strategiassa esitettyihin päämääriin ja nostaa näin aikuiskoulutus merkittäväksi alueelliseksi vaikuttajaksi.

Yhteenveto ja näkökulmia aikuiskoulutuksen kehittämiseen

Oulun yliopistolla on erittäin selkeä ja pohtiva aikuiskoulutusstrategia. Aikuiskoulutuksella on myös merkittävä rooli Pohjois-Suomen kehittämisessä. Tämä näkyy muun muassa siinä, että aikuiskoulutus perustuu vahvasti alueellisesti suunnattuun ennakoivaan toimintaan ja toisaalta tulevaisuuden menestystekijöitä tarkastellaan osana maakunnallista kehittämistä. Lisäksi aikuiskoulutuksella on laaja ja monipuolinen maakunnallinen verkosto.

Aikuiskoulutuksella ei ole selkeää organisaatiota, vaan se hajaantuu useisiin eri yksiköihin. Niinpä on vaikea saada kokonaisvaltaista kuvaa aikuiskoulutuksesta, ja eri yksiköiden vastuut aikuiskoulutuksesta jäävät epäselviksi. Huomio kiinnittyy myös pienehköön aikuiskoulutukseen osallistujien lukumäärään, kun se suhteutetaan emoyliopiston kokoon. Vaikka yliopistossa toteutettava aikuiskoulutuksen laadun arviointi on monipuolista, hakemuksesta ei ilmene, hyödynnetäänkö yliopistossa jotain standardoitua aikuiskoulutuksen laadunarviointijärjestelmää. Hakemuksen perusteella opettajien pedagogisen osaamisen ja ohjauskäytäntöjen kehittäminen näyttäisi olevan vähäistä.

Taideteollinen korkeakoulu

Ehdotus korkealaatuisen aikuiskoulutuksen yliopistoksi 2004–2006

I Aikuiskoulutus taideteollisessa korkeakoulussa

Taideteollisen korkeakoulun aikuiskoulutusstrategia lähtee korkeakoulussa syntyvän osaamisen siirrosta elinkeinoelämän ja ammattikentän tarpeisiin.

Aikuiskoulutuksen asiakasryhmät muodostuvat

- 1 yrityksistä
- 2 alan ammattilaisista sekä
- 3 alan osaamista tarvitsevista yksilö- ja yhteisöasiakkaista.

Korkeakoulun aikuiskoulutuksen sisällöt määrittyvät korkeakoulun vahvuusalueiden mukaan seuraavasti:

- muotoilun, median ja visuaalisen kulttuurin osaamisen edistäminen
- kulttuurituotannon ja taidekasvatuksen edistäminen
- yritystoiminnan/yrittäjyyden edistäminen.

Taideteollisen korkeakoulun kokonaistavoitteen mukaisesti aikuiskoulutuksen tehtävänä on lisätä suomalaisen teollisuuden ja palvelutuotannon kilpailukykyä sekä väestön hyvinvointia elinikäisen oppimisen periaatteita soveltaen.

Yksilöille aikuiskoulutus tarjoaa mahdollisuuden itsensä kehittämiseen, työmarkkinoilla tarvittavien valmiuksien ylläpitämiseen sekä uudelleen kouluttamiseen tuotannon ja talouden rakenteellisten muutosten edellyttämällä tavalla.

Aikuiskoulutuksen palveluita ovat täydennyskoulutus ja avoin yliopisto-opetus sekä niiden toimintaa ja kehittämistä tukevat kehittämishankkeet ja uuden yritystoiminnan käynnistäminen.

2 Taideteollisen korkeakoulun aikuiskoulutusstrategia

Lähtökohdat

Taideteollinen korkeakoulu korostaa yliopistollisen aikuiskoulutuksen roolia osana kansallista innovaatiojärjestelmää. Yliopistolliseen tutkimukseen linkittyvänä aikuiskoulutus toimii väylänä innovaatioiden ja huippuosaamisen siirrolle yritysten ja niiden henkilöstön käyttöön. Samoin yliopistollisen aikuiskoulutuksen rooliin kuuluu Taideteollisen korkeakoulun mielestä uusien sisällöllisten ja

koulutuksen toteuttamistapaan liittyvien innovaatioiden kehittäminen. Erityisesti tulevaisuudessa kasvaa uuden viestintä- ja tietotekniikan käyttö aikuiskoulutuksen toteutuksessa sekä verkkopedagogiikan sovellutusten tuottaminen. Yliopistollisen aikuiskoulutuksen keskeinen rooli on syntyvän tiedon muokkaus, jalostus ja tuotteistaminen myös muiden koulutusta antavien tahojen käyttöön.

Taideteollisen korkeakoulun aikuiskoulutusstrategia lähtee korkeakoulussa syntyvän osaamisen siirrosta elinkeinoelämän ja ammattikentän tarpeisiin. Aikuiskoulutuksen asiakasryhmät muodostuvat strategian mukaan

- 1 yrityksistä,
- 2 alan ammattilaisista sekä
- 3 alan osaamista tarvitsevista yksilö- ja yhteisöasiakkaista.

Aikuiskoulutuksessaan Taideteollinen korkeakoulu keskittyy muotoilun, median, taidekasvatuksen ja visuaalisen kulttuurin sekä kulttuurituotannon toimialoille tarjoamalla ammatillista täydennyskoulutusta ja avointa yliopisto-opetusta sekä toteuttamalla kehittämishankkeita ja edistämällä uuden yritystoiminnan syntymistä.

Keskeiseksi haasteeksi Taideteollisen korkeakoulun aikuiskoulutuksen kohdalla muodostuu muotoilun käsitteen laajentuminen ja muotoilun käyttö eri yhteyksissä. Valtioneuvoston periaatepäätös muotoilun kehittämisestä korostaa uuden orientaation roolia muotoilualan koulutuksessa. Samassa periaatepäätöksessä korostetaan ammatillisen täydennyskoulutuksen merkitystä uuden teknologian haltuunotossa ja soveltamisessa sekä ydinosaamisen soveltamisessa yrityselämässä ja muuttuvassa teknologisessa ympäristössä. Muotoilututkimuksen määrän merkittävä kasvu tuottaa uutta osaamista, jonka siirrosta ja välittämisessä yritysten ja alan ammattilaisten käyttöön aikuiskoulutus muodostaa keskeisen väylän.

Taideteollisen korkeakoulun – kuten muidenkin taideyliopistojen – kohdalla merkittävän aikuiskoulutuksen asiakasryhmän muodostavat free lancerit ja pienyrittäjät. Nämä tarvitsevat eri selvitysten mukaan uutta orientaatiota luovan osaamisen hyödyntämisessä ja siihen tähtäävää koulutusta. Selkeäksi ongelmaksi on kuitenkin muodostunut täydennyskoulutuksen maksupalvelulain mukainen hinnoittelu, joka vaikeuttaa näiden kohderyhmien osallistumista pitempiketoiseen ja osaamisen kannalta vaikuttavampaan koulutukseen. Toinen keskeinen koulutuksen hinnoittelusta kärsivä asiakasryhmä on opetushenkilöstö, jonka kohdalla koulutukseen osallistuminen on selkeästi laskenut kuntien säästötoimien ja yliopistojen hintasubventiomahdollisuuksien kaventumisen takia.

Yliopistollisen aikuiskoulutuksen kohdalla on nostettu esiin sen suhde ammattikorkeakoulujen järjestämään aikuiskoulutukseen. Taideteollisen korkeakoulun mielestä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutuksen työnjaon tulee seurata yleensä yliopistollisen opetuksen ja ammattikorkeakoulujen opetuksen välistä työnjakoa. Tämän mukaan yliopistollisen aikuiskoulutuksen kohdalla korostetaan innovaatiotoimintaa välittävää ja yliopistollista koulutus-

tehtävää täydentävää toimintaa. Ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutus muodostui puolestaan työelämälähtöisistä ohjelmista. Jatkossa on syytä kehittää näiden koulutusjärjestelmän osien välistä vuorovaikutusta ja yhteistyötä sekä mahdollisesti yhteisiä ohjelmallisia kokonaisuuksia, joissa toteuttajatahoilla on omat selkeät roolinsa.

Taideteollisen korkeakoulun aikuiskoulutuksen kohdealue on koko Suomi, mutta koulutusta suunnataan erityisosaamiseen liittyvänä myös kansainvälisille markkinoille.

3 Aikuiskoulutuksen organisaatio Taideteollisessa korkeakoulussa

<p>Koulutus- ja kehittämiskeskus (KKKE) Aikuiskoulutuksen kehittämis-, toteutus- ja koordinoitavastuu</p> <ul style="list-style-type: none"> • avoimen yliopisto-opetuksen järjestäminen, opintoneuvonta ja opiskelijarekisterin ylläpito • avoimen yliopisto-opetuksen toimeenpanosuunnitelman laatiminen yhdessä osastojen kanssa • avoimen yliopisto-opetuksen määrärahojen hallinnointi • täydennyskoulutuksen järjestäminen, markkinointi ja tilastointi • muiden täydennyskoulutusta järjestävien yksiköiden avustaminen 	
<p>Taideteollisen korkeakoulun osastot</p> <ul style="list-style-type: none"> • avoimen yliopisto-opetuksen osastokohtaisten tavoitteiden toteuttaminen yhdessä KKKE:n kanssa • täydennyskoulutuksen järjestäminen yhteistyössä KKKE:n kanssa 	
<p>LUME</p> <ul style="list-style-type: none"> • täydennyskoulutus yhteistyössä KKKE:n kanssa 	<p>MUOVA</p> <ul style="list-style-type: none"> • täydennyskoulutus yhteistyössä KKKE:n kanssa

A
I
K
U
I
S
K
O
U
L
U
T
U
S

4 Aikuiskoulutustoiminnan ennakointi

Aikuiskoulutuksen tavoitteena on vahvistaa yksilöiden, yritysten ja elinkeinoelämän kilpailukykyä. Tämän johdosta korkeakoulun ennakoi yhteiskunnassa ja työelämässä tapahtuvia muutoksia. muutosten ennakoimiseksi korkeakoulu tuottaa tutkimustietoa ja ennusteita työmarkkinoiden ja korkeakoulun edustamien osaamisalueiden kehittymisestä, rohkaisee uuden tiedon hankkimiseen käyttämiseen, edesauttaa työelämän ja koulutuksen vuorovaikutusta sekä koulutuksen ja sen rakenteiden kehittämistä.

Taideteollisen korkeakoulu on tuottanut muun muassa seuraavat korkeakoulun osaamisalojen kehitystä ennakoivat selvitykset:

Muotoilu

- Designstudio-projektin loppuraportti (pdf-tiedosto, 614 Kt)
- Osaamisen ehdot -selvitys muotoilutoimialasta Suomessa (pdf-tiedosto, 251 Kt)
- Menestyneiden brandien kanssa markkinoille (pdf-tiedosto, 707 Kt)
- Vihreät viittaukset – Tutkimus matkailuyritysten ekoestetiikasta (pdf-tiedosto, 270 Kt)
- Raportti luontomatkailemisyrittäjille ja välinevalmistajille tehdystä kyselystä ekologian ja estetiikan osalta (pdf-tiedosto 187 Kt)
- Design and Business Performance – Assessing the impact of product design on business performance (pdf-tiedosto, 889 Kt)
- Muotoilun koulutustarpeen ennakointihanke (pdf-tiedosto)
- Teollisen muotoilun toimialakartoitus (pdf-tiedosto)

Kulttuurituotanto ja kulttuuriteollisuus

- Uudistuva kulttuurituotanto ja kulttuuriyrittäjyys (pdf-tiedosto)

Uusmedia

- Uusmedia aikuistumisen kynnyksellä (pdf-tiedosto)
- Uusmediatoimiala Suomessa (pdf-tiedosto)
- Web-palvelujen käytettävyys ja tuotanto
- Uusmediayritysten asiakkaat
- Uusmediateollisuus Suomessa

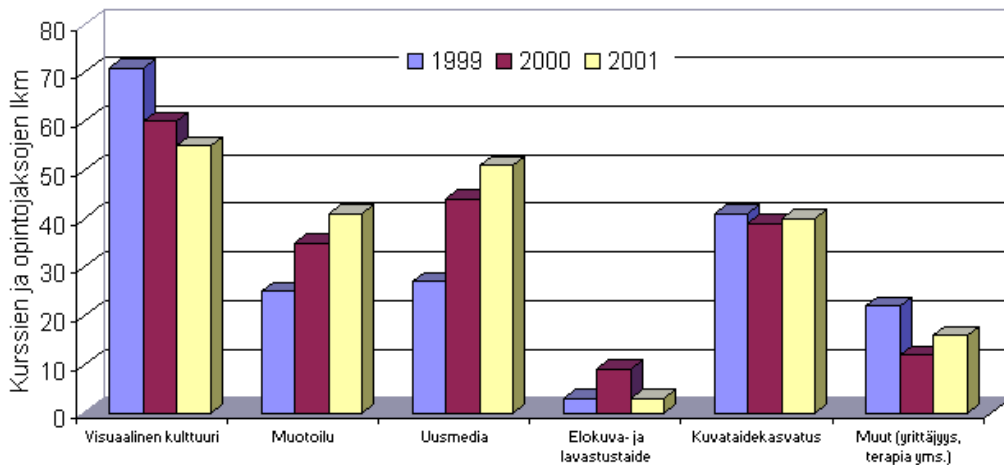
5 Aikuiskoulutuksen tarjonta

Aikuiskoulutus toimii korkeakoulun vahvuusalueilla

Taideteollisen korkeakoulun uuden organisaation mukaan korkeakoulun tutkimuksen ja opetuksen vahvuusalueina ovat

- muotoilu
- visuaalinen kulttuuri
- elokuva- ja lavastustaide
- kuvataidekasvatus
- uusmedia.

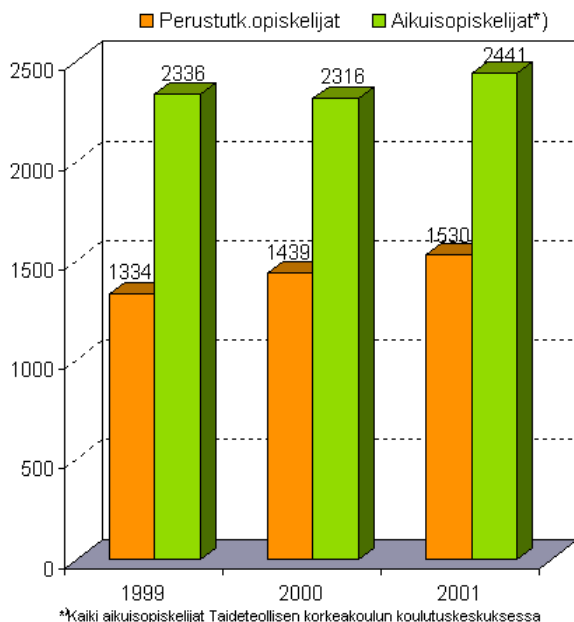
Täydennyskoulutuksen koulutustarjonta ja avoin yliopisto-opetus

Tarjotun aikuiskoulutuksen jakautuminen TaiK:n vahvuusalueille vuosina 1999–2001

Aikuisopiskelijoiden suhde perusopiskelijoihin

Aikuiskoulutusstrategia tukee korkeakoulun osastoja elinikäisen oppimisen periaatteen soveltamisessa. Opiskelijat pidetään yliopistoyhteisön jäseninä ja osastot huolehtivat omien opiskelijoidensa koulutuksen ajantasaisuudesta myös tutkinnon suorittamisen jälkeen. Elinikäisen oppimisen periaate näkyy valmistuneiden hakeutumisena aikuiskoulutukseen. Aikuisopiskelijoiden määrä ylittää vuosittain tutkinto-opiskelijoiden määrän.

Taideteollisen korkeakoulun perustutkinto-opiskelijoiden ja aikuisopiskelijoiden määrät vuosina 1999–2001

6 Aikuiskoulutuksen laatu

Uusien pedagogisten toimintatapojen ja oppimisympäristöjen kehittäminen

Taideteollisessa korkeakoulussa uusia pedagogisia toimintatapoja ja oppimisympäristöjä sekä uuden teknologian hyödyntämistä opetuksessa on kehitetty 90-luvun puolesta välistä. Kehittämistyön kokemukset julkaistiin vuonna 1999 Opetuksen uuden toteutukset Taideteollisessa korkeakoulussa -kirjana. Avoimen yliopiston opetuksessa sekä täydennyskoulutuksessa käytetään videoneuvottelua sekä FLE2- ja WebCT-oppimisympäristöjä. Esimerkkinä tietotekniikan sovellutuksista opetuksessa on Mediapedagogiikan 4 ov:n laajuinen opintojakso, jonka voi kokonaan suorittaa verkko-oppimisympäristössä.

Korkeakoulun Virtuaaliyliopisto-hankkeen osaaminen hyödynnetään täydennyskoulutuksen ja avoimen yliopisto-opetuksen suunnittelussa. Samalla pyritään edistämään virtuaaliyliopistotoiminnan integrointia korkeakoulun opetukseen, tutkimukseen ja muihin toimintoihin.

Taideteollisen korkeakoulun aikuiskoulutus on luonteeltaan asiantuntijakoulutusta. Erityisesti digitaalisella alalla osaamista on osattava soveltaa muuttuviin konteksteihin yhteistyössä muiden asiantuntijoiden kanssa ja osana muuttuvaa työyhteisöä. Tieto ja osaamisen kehittäminen on korostetusti yhteisöllis-

tä. Uuden tiedon rakentamiselle tarvitaan puitteet ja toimintakulttuuri, joka perustuu jaettuun asiantuntijuuteen.

Jaetun asiantuntijuuden pedagogista mallia sovelletaan korkeakoulun osastoista erityisesti medialaboratoriossa. Tätä yhteisölliseen, ongelmalähtöiseen oppimisen perustuvaa mallia kehitetään ja sovelletaan edelleen digitaalisen alan täydennyskoulutuksessa. Esimerkkinä digitaalisen median asiantuntijakoulutus.

Aikuiskoulutuksen opettajien pedagoginen koulutus

Aikuiskoulutuksen toteutuksessa hyödynnetään korkeakoulun osaamista. Opetushenkilöstö koostuu korkeakoulun opettajista ja tutkijoista. Työelämäyhteyksien ja poikkitieteellisen osaamisen varmistamiseksi ammatillisessa täydennyskoulutuksessa käytetään asiantuntijoita myös muista yliopistoista ja työelämästä.

Asiantuntijakouluttajien ohjauksessa tuetaan kouluttajien pedagogisten taitojen kehittämistä ja hyvien käytännön ratkaisujen tuottamista. Pitkäjänteinen yhteistyö antaa opettajalle mahdollisuuden kehittyä kouluttajana.

Virtuaaliyliopiston osaaminen tukee opettajia verkko-oppimisympäristöjen hyödyntämisessä, käytännön oppimateriaalin tuotannossa ja uusien pedagogisten ratkaisujen kehittämisessä. Taidekasvatuksen osaston pedagogista osaamista hyödynnetään sekä Avoimessa yliopistossa että täydennyskoulutuksessa.

Aikuisopiskelijan opintojen ohjaukset

Opintoihin hakeutuvalla aikuisopiskelijalla esitellään ajankohtainen opetustarjonta ja selvitetään tarvittaessa, miten täydennyskoulutuksen, avoimen yliopiston ja tutkintoon johtavan koulutuksen tavoitteet ja toiminta eroavat toisistaan.

Lyhytkestoisissa koulutuksissa täsmällisellä koulutuksen sisältöjen, muodon ja kohderyhmän määrittämisellä sekä asiakkaiden taitojen kartoituksella ohjataan oikeat henkilöt oikeaan koulutukseen. Tarvittaessa opiskelija saa helposti yhteyden kursseista vastaaviin henkilöihin. Pienet ryhmäkoot mahdollistavat keskustelun ja henkilökohtaisen ohjauksen koulutuksen aikana.

Pitkissä koulutusohjelmissa mm. Modernin vaate- ja tekstiilikaupan valikoi-mahallinnan ammattilainen opintojen ohjauksen työkaluja ovat HOPS:it, oppimispäiväkirjat, portfolioit, henkilökohtaiset keskustelut ja tutoroinnit. Ohjauksessa käytetään entistä enemmän koulutusohjelmakohtaisia verkko-oppimisympäristöjä ja ryhmätyökaluja. Ryhmän asiantuntijuutta pyritään jakamaan ja kehittämään yhteisenä, jatkuvana prosessina, jossa ryhmän jäsenten osaaminen ja vuorovaikutus on keskeistä.

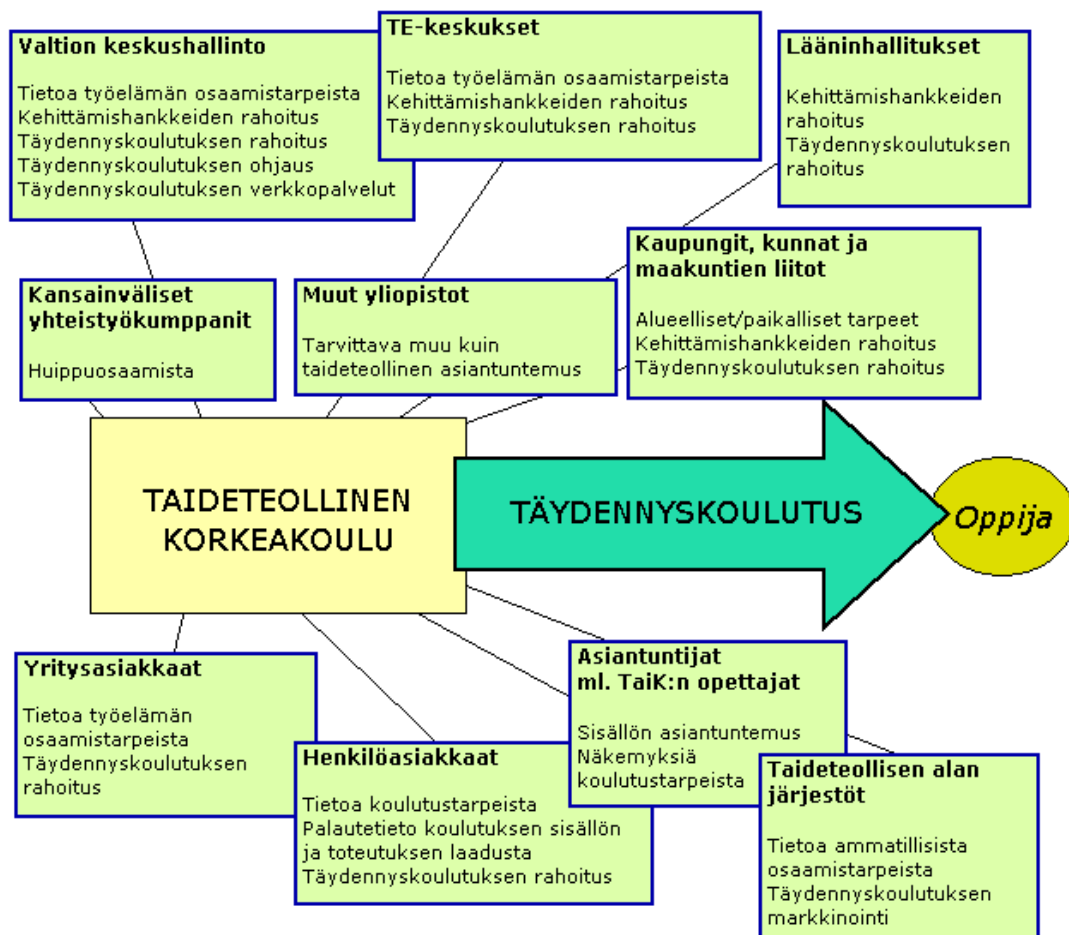
Elinikäisen oppimisen periaatteiden toteutuminen

Taideteollisen korkeakoulun aikuiskoulutus perustuu aikuiskoulutusstrategiansa mukaan elinikäisen oppimisen periaatteelle. Periaatteen toteuttaminen edellyttää kiinteää yhteistyötä Koulutus- ja kehittämiskeskuksen sekä korkeakoulun

osastojen, yritysten, muiden koulutusorganisaatioiden ja julkisyhteisöjen välillä. Elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti opiskelijat pidetään yliopistoyhteisön jäseninä valmistumisen jälkeenkin. Tieto- ja viestintäteknikan mahdollisuuksia hyödynnetään opetusmuotojen ja -menetelmien kehittämisessä. Tavoitteena on luoda uusia, aikuisopiskelijoille ja eri työyhteisöihin soveltuvia oppimisympäristöjä ja -menetelmiä.

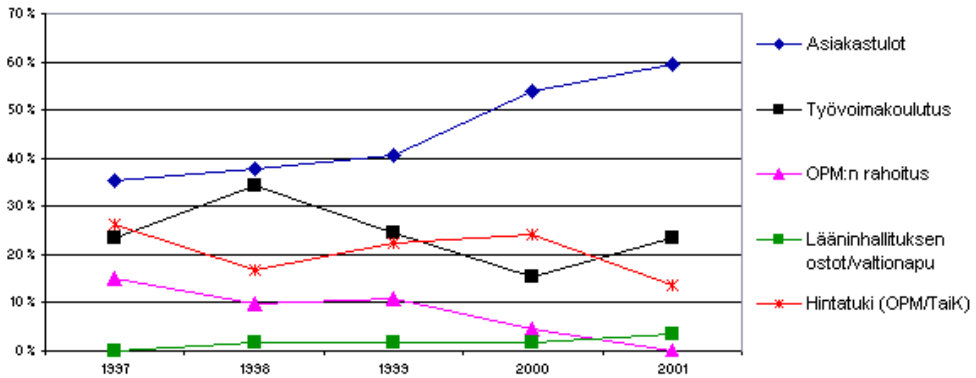
7 Täydennyskoulutuksen verkottuminen

Taideteollisen korkeakoulun täydennyskoulutuksen verkottuminen, tärkeimmät yhteistyökumppanit ja verkottumisesta täydennyskoulutukselle koituvat hyödyt

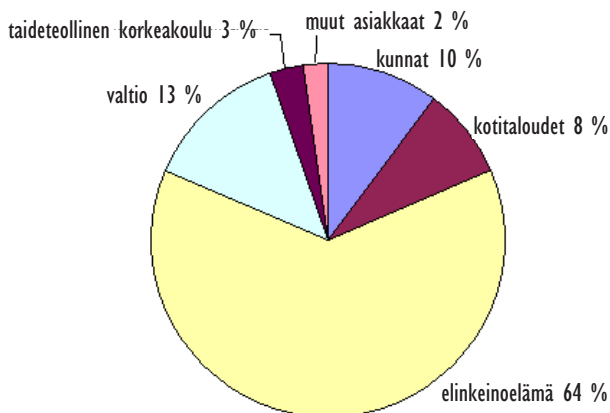
8 Täydennyskoulutuksen talouden rakenne ja kehitysnäkymät

Täydennyskoulutus on Opetusministeriön päätöksellä määritelty maksulliseksi palvelutoiminnaksi, mikä tarkoittaa sitä, että koulutuksen kustannukset on perittävä maksuina asiakkailta. Koulutus- ja työvoimapolitiittisista syistä täydennyskoulutusta voidaan kuitenkin järjestää joko täysin maksuttomana (työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus) tai osittain hintasubventoituna. Subventio kuitenkin edellyttää tähän tarkoitukseen osoitettua julkista rahoitusta.

Täydennyskoulutuksen rahoitus 1997–2001 (%-osuudet)

Oheinen graafi kertoo Taideteollisen korkeakoulun täydennyskoulutuksen rahoituslähteiden osuuksien muutoksesta vuosina 1997–2001. Huomattavaa on, että täydennyskoulutuksen asiakastulojen osuutta on julkisen rahoituksen vähentyessä kyetty kasvattamaan. Täydennyskoulutuksen kokonaisrahoituksen määrä on säilynyt jokseenkin ennallaan. Valtaosa asiakastuloista kertyy elinkeinölämän maksamista täydennyskoulutuksen osallistumismaksui

Eri asiakassegmenttien osuudet asiakastuloista 2001

Kehitysnäkymät ja henkilöstön taloudellinen osaaminen

Täydennyskoulutuksen parissa työskentelevän henkilöstön määrä on jo pitkään säilynyt muuttumattomana, mikä on merkinnyt paitsi lisääntyvää asiantunte-
musta korkeakoulun edustamilla koulutusaloilla, myös syventynyttä osaamista
täydennyskoulutuksen talouden hallinnassa rahoitusrakenteen jatkuvan muu-
toksen olosuhteissa. Tästä syystä täydennyskoulutuksen taloudelliset kehitysnä-
kymät ovatkin Taideteollisessa korkeakoulussa varsin valoisat – resurssit kye-
tään käyttämään tuottavasti muutospaineista huolimatta.

9 Aikuiskoulutuksen saavutukset

Taideteollisessa korkeakoulussa aikuiskoulutus on osa korkeakoulun perustoi-
mintoja. Korkeakoulun strategisen uudistamisen yhteydessä hyväksytty aikuis-
koulutusstrategia linjaa aikuiskoulutuksen toteutuksen ja sisältöjen painopisteet.

Aikuiskoulutusstrategia perustuu Taideteollisen korkeakoulun toteuttamaan
toimintamalliin, jossa koulutuksen suunnittelu perustuu työmarkkinoilla tapah-
tuvien muutosten ennakointiin. Koulutus kytkeytyy kiinteästi tutkimustietoon,
sen tuotteistamiseen laajemmiksi hankekokonaisuuksiksi.

Media

- MediaStudio 1996–1998, uusmedia-alan koulutus- ja kehittämisohjelma
- MediaStudioverkko 1998–1999, uusmedia-alan valtakunnallinen koulutus- ja kehittämissanke
- Uusmedian osaamiskeskus 1999–, valtakunnallisen osaamiskeskusohjel-
man toteutus uusmedia-alalla

Kulttuurituotanto

- Kulttuurifoorum 1998–1999, kulttuuriteollisuuden ennakkointihanke
- Uudistuva kulttuurituotanto 2001–2002, kulttuuritoimialan koulutus- ja kehittämissohjelma

Design

- DesignStudio 1999–2000, muotoilualan koulutus-, tutkimus- ja kehittämissohjelma

Yrittäjyys

- yrityshautomo Arabus 1996–, muotoiluun, mediaan ja kulttuuriteollisuuden erikoistunut yrityskehitysohjelma

Koulutusteknologia

- Opetuksen uudet toteutukset 1998–2000, verkko- ja monimuoto-opetuksen kehittäminen

10 Aikuiskoulutuksen tulevaisuus

Aikuiskoulutuksen menestystekijät v. 2010

Yliopistollisen aikuiskoulutuksen asema perustuu yhteistyöhön perusopetusta antavien osastojen kanssa korkeakoulussa. Koulutus- ja kehittämissohjelmaiden vaikuttavuuden takaaminen edellyttää verkottumista myös muihin yliopistoihin, korkeakouluihin ja tutkimuslaitoksiin.

Aikuiskoulutuksen kysynnän painopiste siirtyy väestön yleisen koulutustason nousun myötä ylimmälle tasolle. Samalla kasvavat vaatimukset tarjotun koulutuksen sisällöille. Aikuiskoulutus rakennetaan Taideteollisessa korkeakoulussa nopealiikkeiseksi ja joustavaksi tavaksi osaamisen päivittämiseen. Koulutuspalvelut tuotetaan tuoreimman asiantuntijatiedon varaan ja työelämäyhteyksien kautta varmistetaan koulutuksen tuottama lisäarvo yksilön työmarkkina-asemalle tai yrityksen kilpailukyvyille.

Yliopistollisen aikuiskoulutuksen roolina korostetaan tieto- ja viestintäteknikan käyttöä koulutuksen toteutuksessa, verkko-opetuksen pedagogisten sovellutusten ja sisältöjen kehittämistä sekä opetushenkilöstön koulutusta. Näillä toimenpiteillä tavoitellaan yleensä ammatillisen täydennyskoulutuksen laadullista kehitystä ja tarjonnan kasvua.

Koulutusmarkkinoilla kasvavaan kilpailuun vastaaminen edellyttää laadun ohella asiakaspalvelun ja asiakkuuden huomioimista. Kiinteiden ja pysyvien asiakassuhteiden luominen sekä markkinoinnin ja viestinnän ammattimainen toteuttaminen lisää Taideteollisen korkeakoulun tunnettuutta valituissa kohde-ryhmissä.

Kehittämistoiminnassa painotetaan uusien toimintatapojen luomista ja omaksumista korkeakoulun edustamien osaamisalojen yritystoiminnassa.

II Aikuiskoulutuksen näkyvyys

Taideteollisen korkeakoulun aikuiskoulutussivujen osoite ja ylläpito

Taideteollisen korkeakoulun aikuiskoulutus on esitelty yhtenä kokonaisuutena osoitteessa www.uiah.fi/aikuiskoulutus. Korkeakoulun hyväksymän aikuiskoulutusstrategian mukaisesti aikuiskoulutuksen toteutuksen koordinoi korkeakoulun koulutus- ja kehittämiskeskus, joka vastaa myös aikuiskoulutuksen esittelevien sivujen toteutuksesta ja ylläpidosta. Sivuston ylläpidon vastuuhenkilö koulutus- ja kehittämiskeskuksessa on koulutussihteeri Tiina Timonen.

Sivuston kohderyhmä ja selkeys asiakasnäkökulmasta

Taideteollisen korkeakoulun aikuiskoulutuksen asiakasryhmät muodostuvat taideteollisen alan ammattilaisista ja yrityksistä sekä alan osaamista tarvitsevista yksilö- ja yhteisöasiakkaista. Aikuiskoulutuksen sivustoilla eri asiakasryhmille tarjotaan tietoa taideteollisen korkeakoulun aikuiskoulutustoiminnasta, ajankohtainen informaatio koulutustarjonnasta, julkaistaan alan kehitykseen liittyviä tutkimuksia sekä esitellään kehittämishankkeet. Sivustot palvelevat myös rahoittajatahojen intressiä tarjoamalla tietoa eri kehityshankkeista sekä niiden sisällöistä ja etenemisestä. Hankekohtaisilta sivuilta löytyvät tiedot yrityshautomo Arabuksesta, designstudiosta, Uusmedia-osaamiskeskukselta, Uudistuva kulttuuri-tuotantoprojektista sekä Heads and Hands – kaupunkikäsitöläisten viestirenkaiden projektista.

Avoimen yliopiston ja täydennyskoulutuksen kohdalla sivut on rakennettu siten, että asiakkaat löytävät koulutustarjonnasta helposti selkeät kokonaisuudet. Täydennyskoulutus on ryhmitelty korkeakoulun vahvuusalojen mukaisiin kokonaisuuksiin. Näiden alla esitellään eri koulutuskokonaisuudet ja niiden tarkemmat kuvaukset. Aikuiskoulutuksen ajankohtainen tarjonta viestitetään koulutuskeskuksen etusivulla.

Täydennyskoulutuksen osalta koulutukseen osallistuvilta on systemaattisesti kerätty tietoa siitä, mistä he ovat löytäneet tiedon taideteollisen korkeakoulun täydennyskoulutustarjonnasta.

Sivuston interaktiivisuus

Aikuiskoulutussivustoon on sijoitettu palautelomake, jonka avulla asiakas voi tiedustella lisätietoja korkeakoulun aikuiskoulutustoiminnasta. Lomaketta voi käyttää myös palautteen antamiseen.

Täydennyskoulutuskurssien esittelysivuilta on suorat sähköpostiyhteydet kunkin kurssin sisällöstä ja järjestelyistä vastaavaan henkilökuntaan. Ilmoittautuminen tapahtuu sähköisellä lomakkeella, jotka on sijoitettu kunkin koulutuskokonaisuuden esittelyn yhteyteen. Samoin sivustoilla on mahdollisuus antaa palautetta koulutustarjonnasta yleensä tai kurssikohtaisista sisällöistä.

Avoimen yliopiston sivustosta löytyvät suorat sähköpostiosoitteet avoimen yliopiston toiminnasta vastaaville henkilöille.

Arviointipalaute

Aikuiskoulutuksen kokonaisuus yliopistossa

Taideteollisen korkeakoulun aikuiskoulutusstrategia on kuvattu osana korkeakoulun kokonaisstrategiaa ja se on laadittu asiakasnäkökulmasta. Strategia on pohdiskeleva ja painottaa keskeisiä kysymyksiä korkeakoulussa syntyvän tiedon siirtämisestä aikuisväestölle sekä innovaatiotoiminnan tukemista. Strategiassa on perustellusti identifioitu taideyliopistolle keskeinen ja ominainen aikuiskoulutuksen asiakasryhmä, free lancerit ja pienyrittäjät. Aikuiskoulutuksen organisaatio on selkeä ja aikuiskoulutus on jakaantunut mielekkääksi sekä toimivaksi kokonaisuudeksi aikuiskoulutusta antavien yksikköjen kesken. Tämä näkyy myös siinä, että eri yksikköjen vastuut aikuiskoulutuksesta on selvästi esitetty.

Aikuiskoulutuksen tarjonta on nivottu osaksi korkeakoulun tutkimuksellisia ja opetuksellisia vahvuusalueita. Aikuiskoulutus perustuu myös ennakoiwaan toimintaan, mikä näkyy siinä, että Taideteollinen korkeakoulu on tuottanut useita prognostisia selvityksiä toimintansa tueksi.

Aikuiskoulutuspedagogiikan kehittämiseen on panostettu ja oppimisympäristöjen sekä ohjausjärjestelmien kehittäminen on aktiivista. Esimerkkinä on aikuiskoulutuksessa sovellettava yhteisölliseen ja ongelmalähtöiseen oppimiseen perustuva jaetun asian tuntijuuden pedagoginen malli. Aikuisopiskelijoiden ohjauskäytännöt ovat monipuolisia aina henkilökohtaisista opiskelusuunnitelmista oppimispäiväkirjoihin ja portfolioihin. Ohjauskäytäntöjen kehittämisen lähtökohtana on selvästi ollut pyrkimys ottaa huomioon erilaiset (aikuis)oppijat. Elinikäisen oppimisen periaate on siten sisäistetty, vaikka hakemuksessa olisi voinut enemmän tarkastella miten tätä periaatetta käytännössä toteutetaan. Myös aikuiskoulutusta antavien opettajien pedagogiseen osaamiseen on panostettu muuan muassa hyödyntämällä asiantuntijakouluttajia.

Aikuiskoulutuksen, erityisesti täydennyskoulutuksen, verkottuminen ja näkyvyys

Aikuiskoulutuksen ja erityisesti täydennyskoulutuksen verkottuminen on kuvattu www-sivuilla olevassa kaaviossa. Kaaviosta saa kuvan, että aikuiskoulutus on sekä alueellisesti, valtakunnallisesti että kansainvälisesti verkottunutta ja että eritasoisia kehittämis- ja yhteistyöhankkeita on toteutettu runsaasti. Näin esitettynä informaatio jää kuitenkin yleiselle tasolle. Erilaiset esimerkit olisivat vahvistaneet kuvausta.

Aikuiskoulutusta esittelevät www-sivut ovat selkeä kokonaisuus, vaikka ne rakenteellisesti noudattavat Korkeakoulujen arviointineuvoston ohjeita. Tällöin sivujen asiakaslähtöisyys jää vähäiseksi. Www-sivuilla on kuitenkin otettu huomioon sekä yksilö- että yhteisöasiakas. Sivujen interaktiivisuutta parantaa palautelomake, jonka avulla asiakas voi pyytää lisätietoja tai antaa palautetta.

Aikuiskoulutuksen merkittävimmät saavutukset ja menestystekijät

Aikuiskoulutuksen saavutukset on kirjattu ja ne perustuvat laajaan yhteistyöhön työelämän kehittämiseksi. Hakemuksesta ei kuitenkaan saa tarkempaa tietoa varsinkin mielenkiintoisista aikuiskoulutuksen saavutuksista. Aikuiskoulutuksen menestystekijöissä korostetaan yhteistyötä korkeakoulun sisällä ja verkottumista muihin yliopistoihin sekä tutkimuslaitoksiin. Taideteollisen korkeakoulun tavoitteena on siten joustava ja nopealiikkeinen tuoreimman asiantuntijatiedon varaan rakentuva aikuiskoulutus.

Yhteenveto ja näkökulmia aikuiskoulutuksen kehittämiseen

Taideteollisen korkeakoulun aikuiskoulutusstrategia on laadittu asiakasnäkökulmasta ja se painottaa keskeisiä aikuiskoulutukseen liittyviä kysymyksiä. Aikuiskoulutusorganisaatio on selkeä kokonaisuus, jossa vastuukysymykset eri yksiköiden välillä ovat selvästi ilmaistu. Aikuiskoulutustarjonta on nivottu osaksi korkeakoulun tutkimuksellisia ja opetuksellisia vahvuusalueita. Korkeakoulussa on panostettu aikuiskoulutuspedagogiikkaan ja kehitetty aktiivisesti erityisesti ohjausjärjestelmiä.

Hakemuksesta ei kuitenkaan selviä, miten aikuiskoulutuksen laatua kehitetään, vaikka tällainen systemaattinen aikuiskoulutuksen laadunvalvonta on tärkeä osa järjestelmällistä aikuiskoulutuksen kehittämistä. Lisäksi aikuiskoulutuksen pitkäjänteinen kehittäminen jää vähälle pohdinnalle.

Vaasan yliopisto

Ehdotus korkealaatuisen aikuiskoulutuksen yliopistoksi 2004–2006

I Aikuiskoulutuksen kokonaisuus yliopistossa

Yliopiston aikuiskoulutuksen strategia

Vaasan yliopiston aikuiskoulutuksen strategia on integroitu yliopiston visioon (<http://www.uwasa.fi/hallinto/strategiat/visio2020.html>) ja visiota toteuttaviin muihin keskeisiin strategioihin. Strategioista keskeisin on Vaasan yliopiston vaikuttavuusstrategia ja toimenpideohjelma (<http://www.uwasa.fi/hallinto/strategiat/vaikuttavuus.html>). Toiminta- ja taloussuunnitelmassa täsmennetään tavoitteet. Keskeisin viime aikojen strateginen linjaus tehtiin yhdistettäessä yliopiston tutkimuslaitos ja täydennyskoulutuskeskus vuoden 2001 alusta lukien. *Yhdistymisellä linjattiin vahvasti tutkimuksen ja täydennyskoulutuksen yhteistyö- ja synergiamalli. Samalla linjattiin työnjakoperiaate suhteessa tiedekuntiin ja laitoksiin.*

Yhdistymismuistiossa todetaan seuraavaa: ”Koulutus-, tutkimus- ja kehittämishankkeita toteuttavat Levón-instituutti ja tiedelaitokset yhteistyössä tai kukin erityisosaamisensa alueella erikseen. Toteuttamisvastuu ratkaistaan hankekohtaisesti. Pääsääntönä on, että tiedelaitokset vastaavat joko yksin tai yhteistyössä Levón-instituutin kanssa tieteenalakohtaisista hankkeista ja Levón-instituutti vastaa monitieteisistä ja laaja-alaisista hankkeista joko yksin tai yhteistyössä tiedelaitosten sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden kanssa. Levón-instituutille ei kuulu tutkinto-opetus eikä perustutkimus.” Edelleen määriteltiin *kahteen suuntaan avautuvan oven toimintastrategia: ”Levón-instituutti tukee Vaasan yliopiston koulutus- ja tutkimusvastuuta sivistyksen ja kulttuurin edistämisessä sekä työelämän ja yhteiskunnan kehittämisessä. Instituutin toiminnan kautta yliopisto luo molempiin suuntiin vaikuttavia ja molempia osapuolia hyödyttäviä yhteyksiä yksilöihin, yhteisöihin, elinkeinoelämään ja julkiseen hallintoon.”*

Yliopiston vaikuttavuusstrategian mukaisesti yliopisto on aktiivinen täydennys- ja aikuiskouluttaja vastaten erityisesti Pohjanmaan maakuntien koulutustarpeisiin. Tähän liittyen on perustettu Seinäjoelle (Etelä-Pohjanmaa) Vaasan yliopiston yksikkö (joka on hallinnollisesti Levón-instituutin osa). Kokkolassa (Keski-Pohjanmaa) toimivan Chydenius-instituutin kanssa on neuvoteltu yhteistyösopimus. Vaasassa (Pohjanmaa) toimivien yliopisto- ja korkeakouluyksiköiden yhteistyöelimeksi on syntynyt ns. korkeakoulukonsortio. Osana Pietarsaaren seudun (Ruotsinkielinen Pohjanmaa) aluekeskusohjelmaa on perustettu ns. ”Högskoleombud-toimi” ko. seudun ja korkeakoulujen yhteistyötä koordinoimaan. Samanlainen toimi on suunnitteilla ns. Sydösterbottenin alueelle. Osana Suupohjan aluekeskusohjelmaa on Vaasan yliopiston Levón-instituutilla koor-

dinointivastuu ”Oppiva Suupohja -ohjelmakokonaisuudesta” vuosina 2002–2005. Tätä verkostoa täydentävät Avoimen yliopiston erillissopimukset.

Paikallisella ja alueellisella tasolla toiminta on laajasti yliopiston vaikuttavuusstrategiaa toteuttava. Valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla toiminta rakentuu omaan ja yliopiston ydinosaamiseen.

Aikuiskoulutuksen organisaatio

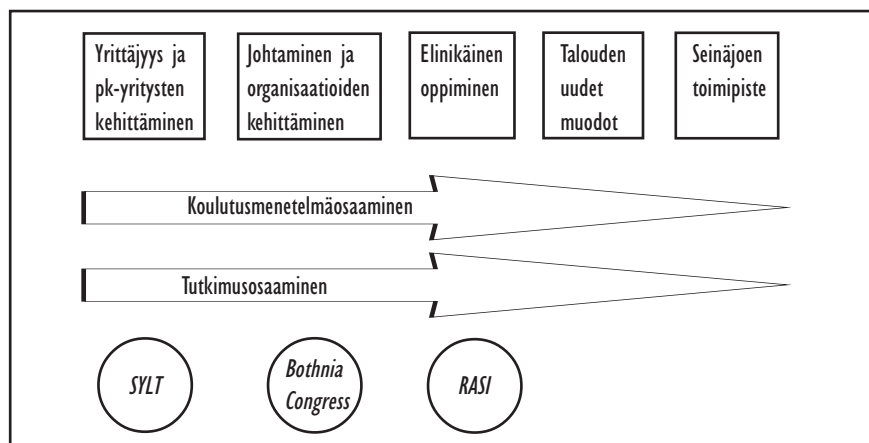
Koulutusta antavat yksiköt

Vuoden 2001 alusta Vaasan yliopiston täydennyskoulutuskeskus ja tutkimuslaitos yhdistyivät Levón-instituutiksi. Uusi instituutti organisoii ulkopuolisella rahoituksella hoidettavia tutkimus-, koulutus- ja kehittämisspalveluja ja vastaa avoimen yliopiston toiminnasta. Levón-instituuttiin kuuluu myös Vaasan yliopiston Seinäjoen toimisto. *Aikuiskoulutuksen tarjonta on keskitetty Vaasan yliopistossa Levón-instituuttiin.* (<http://www.uwasa.fi/levon>)

Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen Seinäjoen toimipaikka toteuttaa yhteistyössä Vaasan yliopiston kauppatieteellisen tiedekunnan johtamisen laitoksen kanssa liiketoimintaosaamisen Liitos-täydennyskoulutusohjelmaa. Vaasan yliopiston kauppatieteellisen tiedekunnan talousoikeiden laitos tarjoaa vuosittain lähialueen ammatissa toimiville juristeille koulutuspäivän. Lisäksi Kauhavalla (Seinäjoen ammattikorkeakoulu) talousoikeuden laitos järjestää vuosittain muutamia talousoikeuden kursseja. (<http://www.sjoki.uta.fi/tyt/liitos>)

Kuvio aikuiskoulutuksen organisoitumisesta

Vaasan yliopisto on neljän tiedekunnan yliopisto, jonka tiedeperustana ovat kauppatieteet, humanistiset tieteet, yhteiskuntatieteet ja teknilliset tieteet. Yliopistossa on erillisiä yksiköitä, jotka tarjoavat tuki-, tutkimus- ja koulutuspalveluja: ATK-keskus, Vaasan tiedekirjasto Tritonia ja Levón-instituutti. Aikuiskoulutus on keskitetty Levón-instituuttiin. Ainelaitoksista johtamisen ja talousoikeuden ainelaitokset tarjoavat myös itsenäisesti aikuiskoulutusta.

Kuvio 1. Aikuiskoulutuksen organisoituminen Levón-instituutissa

Levón-instituuttiin on muodostettu sisäisiä vastuuyksiköitä: Elinikäisen oppimisen yksikkö, Johtamisen ja organisaatioiden kehittämisen yksikkö, Talouden uudet muodot -yksikkö, Yrittäjyyden ja pk-yritysten kehittämisen yksikkö sekä Vaasan yliopiston Seinäjoen toimipiste. Lisäksi Levón-instituutissa on kongressipalveluihin erikoistunut Bothnia Congress -yksikkö sekä kaksi ainelaitosten erityisosaamiseen perustuvaa tutkimusyksikköä: Strategisen yritysjohton laskentatoimen tutkimusyksikkö (SYLT) ja Vaasan yliopiston rahoitus- ja sijoitusinstituutti (RASI). (<http://www.uwasa.fi/levon>)

Toiminnan vastuut

Levón-instituutin johtokuntaan valitaan edustajat kustakin tiedekunnasta ja Levón-instituutin henkilökunnasta. Lisäksi vuodesta 2002 lukien johtokuntaan kuuluu yliopiston ulkopuolinen jäsen.

Levón-instituutilla on johtoryhmä, johon kuuluvat johtajan ja tutkimusjohtajan ohella instituutin vastuuyksiköiden vastaavat. Johtoryhmän tehtävänä on tukea instituutin johtajaa laitoksen johtamiseen, toiminnan suunnitteluun ja organisointiin liittyvissä kysymyksissä Levón-instituutin sisäisten vastuuyksiköiden vastaavien tehtävänä on oman koulutus- ja tutkimustyön ohella vastata vastuualueensa koulutus-, tutkimus- ja kehittämishankkeiden suunnittelun ja toteutuksen valvonnasta sekä vastuualueeseen liittyvän kehityksen seurannasta ja raportoida näistä johtoryhmälle ja johtajalle. Vastuuyksiköiden toimintaa tukevana ylläpidetään koulutusmenetelmäosaamisen kehittämisprosessia ja tutkimusosaamisen kehittämisprosessia. Levón-instituutin toiminta jakaantuu liikeloudelliseen maksulliseen koulutus- ja tutkimustoimintaan (tulot kattavat kustannukset ja toiminta tuottaa voittoa sovitun tavoitteen mukaisesti), omakustannushintaiseen toimintaan (tulot kattavat kustannukset), valtion budjettirahoitukseen toimintaan (avoin yliopisto-opetus sekä erikseen sovittu laitoksen toimintamenorahoitus) ja omarahoitusosuutta vaativaan toimintaan (yhteisrahoitushankkeet). (<http://www.uwasa.fi/levon/aikuiskoulutus>)

Toiminnan ennakointi

Levón-instituutti seuraa aktiivisesti ympäristössä tapahtuvia muutoksia ja reagoi niihin. Levón-instituutin johtokunnassa ovat edustettuina tiedekunnat sekä ulkopuolinen jäsen, jolloin yhteistyökumppaneiden ja asiakaskentän tarpeet tulevat huomioitua. Avoimen yliopiston vuosittainen sopimuskierron yhteistyöorganisaatioiden kanssa ja yleinen koulutuksen palautejärjestelmä takaavat tarvelähtöisen koulutuksen kehittämisen. Neljä kertaa vuodessa ilmestyvä Tiedotuslehti Levón (painos 3 000 kpl) toimii osaltaan tiedon välityskanavana molempiin suuntiin. Tärkeää on olla mukana sekä kotimaisissa että kansainvälisissä kehitysfoorumeissa. Näistä merkittävimmät ovat tällä hetkellä THENUCE-projekti (www.thenuce.net) ja F-Learning-projekti (<http://www.futunet.org/f-learning/>).

Aikuiskoulutuksen tarjonta

Vaasan yliopisto nähdään Pohjanmaan maakuntien yliopistokeskuksena sekä näiden maakuntien opetus- ja tutkimustoiminnan ensisijaisena yhteistyökumppanina. Levón-instituutin koulutus- ja tutkimuspalvelut ovat pääosin luonteeltaan monitieteisiä ja niiden *kilpailukyvyyn yksi keskeisimmistä perusteista on yliopistossa harjoitettu tutkimus ja akateeminen opetus*. Tämä varmistetaan käyttämällä hankkeissa yliopiston omia asiantuntijoita joko suunnittelu- tai toteutusvaiheessa. Yliopiston aikuiskoulutus nähdään keinona siirtää tutkimusosaaminen yhteiskunnan käyttöön. Samalla aikuiskoulutus toimii välittäjänä muillekin yhteistyömuodoille tiedelaitosten ja yhteiskunnan kesken. *Olemme molempiin suuntiin avautuva ovi*.

Koko aikuiskoulutuksen tarjonta suhteessa yliopiston koulutus- ja vahvuusalueisiin sekä uusimpaan tutkimustietoon

Vaasan yliopistossa tehdään tieteellisiä julkaisuja vuosittain noin 250. Kansainvälinen julkaisutoiminta on merkittävää humanistisella ja kauppatieteellisellä alalla. Tutkimuksen kansainvälistäminen on edelleen yksi yliopiston kehittämiskohde. Yliopiston laatuohjelman mukaisesti tutkimuksen laatua arvioidaan tiedeyhteisön vakiintunein vertaisarviointimenettelyin. Tutkimuksen laadun kehittämiseksi parannetaan tutkimustoiminnan edellytyksiä ja tuetaan korkeatasoisen tieteellisen huippuyksikköjen syntymistä. (<http://www.uwasa.fi/julkaisu>)

Vaasan yliopiston vahvuus- ja tutkimuksen painopistealueet

Humanistinen tiedekunta

Ammattikielet, monikielisyys ja kielikylpy, kulttuurien välinen viestintä, kääntäminen, kulttuuri ja kirjallisuus, multimedia- ja tietoverkkopainotteinen viestintä.

Informaatioteknologian tiedekunta

Taloudellisten ilmiöiden matemaattinen ja tilastollinen mallintaminen, uudet tiedonkäsittelymenetelmät, energiatekniikka ja talous.

Kauppatieteellinen tiedekunta

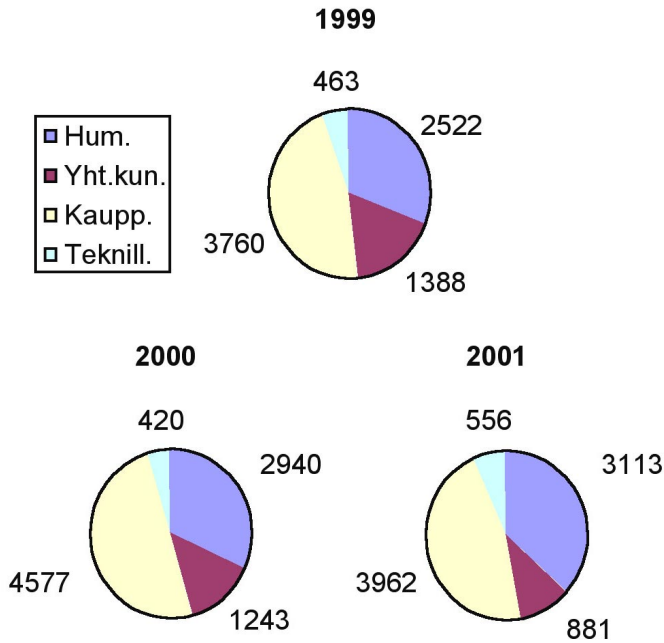
Yrityksen rahoitus ja rahoitusmarkkinat, yrityksen tilinpäätökset, kasvu ja kannattavuus, yritysjohton laskentatoimi, yrittäjyys, johtajuus, kuluttajakäyttäytyminen, yritysten kansainvälistyminen, idänkaupan juridiikka, tietotekniikka- ja tuoteinnovaatiot, kansainvälinen talous ja integraatio.

Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

Hallinnon ja oikeuden vertailut, julkisjohtaminen, evaluaatio, hyvinvointivaltio ja palvelujen tuottavuus, aluetalous.

Lähde: <http://www.uwasa.fi/info/info-fi.html#tutkimus>

Aikuiskoulutuksen tarjonta

Kuvio 2. Levón-instituutin tarjoamat opetustunnit tieteen aloittain vuosilta 1999–2001

Levón-instituutin opetustarjonta voidaan jakaa yliopiston tieteenaloittain, mutta suurin osa koulutuksesta on poikkitieteellistä ja räätälöityä asiakkaiden tarpeiden mukaan (ks. kuvio 2).

Elinikäinen oppiminen

Elinikäisen oppimisen tiimin kautta organisoidaan *Vaasan yliopiston avoin yliopisto-opetus* sekä kielten ja viestinnän täydennyskoulutus. Tavoitteeksi voi asettaa tutkinnon suorittamisen, ammattitaidon kehittämisen tai opiskelun harrastuksena. Elinikäisen oppimisen ohjelmat ovat käytettävissä sekä perinteisten luentojen että uusien verkko-opiskelumallien kautta ja tukena on laaja yhteistyöorganisaatioiden verkosto Pohjanmaan maakunnissa. *Kielikylpy*, *tekninen kirjoittaminen* sekä *kääntäminen ja tulkkaus* ovat painopisteitä tämän tiimin PD- ja täydennyskoulutusohjelmissa.

Alat	Opetus	Erityismuodot
Humanistiset tieteet	Monikielisyys, nykysuomi, viestintätieteet, tutkintoihin kuuluvia kieliopintoja, englanti, ruotsi	Avoimen väylä, PD-ohjelma, Ikäihmisten yliopisto
Kauppätieteet	Johtaminen (yrittäjyys), talousoikeus, laskentatoimi, markkinointi, kansantaloustiede	Avoimen väylä, verkko-opetus, YLE-opetusohjelma
Yhteiskuntatieteet	Hallintotiede, julkisoikeus, sosiaali- ja terveyshallinto, aluetiede	Avoimen väylä, PD-ohjelma, verkko-opetus
Teknilliset tieteet	Tietotekniikka, menetelmätieteet, tuotantotalous	Avoimen väylä, Viisasten kivet -luentosarja, sanomalehti-yliopisto, verkko-opetus

Avoim yliopisto

Avoim yliopisto rakentaa yliopistotasaisen elinikäisen oppimisen mahdollisuuden tarjoamalla avointa yliopisto-opetusta Vaasan lisäksi ensisijaisesti kolmen Pohjanmaan maakunnan alueella mm. eri yhteistyöorganisaatioiden, virtuaali- ja verkko-opetuksen sekä erilaisten kehittämishankkeiden kautta. Avoimeen yliopisto-opetukseen pyritään kehittämään tutkintoon johtavia väyliä. Keskeistä Avoimen yliopiston toiminnalle on opiskelijälähtöisyys, opintoneuvonta, opetusmuotojen kehittäminen sekä toimiva tiedekunta- ja laitosyhteistyö. *Avoimesa yliopistossa käytetään pääsääntöisesti Vaasan yliopiston opetushenkilökuntaa, jolloin Avoimen yliopiston opetus on kiinteässä yhteydessä ainelaitosten uusimpaan tutkimustietoon ja opetukseen.*

Monikielisyys ja kielikylpy:

Aiheesta **Monikielisyys ja kielikylpy** on Vaasan yliopistossa tehty vuosina 1999-2001 yksi väitöskirja sekä lukuisia tutkimuksia ja artikkeleita. 1990-luvulla aiheesta valmistui kaksi väitöskirjaa. Vuonna 2002 Monikielisydestä ja kielikylvystä valmistui kolme väitöskirjaa.

Aikuiskoulutuksen tärkeimmät kouluttajat:

Siv Björklund, 1996 väitöskirja
 Martina Buss, 2002 väitöskirja
 Karita Märd, 2002 väitöskirja
 Juhani Stenfors, 1994 väitöskirja
 Margareta Södergård, 2002 väitöskirja
 Ulla Laurén, 1994 väitöskirja
 Christer Laurén, 1972 väitöskirja
 Marjatta Elomaa, 2000 väitöskirja

Uusin tutkimustieto
ja asiantuntemus

Aikuiskoulutus

Tekninen kirjoittaminen:

Teknisen kirjoittamisen ohjelmissa on käytetty Viestintätieteiden laitoksen asiantuntijoita kouluttajina. Aiheesta Tekninen kirjoittaminen on Vaasan yliopistossa tehty vuosina 1999-2001 yksi väitöskirja sekä lukuisia tutkimuksia ja artikkeleita. Vuosina 1994 ja 1996 aiheesta valmistui kaksi väitöskirjaa.

Aikuiskoulutuksen tärkeimmät kouluttajat:

Outi Järvi, 1995 lisensiaatintyö
Anita Nuopponen, 1994 väitöskirja
Merja Koskela, 1996 väitöskirja
Nina Pilke, 2000 väitöskirja

Uusin tutkimustieto
ja asiantuntemus

Aikuiskoulutus

Julkaisuluettelo: <http://www.uwasa.fi/comm/suomi/tutkimus/julkaisut.php3> ja <http://www.uwasa.fi/~npu/publication.htm>

Kielenkääntäminen ja tulkkaus:

Kielenkääntäminen ja tulkkaus -ohjelmissa on käytetty Viestintätieteiden laitoksen ja Nykysuomen ja kääntämisen laitoksen asiantuntijoita kouluttajina. Aiheesta Kielenkääntäjät ja tulkit on Vaasan yliopistossa tehty vuosina 1999-2001 kaksi väitöskirja sekä lukuisia tutkimuksia ja artikkeleita. Vuonna 1996 aiheesta valmistui väitöskirja.

Aikuiskoulutuksen tärkeimmät kouluttajat:

Merja Koskela, 1996 väitöskirja
Nina Pilke, 2000 väitöskirja
Birgitta Romppainen, 2001 väitöskirja

Uusin tutkimustieto
ja asiantuntemus

Aikuiskoulutus

Julkaisuluettelo: <http://www.uwasa.fi/comm/suomi/tutkimus/julkaisut.php3>, <http://www.uwasa.fi/~npu/publication.html> ja <http://www.uwasa.fi/hut/suomi>

Johtaminen ja organisaation kehittäminen:

Vaasan yliopiston tutkimuksen ja koulutuksen ydinosaamisalueisiin kuuluu johtaminen. Levón-instituutin johtamisen ja organisaatioiden kehittämisen -tiimin omat johtamiskoulutusohjelmat, MBA-ohjelmat ja organisaatiokohtaiset kehittämishankkeet ovat vakiinnuttaneet asemansa aitona 'vaasalaisena vaihtoehtona'. Painotamme erityisesti yrittäjämäistä – uutta hakevaa ja mahdollisuuksia näkevää – johtamisnäkemystä. Kehityksen taustaksi tarvitaan yhä enemmän tutkimustietoa. Tiimin ohjelmien kouluttajina käytetään yliopiston omia ja yliopiston yhteistyöverkoston asiantuntijoita.

Johtaminen ja organisaation kehittäminen -ohjelmissa on käytetty Johtamisen laitoksen asiantuntijoita kouluttajina. Aiheesta on Vaasan yliopistossa tehty vuosina 1999-2001 lukuisia tutkimuksia ja artikkeleita. Vuoden 1995 jälkeen aiheesta on valmistunut kaksi väitöskirjaa ja lisensiaattityö. Tutkimuksia, artikkeleita ja julkaisuja on tehty kymmeniä.

Aikuiskoulutuksen tärkeimmät kouluttajat:

Jukka Vesalainen, 1995 väitöskirja
 Riitta Viitala, 1996 lisensiaattityö
 Vesa Routamaa, 1980 väitöskirja
 Vesa Suutari, 1996 väitöskirja
 Tauno Kekäle, 1998 väitöskirja

Uusin tutkimustieto
ja asiantuntemus

Aikuiskoulutus

Julkaisuuttelo: <http://www.uwasa.fi/ktt/johtaminen/personnel/headlist.htm> ja <http://www.uwasa.fi/~tke/publications.htm>

Talouden uudet muodot:

Talouden uudet muodot -ohjelmissa on käytetty Yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan aine-laitosten asiantuntijoita kouluttajina. Aiheesta on Vaasan yliopistossa tehty vuosina 1999-2001 lukuisia tutkimuksia ja artikkeleita. Vuonna 1997 aiheesta valmistui väitöskirja. Muita tutkimuksia, artikkeleita ja julkaisuja on tehty useita.

Aikuiskoulutuksen tärkeimmät kouluttajat:

Anita Lilahti-Niemi, 1992 väitöskirja
 Ari Salminen, 1984 väitöskirja
 Pirkko Vartiainen, 1994 väitöskirja
 Jouni Niskanen, 1997 väitöskirja
 Kauko Mikkonen, 1975 väitöskirja
 Hannu Katajamäki, 1988 väitöskirja

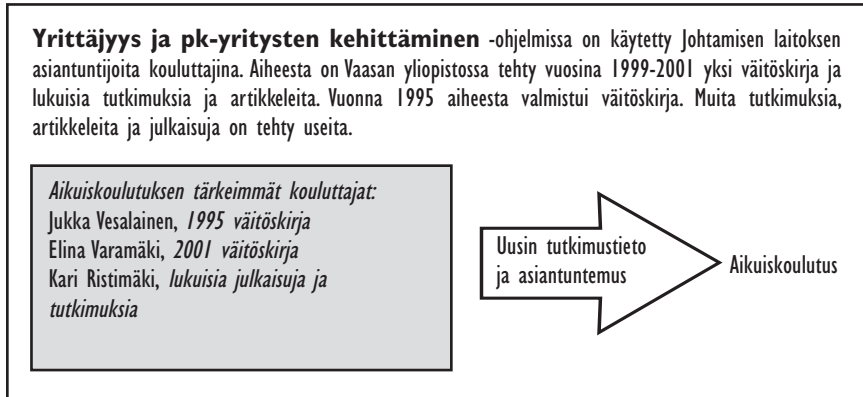
Uusin tutkimustieto
ja asiantuntemus

Aikuiskoulutus

Julkaisuuttelo: <http://www.uwasa.fi/ytt/julkjoht> ja <http://www.uwasa.fi/ytt/alu tiede>

Informaatioteknologia ja kansainvälistyminen luovat uusia toimintamalleja niin julkiseen hallintoon kuin yrityksillekin. Avainsanoja ovat innovaatiot, yhteistyö ja verkostoituminen, globaalisuus ja reaaliaikaisuus. Talouden uudet muodot ovat yhteiskunnassamme hahmottumassa ja päätöksentekijöiden sekä organisaatioiden on luotava omat tapansa toimia. Talouden uudet muodot -tiimissä panostetaan erityisesti kehityksen tutkimiseen ja organisaatioiden valmennukseen uusiin yhteistyö- ja verkostoitumISRakenteisiin.

Yrittäjyys ja pk-yritysten kehittäminen:

Julkaisuluettelo: <http://www.uwasa.fi/ktt/johtaminen/personnel/headlist.htm>

Pohjalainen yrittäjyys on tavaramerkki ja Levón-instituutti haluaa olla mukana tämän säilyttämisessä ja edelleen vahvistamisessa. Yrittäjyyskasvatus, innovaatiot ja uusien yritysten synnyttäminen, yritysten kasvun ja kehityksen tukeminen, sukupolvenvaihdosten läpivienti ja kansainvälistyminen ovat painopiste-alueita, joissa Levón-instituutin yrittäjyyden ja pk-yritysten kehittämisen -tiimi on tutkimus- ja koulutuspalveluineen mukana. Pk-yritysten kehittämisessä uskomme yrittäjän ja hänen yrityksensä samanaikaiseen kehittämiseen, jossa pohjana on vahva toinen toisiltaan oppiminen. Käyttämämme koulutusmenetelmät perustuvat tähän.

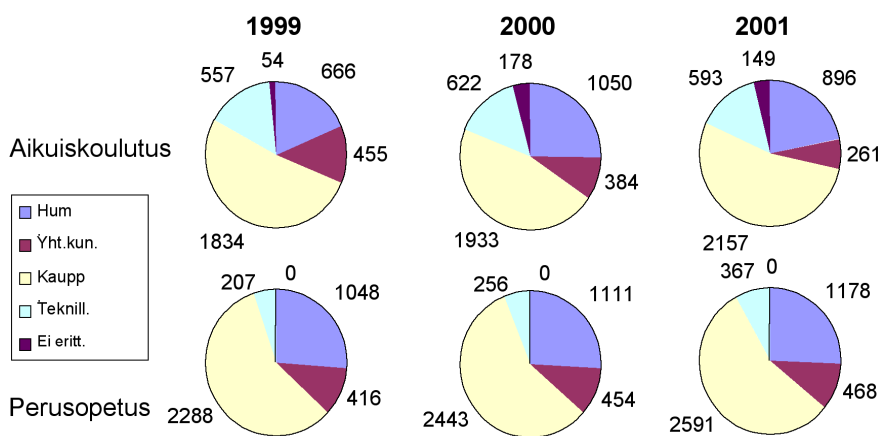
Tiedelaitosten oma täydennyskoulutustarjonta

Vaasan yliopiston kauppatieteellisen tiedekunnan talousoikeiden laitos tarjoaa vuosittain lähialueen ammatissa toimiville juristeille koulutuspäivän, jossa pureudutaan ajankohtaisiin aiheisiin. Kouluttajina toimivat talousoikeuden laitoksen kaikki asiantuntijat. Koulutuksiin osallistuu vuosittain noin 40 juristia. Lisäksi Kauhavalla (Seinäjoen ammattikorkeakoulu) talousoikeuden laitos järjestää vuosittain muutamia talousoikeuden kursseja.

Johtamisen laitoksen osaamiseen perustuvan Liitos-ohjelman tavoitteena on tarjota osallistujille heidän liiketoimintaosaamistaan ja ammattitaitoaan kehittävää täydennyskoulutusta, joka antaa valmiudet asiantuntija-, esimies- ja johtotehtäviin. Käsiteltäviä aihekokonaisuuksia ovat mm. aluetiede, henkilöstöjohtaminen, johtaminen ja organisaatiot, kansantaloustiede, kehittäminen ja konsultointi, laskentatoimi, markkinointi ja organisaation kehittäminen sekä opintoja tukevat kieli- ja menetelmäopinnot. Kouluttajina käytetään Vaasan yliopiston ja Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen asiantuntijoita. Ohjelma alkoi 28.1.2000. (<http://sjoki.uta.fi/tyt/liitos>)

Aikuisopiskelijoiden ja perusopiskelijoiden määrällinen suhde ja aikuisopiskelijoiden jakautuminen yksiköittäin vuosina 1999–2001

Kuviossa 3 on vuosien 1999–2001 aikuiskoulutuksen ja perusopetuksen opiskelijamäärät yksiköittäin. Aikuiskoulutuksessa 'Ei eritellyt' kuuluvat Avoimen yliopiston ikäihmisten yliopistoon. Kaaviossa ei ole johtamisen ja talousoikeuden laitosten itse tarjoamaa aikuiskoulutusta. Johtamisen laitoksen Liitos-ohjelmassa 16 opiskelijaa jatkaa edelleen opiskelua. Talousoikeuden laitoksen järjestämällä koulutuspäivällä on noin 40 osanottajaa vuosittain. Lisäksi Talousoikeuden laitoksen järjestämällä talousoikeuden kursseilla Kauhavalla (Seinäjoen ammattikorkeakoulu) koulutukseen osallistuu muutamia kymmeniä opiskelijoita.

Kuvio 3. Aikuisopiskelijoiden ja perusopiskelijoiden määrällinen suhde ja jakautuminen yksiköittäin (<http://www.csc.fi/kota/kota.html>).

Aikuiskoulutuksen laatu

Uusien pedagogisten toimintatapojen ja oppimisympäristöjen kehittäminen

Vaasan yliopistossa on vuodesta 1998 toiminut Opetuksen kehittämis- ja arviointiryhmä sekä vuodesta 2000 Oppimiskeskus, jonka tehtäviin kuuluu mm. pedagogisen tuen antaminen virtuaaliopetuksen rakentamisessa ja muita opetuksen ja opiskelun tukipalveluita. Yliopiston opetuksen kehittämisryhmä OPKE ja oppimiskeskusprojekti ovat järjestäneet v. 2000 opettajille yliopistopedagogista ja opetusteknologian koulutusta. OPKE ja Oppimiskeskus ovat järjestäneet laajoja koulutustapahtumia, joihin on osallistunut opettajia ja koulutuksen suunnittelijoita lähes 250. Koulutuksien tavoitteena on ollut kehittää asiantuntijuutta oppimisen teorioissa ja ohjaamisessa, uusissa oppimisympäristöissä, verkkopedagogiikassa ja opetusansioiden arvioinnissa ja dokumentoinnissa. Vuonna 2002 Oppimiskeskuksen toiminata on päässyt kunnolla vauhtiin: kou-

lutustarjonta on lisääntynyt selvästi. Koulutuksiin on osallistunut ensimmäisen puolenvuoden aikana yli 500 opettajaa tai koulutuksen suunnittelijaa. (<http://www.uwasa.fi/vuosikertomus00>)

Avointa yliopistoa on käytetty koko 1990-luvun yliopisto-opetuksen kokeilukenttänä. Avoimessa yliopistossa on kokeiltu erilaisia monimuoto-opetuksen muotoja. Yleisradion kanssa toteutettiin muutama sarja yrittäjyydestä ja kielikylvystä. Sanomalehti Pohjalaisen kanssa yhteistyössä toteutettu sanomalehtiyliopisto on vakiintunut vuodesta 1992 toimivaksi opetusmuodoksi. Sanomalehtiyliopisto toteutetaan Suomessa ainoastaan Vaasan yliopiston avoimessa yliopistossa. Avoimessa yliopistossa alkoi ensimmäinen kauppatieteellinen virtuaalikonaisuus syksyllä 2001 sekä suunnittelutyö talousoikeuden laitoksen ja Ylen avoimen yliopiston kanssa oikeustieteellisestä opetussarjasta. Vaasan yliopistossa tehtiin avoimen yliopisto-opetuksen arviointi vuonna 2001. Arvioinnin pohjalta avoimen yliopisto-opetuksen arviointiryhmä tekee Avoimen yliopiston kehittämiseen tarvittavia ehdotuksia. (<http://www.uwasa.fi/hallinto>)

Aikuiskoulutuksen opettajien pedagoginen koulutus

Yliopistossa on laatuohjelma, jonka mukaan opetuksen ja oppimisen laadun kehittäminen on yksi yliopiston keskeisimmistä strategisista tavoitteista. Yliopistossa pyritään oppimismyönteisen kulttuurin ja ilmapiirin edistämiseen. Avoimessa yliopistossa on kolme päätoimista tuntiopettajaa, joilla kaikilla on suoritettuna pedagogisia opintoja. Levón-instituutin oman koulutusmenetelmäosaamisen prosessissa järjestetään jatkuvaa sisäistä koulutusta.

Aikuisopiskelijoiden opintojen ohjauskäytännöt

Levón-instituutissa koulutusohjelmien alussa järjestetään kirjaston tietokantakoulutus kaikille halukkaille ja opintoihin orientoiva johdantoluento. Halukkailta on myös mahdollisuus osallistua Akateemiset opiskelutaidot kursseille, joka valmentaa yliopisto-opintoihin. Koulutusohjelmissa opiskelijat pitävät opintopäiväkirjaa, jonka avulla opiskelijat prosessoivat oppimaansa ja analysoivat ongelmakohtia. Koulutusohjelmiin osallistuvat ovat yleensä hyvin motivoituneita ettei ongelmia synny kovinkaan usein, mutta ongelmatilanteissa koulutuksesta vastaavahenkilö motivoi ja selvittää ongelmakohdat opiskelijan kanssa. Avoimen yliopiston opinto-ohjaukseen osallistuu opetus- ja opintoneuvontahenkilöstö yleisesti, mutta opiskelijakohtainen opinto-ohjaus on keskittynyt opintosihteerille. Avoimen yliopisto-opetuksen opintosihteerin antaa neuvontaa oman opintosuunnitelman laatimisessa eri oppiaineiden ja tutkinnon rakenteiden hahmottamisessa, opintojen jaksottamisessa, oppiaineyhdistelmien valinnassa ja väyläopiskeluun ohjaamisessa. Opintosihteerin kanssa on mahdollisuus laatia henkilökohtainen opintosuunnitelma.

Elinikäisen oppimisen periaatteen toteutuminen

Elinikäisessä oppimisessa kaikkea oppimista pidetään saumattomana jatkumona, joka on koko elämän laajuinen. Ikäihmisten yliopistossa ikä ei ole este opiskelulle. Sanomalehtiyliopistossa ihmisille tarjotaan opetusta huomaamatta ja kiinteänä osana arkirutiineja. Tavoitteeksi voi asettaa tutkinnon suorittamisen, ammattitaidon kehittämisen tai opiskelun harrastuksena. EU-hankkeiden avulla kehitetty lähialueiden yhteistyö- ja oppimiskeskusverkostoa. Etelä-Pohjanmaalla sijaitsevan Kuusiokunnat nimisen seutukunnan alueelle kokeiltiin erilaisia lähi- ja monimuoto-opetuksen malleja yhdistämällä avoin yliopisto-opetus pk-yritysten henkilöstön kehittämiseen. Vuonna 2002 käynnistyi kokeilun jatkoksi ns. Alku-hanke (<http://www.uwasa.fi/avoin>)

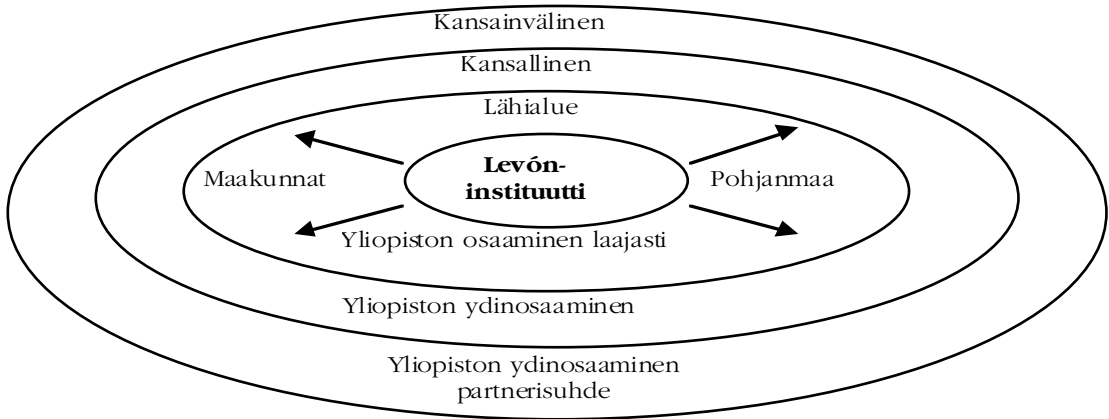
Vuonna 1999 päättyi Vaasan yliopiston, Österbottens Högskolan ja alueen ruotsinkielisten kuntien yhteishanke *Virtual Educational Environment* -projekti, jonka tavoitteena oli virtuaalisen oppimiskeskusverkoston rakentaminen Suomen, Ruotsin ja Norjan välille. *eKylve* on Vaasan yliopiston Seinäjoen toimipisteen toteuttama maakunnallinen kylähanke. Hankkeen keskeisenä tavoitteena on yhdistää tietokylät ja maaseudun it-projektit yhtenäiseksi verkostoksi. Levón-instituutti on mukana *Oppiva Suupohja* -koulutusohjelmassa, joka on osa Kauhajoen seudun verkostopilotti -ohjelmaa. Koulutusorganisaatioiden ja yritysten yhteistyössä toteutettu *Corporate University* on osa tätä ohjelmaa. Siinä yhdistetään eri koulutustyyppit perus- ja ammatillisista sekä korkeakoulu / yliopisto-opinnoista työssä oppimiseen ja yritysten kehittämiseen. (<http://www.uwasa.fi/levon>)

2 Täydennyskoulutuksen verkottuminen ja talous

Täydennyskoulutuksen verkottuminen

Levón-instituutti on alueellisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti haluttu yhteistyökumppani ja merkittävä koulutuksen ja tutkimuksen edistäjä. Levón-instituutin toiminta painottuu Pohjanmaan maakuntiin ja näin visio Pohjanmaan maakuntien yliopistokeskuksesta toteutuu. Valtakunnallisen ja kansainvälisen vaikuttavuuden perusta on oma ja yliopiston ydinsaamiseen sekä partnerisuhde.

*Täydennyskoulutuksen tärkeimmät asiakkaat ja yhteistyökumppanit
alueellisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti*

Kuvio 4. Levón-instituutin yhteistyörakenteet lähialueella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla

Lähialueella Pohjanmaan maakunnissa yhteistyö on hyvin laaja-alaista ja yhteistyökumppaneina on runsaasti erikokoisia yrityksiä ja julkisia laitoksia eri aloilta. Valtakunnallisella tasolla toimiminen perustuu yliopiston ydinosaamisen hyödyntämiseen ja yhteistyökumppanit ja asiakkaat valikoituvat tämän mukaisesti. Kansainvälisellä tasolla toiminta on yhä selkeämmin ydinosaamisperusteista ja toimintamalli pääsääntöisesti yhteistyössä jonkin muun yliopiston tai korkeakoulun kanssa.

Yhteistyön toimintarakenteet

Levón-instituutti tukee Vaasan yliopiston tutkimus- ja koulutustehtävää ja ns. kolmatta tehtävää toteuttamalla yksin tai yhteistyössä ainelaitosten tai muiden laitosten kanssa monitieteisiä tutkimus-, koulutus- ja kehittämishankkeita Vaasan yliopistossa edustettuina olevilla tieteenaloilla. Laitoksen toiminnan kautta yliopisto luo molempiin suuntiin vaikuttavaa ja molempia osapuolia hyödyntävää suhdetta yksiköihin, yhteisöihin, elinkeinoelämään ja julkiseen hallintoon. Paikallisella ja alueellisella tasolla Levón-instituutin tehtävänä on toimia laajasti yliopiston vaikuttavuusstrategian toteuttajana. Valtakunnallisella ja kansainvälisellä tasolla toiminta rakentuu Vaasan yliopiston ja Levón-instituutin tutkimus- ja koulutustoiminnan ydinosaamisaloihin tukeutuen. (<http://www.uwasa.fi/hallinto/strategiat/vaikutavuus.html>)

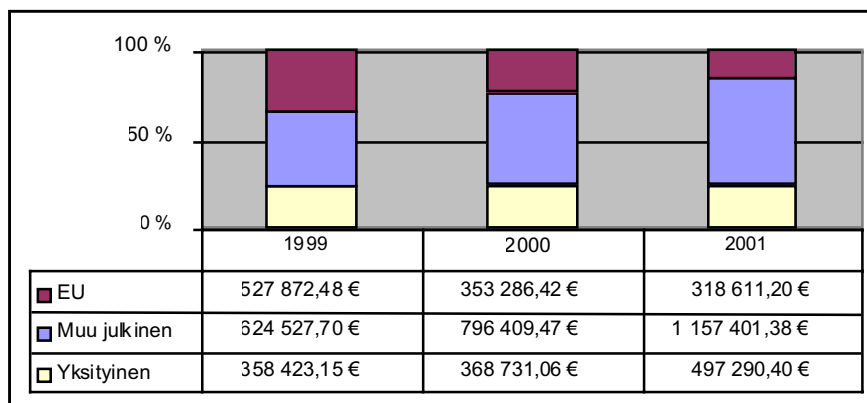
Täydennyskoulutuksen hyödyt

Verkottunut toimintamalli parantaa yliopiston alueellista, valtakunnallista ja kansainvälistä vaikuttavuutta sekä luo yhteyksiä toisiin toimijoihin. Verkottu-

malla voidaan toteuttaa vaativampia hankkeita kumppanien erityisosaamista yhdistämällä. Verkottamalla opitaan toisilta ja vahvistetaan omaa osaamista sekä voidaan suunnata resursseja tehokkaammin.

Täydennyskoulutuksen talouden rakenne ja kehitysnäkymät

Rahoitusrakenne pylväsiagrammina

Kuvio 5. Aikuiskoulutuksen rahoitusrakenne vuosilta 1999–2001

Taloudellisten toimintaedellytysten turvaaminen

Taloudellisten toimintaedellytysten turvaaminen perustuu seuraavan toimintamallin noudattamiseen:

- koulutus perustuu yliopiston oman osaamisen hyödyntämiseen
- koulutus rakennetaan yhteiskunnassa olevien koulutustarpeiden mukaisesti
- koulutuksen kustannukset kattavat rahoitusmallit ovat käytettävissä
- koulutus toteuttaa Levón-instituutin omia strategisia tavoitteita.

Tällä mallilla, jossa keskeistä ei ole volyyymi, taataan myös taloudellisesti kestävät toimintaedellytykset. Toiminnan tulos kanavoidaan jatkuvaan henkilöstön kehittämiseen ja tuotekehitykseen.

Henkilöstön taloudellinen osaaminen

Vaasan yliopiston aikuiskoulutuksessa painopiste on kauppatieteissä ja myös henkilökunnan koulutustausta on vahvasti kauppatieteellinen. Tämä tarjoaa luonnollisen lähtökohdan henkilökunnan taloudelliselle osaamiselle. Koko henkilöstön taloudellista osaamista vahvistetaan erikseen sovittavalla erikoiskoulutuksella ja sisäisellä koulutuksella.

3 Aikuiskoulutuksen menestystekijät

Aikuiskoulutuksen merkittävimmät saavutukset

Vaasan yliopiston avoin yliopisto on ollut jo pitkään valtakunnallisesti suurin kauppateiteitä tarjoava avoin yliopisto. Levón-instituutti on muuttunut alueellisesta toimijasta valtakunnalliseksi ja kansainväliseksi koulutuksen tarjoajaksi esimerkiksi yrittäjyyden ja yrittäjyyskasvatuksen, pk-yritysten kehittämisen, kielikylvyn ja johtamiskoulutuksen ohjelmilla. Levón-instituutista on tullut haluttu partneri kansainvälisissä hankkeissa projekteissa. Toiminta on saanut tunnusta myös arvioinneissa. (<http://www.uwasa.fi/levon/kalenteri.html>).

Aikuiskoulutuksen menestystekijöiden tarkastelu vuoteen 2010

Vuoteen 2010 ulottuvalla perspektiivillä Vaasan yliopiston aikuiskoulutuksen menestystekijöiden perusta pysyy nykyisellä pohjalla: Vahva tukeutuminen yliopiston omaan tutkimus- ja koulutusosaamiseen, kahteen suuntaan avautuvan oven toimintastrategia, selkeä profiloituminen ydinosamisalueille, verkottunut toimintamalli ja rohkeus uusien innovaatioiden (mm. e-learning) kokeilemiseen muodostavat menestyksen selkärangan. Vuoteen 2010 mennessä markkinat muuttuvat yhä globaalimmiksi ja yhdeksi menestystekijäksi nousee myös kyky toimia kansainvälisesti. Tähän tulee valmiuksia entisestään kehittää nykyistä kansainvälistä toimintaa ja kansainvälistä partneriverkostoa hyödyntämällä.

4 Aikuiskoulutuksen näkyvyys

Vaasan yliopiston aikuiskoulutuksesta vastaa tutkimus- ja koulutuskeskus Levón-instituutti. Aikuiskoulutuksesta tiedotetaan www-sivuilla ja Levón-lehdessä joka ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Levón-lehden levikki on 3000 kpl ja sitä jaetaan Levón-instituutin yhteistyökumppaneille, yrityksiin, koulutusten ja seminaarien yhteydessä, yliopistoon, kirjastoihin, työvoimatoimistoihin yms. julkisiin tiloihin. Levón-lehti julkaistaan myös Levón-instituutin www-sivuilla.

Osoitteet ja ylläpito

Levón-instituutin www-osoite on www.uwasa.fi/levon/ ja yhteyshenkilö on Anne Jaakkola (anja@uwasa.fi). Levón-instituutissa koulutus- ja tutkimusyksiköillä on omat www-sivustot, jotka löytyvät Levón-instituutin www-sivuilta. Levón-lehden toimittamisesta vastaa Tiina Hietikko (thi@uwasa.fi). Levón-instituutin osoiterekisterin ylläpitäjä on Tiina Lähteenpää (tlah@uwasa.fi).

Sivuston kohderyhmä ja selkeys asiakasnäkökulmasta

Aikuskoulutuksen www-sivujen ensisijaiseen kohderyhmään kuuluvat asiakkaat (entiset, nykyiset ja tulevat kurssilaiset, seminaareihin osallistujat, tutkimuksen tilaajat), yhteistyötahot (luennoitsijat, yhteistyöorganisaatiot, rahoittajat, seminaarien järjestäjät), Vaasan yliopisto (tiedekunnat, laitokset, opiskelijat ja henkilökunta) ja oma henkilökunta (Levón-instituutti).

Levón-instituutin www-sivuilla yhteystiedot löytyvät helposti, samoin ajankohtainen tapahtumakalenteri. Muihin tietoihin pääsee joko tutkimus- tai koulutuspalveluiden kautta. Lisäksi sivuilla on hyvin esillä tutkimus- ja koulutusyksiköt. Avoimen yliopiston www-sivut toimivat aktiivisena ilmoitustauluna. Avoimen yliopiston www-sivuilta löytyy tietoa opintojen suunnittelemisesta, opintotarjonnasta ja muista ajankohtaisista aiheista. Sekä Levón-instituutin että Avoimen yliopiston www-sivut ovat yksinkertaiset rakenteeltaan ja selkeät käyttöä – tarvittava tieto löytyy nopeasti.

Sivuston interaktiivisuus

Levón-instituutin www-sivuilla on mm. elektroninen asiakastietolomake, ilmoittautumislomake sekä palautelomake. Tietoa koulutuksesta voi tilata www-sivujen kautta. Joissain koulutuksissa luodaan myös koulutuksen oma, salasanan takana oleva kurssisivusto (esim. Unit management). Joillakin kursseilla ollut myös ennakkokyselyt ja kurssipalautteet netissä (esim. Lehdentekijän tehokursi 2001). Www-sivuilla on ajantasaista tietoa koulutuksista ja niiden aikatauluista. Lisäksi www-sivuilta löytyy koulutuksesta lyhyt kuvaus ja vastuuhenkilöiden yhteystiedot.

Arviointipalaute

Aikuiskoulutuksen kokonaisuus yliopistossa

Vaasan yliopiston aikuiskoulutusstrategia on jäsennelty ja se tuo hyvin esiin aikuiskoulutuksen yhteyden koko yliopiston strategiaan sekä yliopiston rooliin alueellisena vaikuttajana. Aikuiskoulutus on keskittynyt Levón-instituuttiin, joka organisoii ulkopuolisella rahoituksella hoidettavia tutkimus-, koulutus- ja kehittämispalveluja sekä vastaa avoimen yliopiston toiminnasta. Toiminnan vastuut jakaantuvat instituutin johtokunnan, johtoryhmän ja instituutin sisäisten yksiköiden vastaavien välillä.

Aikuiskoulutustarjontaan ja -toiminnan laatuun kiinnitetään erityistä huomiota. Hakemuksen perusteella aikuiskoulutus näyttää olevan vahvasti sidoksissa Vaasan yliopiston tutkimuksellisiin vahvuusalueisiin. Aikuiskoulutuksessa on kiinnitetty erityistä huomiota elinikäisen oppimisen periaatteen toteutumiseen, josta esimerkkinä on niin sanottu Alku-hanke tai Pohjoismaiden välille rakennettu virtuaalinen oppimiskeskusverkosto. Myös pedagogisia toimintatapoja ja oppimisympäristöjä on systemaattisesti kehitetty. Tätä kehitystyötä varten on perustettu Oppimiskeskus, jonka tehtävänä on antaa opetuksen ja opiskelun tukipalveluita erityisesti virtuaaliopetuksessa. Lisäksi yliopistossa toimii (aikuis)opetuksen laatua valvova kehittämis- ja arviointiryhmä. Erityisen ansiokasta on se, että Vaasan yliopistossa on laatuohjelma, jonka tavoitteena on opetuksen ja oppimisen laadun kehittäminen.

Aikuiskoulutuksen, erityisesti täydennyskoulutuksen, verkottuminen ja näkyvyys

Aikuiskoulutuksen verkottuminen on esimerkkien perusteella arvioituna monipuolista ja kuvastaa yliopiston alueellisen vaikuttamisen strategiaa. Niinpä Vaasan yliopiston aikuiskoulutuksella on vahva asema lähialueen, Pohjanmaan maakuntien, koulutustarjoajana. Lisäksi aikuiskoulutuksella on selkeä alueellinen yhteistyöverkosto, joka palvelee myös ruotsinkielistä kansanosaa. Näin aikuiskoulutuksella on vaikuttavuutta maakunnan kehittämiseen. Lisäksi tutkimuksen ja täydennyskoulutuksen yhteistyö- ja synergiamalli on innovatiivinen aikuiskoulutusratkaisu.

Yliopiston aikuiskoulutusta esittäviä sivuja on vaikea löytää, sillä ne löytyvät Levón-instituutin alta. Ulkopuoliselle ei kuitenkaan ole itsestään selvää, että juuri ko. instituutti tarjoaa yliopiston aikuiskoulutusta. Sivustot ovat informatiiviset ja perusteelliset, vaikkakin interaktiivisuus on vähäistä.

Aikuiskoulutuksen merkittävimmät saavutukset ja menestystekijät

Vaasan yliopisto tunnistaa selvästi aikuiskoulutuksensa vahvuudet sekä osaamisalueet ja aikoo tulevaisuudessakin perustaa toimintansa tälle pohjalle. Hakemuksesta on vaikea saada kuvaa aikuiskoulutuksen merkittävimmistä saavutuksista. Selkein saavutus on se, että Vaasan yliopiston avoin yliopisto on valtakunnallisesti suurin kauppatieteitä tarjoava avoin yliopisto. Sen sijaan se, mitä tunnustusta yliopiston aikuiskoulutus on erilaisissa arvioinneissa saanut, jää vain maininnan tasolle.

Yhteenveto ja näkökulmia aikuiskoulutuksen kehittämiseen

Aikuiskoulutuksen strategia on jäsenelty kokonaisuus, josta ilmenee aikuiskoulutuksen rooli alueellisena vaikuttajana. Aikuiskoulutusorganisaatio on selkeä ja sen koordinointiin on panostettu. Aikuiskoulutuksen laatuun kiinnitetään vahvaa huomiota muun muassa opetuksen laadun kehittämiseen tähtävällä laatuohjelmalla.

Lisäksi Vaasan yliopisto painottaa aikuiskoulutuksessaan niin sanottua kahteen suuntaan avautuvan oven -strategiaa. Tällä tarkoitetaan yliopiston tiedelaitoksille mahdollisuutta solmia yhteistyösuhteita erityisesti alueellisiin toimijoihin, mutta myös alueellisille toimijoille helpompaa sisäänpääsyä yliopistossa olevaan osaamiseen. Näin pyritään vahvistamaan erityisesti Pohjanmaan maakuntien sosiaalista pääomaa.

Yliopistolla voisi olla kuitenkin ennakoivampi ote määritellessään tulevaisuuden aikuiskoulutukselle asettamia haasteita. Lisäksi aikuiskoulutuksen kehittämisen kannalta tärkeää on identifoida nykyistä täsmällisemmin aikuiskoulutuksen merkittävimmät saavutukset ja integroida ne aikuiskoulutuksen strategiseen suunnitteluun.

KORKEAKOULUJEN ARVIOINTINEUVOSTON JULKAISUJA

PL 1425, 00101 HELSINKI
Puh. 09-1607 6913 Fax 09-1607 6911
www.kka.fi

- 1:2000** Lehtinen, E., Kess, P., Stähle, P. & Urponen, K.: *Tampereen yliopiston opetuksen arviointi*. Helsinki: Edita.
- 2:2000** Cohen, B., Jung, K. & Valjakka, T.: *From Academy of Fine Arts to University. Same name, wider ambitions*. Helsinki: Edita.
- 3:2000** Goddard, J., Moses, I., Teichler, U., Virtanen, I. & West, P.: *External Engagement and Institutional Adjustment: An Evaluation of the University of Turku*. Helsinki: Edita.
- 4:2000** Almfelt, P., Kekäle, T., Malm, K., Miikkulainen, L. & Pehu-Voima, S.: *Audit of Quality Work. Swedish Polytechnic, Finland*. Helsinki: Edita.
- 5:2000** Harlio, R., Harvey, L., Mansikkamäki, J., Miikkulainen, L. & Pehu-Voima, S.: *Audit of Quality Work. Central Ostrobothnia Polytechnic*. Helsinki: Edita.
- 6:2000** Moitus, S. (toim.): *Yliopistokoulutuksen laatuysiköt 2001–2003*. Helsinki: Edita.
- 7:2000** Liuhanen, A.-M. (toim.): *Neljä aikuiskoulutuksen laatuylöpistoa 2001–2003*. Helsinki: Edita.
- 8:2000** Hara, V., Hyvönen, R., Myers, D. & Kangasniemi, J. (Eds.): *Evaluation of Education for the Information Industry*. Helsinki: Edita.
- 9:2000** Jussila, J. & Saari, S. (Eds.): *Teacher Education as a Future-moulding Factor. International Evaluation of Teacher Education in Finnish Universities*. Helsinki: FINHEEC.
- 10:2000** Lämsä, A. & Saari, S. (toim.): *Portfoliosta koulutuksen kehittämiseen. Ammatillisen opettajankoulutuksen arviointi*. Helsinki: Edita.
- 11:2000** *Korkeakoulujen arviointineuvoston toimintasuunnitelma 2000–2003*. Helsinki: Edita.
- 12:2000** *Finnish Higher Education Evaluation Council Action Plan for 2000–2003*. Helsinki: Edita.
- 13:2000** Huttula, T. (toim.): *Ammattikorkeakoulujen koulutuksen laatuysiköt 2000*. Helsinki: Edita.
- 14:2000** Gordon, C., Knodt, G., Lundin, R., Oger, O. & Shenton, G.: *Hanken in European Comparison. EQUIS Evaluation Report*. Helsinki: Edita.
- 15:2000** Almfelt, P., Kekäle, T., Malm, K., Miikkulainen, L. & Kangasniemi, J.: *Audit of Quality Work. Satakunta Polytechnic*. Helsinki: Edita.
- 16:2000** Kells, H.R., Lindqvist, O.V. & Premfors, R.: *Follow-up Evaluation of the University of Vaasa. Challenges of a small regional university*. Helsinki: Edita.
- 17:2000** Mansikkamäki, J., Kekäle, T., Miikkulainen, L., Stone, J., Tolppi, V.-M. & Kangasniemi, J.: *Audit of Quality Work. Tampere Polytechnic*. Helsinki: Edita.
- 18:2000** Baran, H., Gladrow, W., Klaudy, K., Locher, J. P., Toivakka, P. & Moitus, S.: *Evaluation of Education and Research in Slavonic and Baltic Studies*. Helsinki: Edita.
- 19:2000** Harlio, R., Kekäle, T., Miikkulainen, L. & Kangasniemi, J.: *Laatutyön auditointi. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu*. Helsinki: Edita.
- 20:2000** Mansikkamäki, J., Kekäle, T., Kähkönen, J., Miikkulainen, L., Mäki, M. & Kangasniemi, J.: *Laatutyön auditointi. Pohjois-Savon ammattikorkeakoulu*. Helsinki: Edita.
- 21:2000** Almfelt, P., Kantola, J., Kekäle, T., Papp, I., Manninen, J. & Karppanen, T.: *Audit of Quality Work. South Carelia Polytechnic*. Helsinki: Edita.
- 1:2001** Valtonen, H.: *Oppimisen arviointi Sibelius-Akatemiassa*. Helsinki: Edita.
- 2:2001** Laine, I., Kilpinen, A., Lajunen, L., Pennanen, J., Stenius, M., Uronen, P. & Kekäle, T.: *Maanpuolustuskorkeakoulun arviointi*. Helsinki: Edita.
- 3:2001** Vähäpassi, A. (toim.): *Erikoistumisopintojen akkreditointi*. Helsinki: Edita.
- 4:2001** Baran, H., Gladrow, W., Klaudy, K., Locher, J. P., Toivakka, P. & Moitus, S.: *Экспертиза образования и научно-исследовательской работы в области славистики и балтистики (Ekspertiza obrazovaniya i naučno-issledovatel'skoj raboty v oblasti slavistiki i baltistiki)*. Helsinki: Edita.
- 5:2001** Kinnunen, J.: *Korkeakoulujen alueellisen vaikuttavuuden arviointi. Kriteerejä vuoro-vaikutteisuuden arvottamiselle*. Helsinki: Edita.
- 6:2001** Löfström, E.: *Benchmarking korkeakoulujen kielenopetuksen kehittämisessä*. Helsinki: Edita.
- 7:2001** Kaartinen-Koutaniemi, M.: *Korkeakouluopiskelijoiden harjoittelun kehittäminen. Helsingin yliopiston, Diakonia-ammattikorkeakoulun ja Lahden ammattikorkeakoulun benchmarking-projekti*. Helsinki: Edita.

- 8:2001** Huttula, T. (toim.): *Ammattikorkeakoulujen aluekehitysvaikutuksen huippuyksiköt 2001*. Helsinki: Edita.
- 9:2001** Welander, C. (red.): *Den synliga yrkeshögskolan. Ålands yrkeshögskola*. Helsingfors: Edita.
- 10:2001** Valtonen, H.: *Learning Assessment at the Sibelius Academy*. Helsinki: Edita.
- 11:2001** Ponkala, O. (toim.): *Terveysalan korkeakoulutuksen arvioinnin seuranta*. Helsinki: Edita.
- 12:2001** Miettinen, A. & Pajarre, E.: *Tuotantotalouden koulutuksen arvioinnin seuranta*. Helsinki: Edita.
- 13:2001** Moitus, S., Huttu, K., Isohanni, I., Lerkkanen, J., Mielityinen, I., Talvi, U., Uusi-Rauva, E. & Vuorinen, R.: *Opintojen ohjauksen arviointi korkeakouluissa*. Helsinki: Edita.
- 14:2001** Fonselius, J., Hakala, M.K. & Holm, K.: *Evaluation of Mechanical Engineering Education at Universities and Polytechnics*. Helsinki: Edita.
- 15:2001** Kekäle, T. (ed.): *A Human Vision with Higher Education Perspective. Institutional Evaluation of the Humanistic Polytechnic*. Helsinki: Edita.
- 1:2002** Kantola, I. (toim.): *Ammattikorkeakoulun jatkokutkinnon kokeilulupahakemusten arviointi*. Helsinki: Edita.
- 2:2002** Kallio, E.: *Yksilöllisiä heijastuksia. Toimiiko yliopisto-opetuksen paikallinen itsearviointi?* Helsinki: Edita.
- 3:2002** Raivola, R., Himberg, T., Lappalainen, A., Mustonen, K. & Varmola, T.: *Monta tietä maisteriksi. Yliopistojen maisteriohjelmien arviointi*. Helsinki: Edita.
- 4:2002** Nurmela-Antikainen, M., Ropo, E., Sava, I. & Skinnari, S.: *Kokonaisvaltainen opettajuus. Steinerpedagogisen opettajankoulutuksen arviointi*. Helsinki: Edita.
- 5:2002** Toikka, M. & Hakkarainen, S.: *Opintojen ohjauksen benchmarking tekniikan alan koulutusohjelmissa. Kymenlaakson, Mikkelin ja Pohjois-Savon ammattikorkeakoulut*. Helsinki: Edita.
- 6:2002** Kess, P., Hulkko, K., Jussila, M., Kallio, U., Larsen, S., Pohjolainen, T. & Seppälä, K.: *Suomen avoin yliopisto. Avoimen yliopisto-opetuksen arviointiraportti*. Helsinki: Edita.
- 7:2002** Rantanen, T., Ellä, H., Engblom, L.-Å., Heinonen, J., Laaksovirta, T., Pohjanpalo, L., Rajamäki, T. & Woodman, J.: *Evaluation of Media and Communication Studies in Higher Education in Finland*. Helsinki: Edita.
- 8:2002** Katajamäki, H., Artima, E., Hannelin, M., Kinnunen, J., Lyytinen, H. K., Oikari, A. & Tenhunen, M.-L.: *Mahdollinen korkeakoulu yhteisö. Lahden korkeakouluysiköiden alueellisen vaikuttavuuden arviointi*. Helsinki: Edita.
- 9:2002** Kekäle, T. & Scheele, J.P.: *With care. Institutional Evaluation of the Diaconia Polytechnic*. Helsinki: Edita.
- 10:2002** Härkönen, A., Juntunen, K. & Pyykkönen, E.-L.: *Kajaanin ammattikorkeakoulun yrityspalveluiden benchmarking*. Helsinki: Edita.
- 11:2002** Katajamäki, H. (toim.): *Ammattikorkeakoulut alueidensa kehittäjinä. Näkökulmia ammattikorkeakoulujen aluekehitystehtävän toteutukseen*. Helsinki: Edita.
- 12:2002** Huttula, T. (toim.): *Ammattikorkeakoulujen koulutuksen laatuysiköt 2002–2003*. Helsinki: Edita.
- 13:2002** Hämäläinen, K. & Kaartinen-Koutaniemi, M. (toim.): *Benchmarking korkeakoulujen kehittämisvälineenä*. Helsinki: Edita.
- 14:2002** Ylipulli-Kairala, K. & Lohiniva, V. (eds.): *Development of Supervised Practice in Nurse Education. Oulu and Rovaniemi Polytechnics*. Helsinki: Edita.
- 15:2002** Löfström, E., Kantelinen, R., Johnson, E., Huhta, M., Luoma, M., Nikko, T., Korhonen, A., Penttilä, J., Jakobsson, M. & Miikkulainen, L.: *Ammattikorkeakoulun kieltenopetus tienhaarassa. Kieltenopetuksen arviointi Helsingin ja Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakouluissa*. Helsinki: Edita.
- 16:2002** Davies, L., Hietala, H., Kolehmainen, S., Parjanen, M. & Welander, C.: *Audit of Quality Work. Vaasa Polytechnic*. Helsinki: Edita.
- 17:2002** Sajavaara, K., Hakkarainen, K., Henttonen, A., Niinistö, K., Pakkanen, T., Piilonen, A.-R. & Moitus, S.: *Yliopistojen opiskelijavalintojen arviointi*. Helsinki: Edita.
- 18:2002** Tuomi, O. & Pakkanen, P.: *Towards Excellence in Teaching. Evaluation of the Quality of Education and the Degree Programmes in the University of Helsinki*. Helsinki: Edita.
- 1:2003** Sarja, A., Atkin, B. & Holm, K.: *Evaluation of Civil Engineering Education at Universities and Polytechnics*. Helsinki: Edita.
- 2:2003** Ursin, J. (toim.): *Viisi aikuiskoulutuksen laatuylipistoa 2004–2006*. Helsinki: Edita.